

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

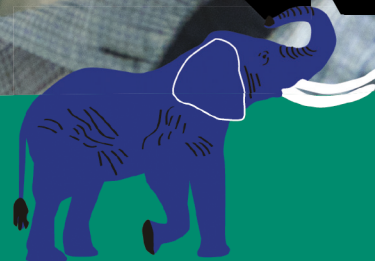
Ασημάκης Φλιάτουρας • Μαρία Σουκαλοπούλου • Άννα Ν. Αφεντουλίδου
Ζωή Ιωαννίδου • Βασιλική Μακρή • Ουρανία Βοσκάκη • Ιωάννης Λεύκος

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
η γλώσσα μας

Βιβλίο
μαθητή /
μαθήτριας

1.

Ε΄ δημοτικού

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Η γλώσσα μας
Ε΄ Δημοτικού
ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Βιβλίο μαθητή/μαθήτριας

Α΄ τεύχος

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονιστής / Αξιολογητής

Θεοδωρίδης Αλέξανδρος

Εν ενεργεία μέλος Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού Πανεπιστημίου

Αξιολογητής

Κατσούλης Φίλιππος

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Αξιολογήτρια

Γρηγορίου Φωτεινή

Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός

Τεχνικός Εμπειρογνώμονας

Πέρδος Αθανάσιος

Πτυχιούχος Πληροφορικής

Επικουρικός Εμπειρογνώμονας

Αντζόπουλος Νικόλαος

Διπλωματούχος Τεχνολογίας Γραφικών Τεχνών

Υπεύθυνος του μαθήματος/γνωστικού αντικειμένου στο πλαίσιο της Πράξης

Αθανάσιος Γιαννίκας, Σύμβουλος Α΄ ΙΕΠ

Μέλος της Επιστημονικής Ομάδας Έργου (ΕΟΕ) της Πράξης

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη Διδακτικών Βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Σπυρίδων Δουκάκης

Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνη Πράξης

Πολυξένη Μπίλλα

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Προϊσταμένη Τμήματος Β΄ Προγραμμάτων Σπουδών και Εκπαιδευτικού Υλικού

Αναπληρώτρια Υπεύθυνη Πράξης

Άννα-Αικατερίνη Λυκούρη

Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πρόγραμμα
Ανθρώπινο Δυναμικό και
Κοινωνική Συνοχή

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ασημάκης Φλιάτουρας • Μαρία Σουκαλοπούλου • Άννα Ν. Αφεντουλίδου
Ζωή Ιωαννίδου • Βασιλική Μακρή • Ουρανία Βοσκάκη • Ιωάννης Λεύκος

Η γλώσσα μας
Ε΄ Δημοτικού
ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Βιβλίο μαθητή/μαθήτριας

Α΄ τεύχος

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Η γλώσσα μας | Ε΄ Δημοτικού | Α΄ τεύχος

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	Ασημάκης Φλιάτουρας , Αναπληρωτής Καθηγητής Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης, Επιστημονικός Υπεύθυνος Μαρία Σουκαλοπούλου , Εκπαιδευτικός, Δρ Γλωσσολογίας Άννα Ν. Αφεντουλίδου , Σύμβουλος Εκπαίδευσης, Δρ Παιδικής λογοτεχνίας Ζωή Ιωαννίδου , Εκπαιδευτικός Βασιλική Μακρή , Εκπαιδευτικός, Δρ Γλωσσολογίας Ουρανία Βοσκάκη , Επίκουρη Καθηγήτρια ΕΚΠΑ Ιωάννης Λεύκος , Μέλος ΕΔΙΠ Πανεπιστημίου Μακεδονίας
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ	Δημήτρης Χαλκιάπουλος , Γραφίστας
ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ	Κωνσταντίνος Θεοδωρόπουλος , Γραφίστας Χάρης Δημολιάτης , Γραφίστας
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ	Ευαγγελία Γουτιάνου , Εικονογράφος - Γραφίστρια
ΑΝΑΠΤΥΞΗ	Συγγραφική Ομάδα
ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ	Στέφανος Γιασιράνης , Εκπαιδευτικός, Δρ Παιδαγωγικής
ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	Σταυρούλα Αντωνοπούλου , Εκπαιδευτικός, Δρ Γλωσσολογίας
ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ	
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΡΥΘ	Δημήτρης Σεμιτέκολο , Γραφίστας - Σχεδιαστής Ιστοσελίδων
ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ -	Ελένη Καραντζόλα , Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αιγαίου
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ	

Λίγα λόγια για το βιβλίο μας

Το βιβλίο της Ε΄τάξης φιλοδοξεί να μας ταξιδέψει στον κόσμο της ελληνικής γλώσσας. Θα μας δοθεί η δυνατότητα, μέσα από κείμενα που συναντάμε στην καθημερινότητά μας, να γνωρίσουμε καλύτερα τις λειτουργίες της γλώσσας, να αξιολογήσουμε κριτικά τα νοήματα που εκφράζει και να αναπτύξουμε την ικανότητά μας να επικοινωνούμε, να ερευνούμε, να εκφραζόμαστε, αλλά και να συνεργαζόμαστε για να επιλύσουμε προβλήματα ή να πετύχουμε έναν κοινό στόχο.

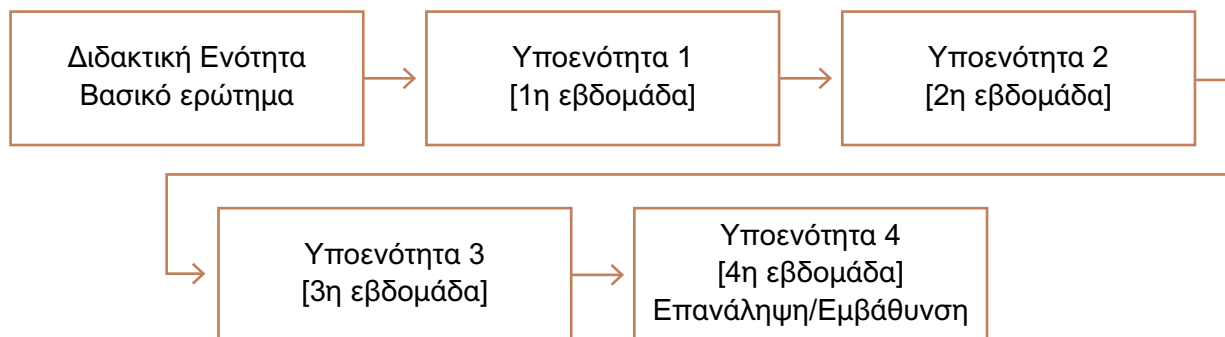
Ποιοι είναι οι στόχοι του βιβλίου μας;

Μέσα από τη γνωριμία με τις θεματικές ενότητες του βιβλίου μας, μαθαίνουμε να εφαρμόζουμε κατάλληλες στρατηγικές για να κατανοούμε το περιεχόμενο των κειμένων, προφορικών και γραπτών, και να συνθέτουμε δημιουργικά τα δικά μας κείμενα, ώστε να ικανοποιούμε τις επικοινωνιακές μας ανάγκες. Συγχρόνως, χτίζουμε προοδευτικά τη γραμματική και το λεξιλόγιό μας συνειδητοποιώντας πώς λειτουργούν απλές και πιο σύνθετες δομές της ελληνικής γλώσσας και εμπλουτίζοντας το λεξιλόγιό μας με νέες λέξεις ή φράσεις.

Επίσης, μέσα από τη διερεύνηση εκπαιδευτικών ψηφιακών πόρων, ανακαλύπτουμε τη σημασία της μητρικής γλώσσας και την αξία της εκμάθησης ξένων γλωσσών για τον άνθρωπο ως άτομο και ως μέλος μιας ευρύτερης κοινότητας. Ακόμη, διερευνούμε το θέμα της φιλίας μέσα από ένα αφιέρωμα σε διαφορετικές εκδόσεις κλασικών έργων της ελληνικής λογοτεχνίας. Τέλος, γινόμαστε μέρος μιας πρωτοπόρας επανάστασης αναγνωστικής απόλαυσης, διαβάζοντας εκτεταμένα έντυπα και ψηφιακά βιβλία στη βιβλιοθήκη, στις τάξεις ή στην αυλή του σχολείου και ξεκλειδώνοντας τα μυστικά τους.

Πώς είναι οργανωμένες οι ενότητες του Βιβλίου μας;

Το Βιβλίο μας αποτελείται από το *Βιβλίο Μαθητή/Μαθήτριας* (ΒΜ) και το *Τετράδιο Εργασιών* (ΤΕ). Το ΒΜ χωρίζεται σε Διδακτικές Ενότητες (ΔΕ) (**Σχήμα 1**). Κάθε διδακτική ενότητα μάς θέτει ένα βασικό ερώτημα! Για να βρούμε την απάντηση στο ερώτημα αυτό, θα μελετήσουμε διαφορετικά κείμενα, θα συζητήσουμε στην τάξη και θα κάνουμε πολλές διαφορετικές δραστηριότητες.

Σχήμα 1: Οργάνωση Διδακτικής Ενότητας

Το ΒΜ περιλαμβάνει εννέα Διδακτικές Ενότητες και αποτελείται από τρία τεύχη. Τα δύο περιλαμβάνουν από τρεις ολοκληρωμένες ενότητες, ενώ στο 3ο τεύχος θα συναντήσουμε σχέδια εργασίας (project) και εκπαιδευτικό υλικό για τις επετείους και τις θρησκευτικές γιορτές που γιορτάζουμε στο σχολείο μας. Τα σχέδια εργασίας θα μας δώσουν την ευκαιρία να συνεργαστούμε, να παρουσιάσουμε ομαδικές εργασίες που ταιριάζουν με τα ενδιαφέροντά μας και καλλιεργούν το ερευνητικό μας πνεύμα. Στο τέλος κάθε ενότητας, θα ταξιδεύουμε στον κόσμο των βιβλίων, θα συναντάμε ιδέες και δραστηριότητες για προτεινόμενα λογοτεχνικά βιβλία που μπορούμε να επεξεργαστούμε στην τάξη ή να διαβάσουμε στον ελεύθερο χρόνο μας, ανάλογα με τη θεματική που μας ενδιαφέρει περισσότερο.

Το ΤΕ μας είναι χωρισμένο σε δύο τεύχη (1ο τεύχος: ενότητες 1-4 και 2ο τεύχος: ενότητες 5-8) και περιλαμβάνει δραστηριότητες για τα γραμματικά και λεξιλογικά φαινόμενα που συναντάμε στα κείμενα του ΒΜ μας. Τα φαινόμενα αυτά παρουσιάζονται με απλό τρόπο σε πίνακες ή πλαίσια με ενδεικτικά παραδείγματα. Έτσι, στο ΒΜ ανακαλύπτουμε ένα γραμματικό ή λεξιλογικό φαινόμενο μέσα σε κείμενα, ενώ στο ΤΕ βρίσκουμε την περιγραφή του και εμβαθύνουμε σε αυτό με ασκήσεις και δημιουργικές δραστηριότητες.

Όλες οι ενότητες υποστηρίζονται από ψηφιακά μαθησιακά αντικείμενα (εικόνες, βίντεο, χάρτες, ψηφιακά παιχνίδια, κουίζ κ.ά.), ενώ στο τέλος κάθε τεύχους ένα ψηφιακό γλωσσάρι μας βοηθά να κατανοήσουμε καλύτερα όρους που ίσως μας δυσκολέψουν, π.χ. πολυτροπικό κείμενο, στρατηγικές, ύφος, συνοχή κ.ά.

Όλα τα βιβλία μας επικοινωνούν και συνομιλούν μεταξύ τους για να μας βοηθήσουν να βρούμε τις απαντήσεις μας στα ερωτήματα των ενοτήτων! Για αυτό θα συναντάμε συχνά μία πινακίδα που θα μας μεταφέρει κάθε φορά στο σημείο που χρειάζεται.

Πώς θα απαντήσουμε στα ερωτήματα μας;

Η σειρά των βιβλίων μας είναι πλούσια σε κείμενα, ιδέες και δραστηριότητες για να μας ωθήσουν να ανταλλάξουμε απόψεις στην τάξη, να προβληματιστούμε για σύγχρονα κοινωνικά ζητήματα και να αποκτήσουμε νέες δεξιότητες. Τα ερωτήματα θα μας φέρουν πιο κοντά, γιατί θα εργαστούμε μαζί σαν μία κοινότητα που θέλει να μάθει, να ερευνήσει, να στοχαστεί και να κάνει τον κόσμο καλύτερο.

Στην αναζήτηση αυτή, βοηθοί μας θα είναι τα ψηφιακά μαθησιακά αντικείμενα, τα κείμενα που θα φέρνουμε εμείς οι ίδιοι/ίδιες στην τάξη, οι εμπειρίες, οι γνώσεις και τα βιώματά μας, αλλά και τα σύμβολα των βιβλίων μας που θα μας δείχνουν ακούραστα τον δρόμο... Ξεκινάμε;

Σημειώσεις για την/τον εκπαιδευτικό.

Τα σύμβολα του βιβλίου

Αναπτύσσουμε τις δεξιότητές μας

Κατανοούμε προφορικά κείμενα		Κατανοούμε γραπτά κείμενα	
Παράγουμε προφορικό λόγο		Συνθέτουμε και γράφουμε κείμενα	

Χτίζουμε τη γραμματική και το λεξιλόγιό μας

Μαθαίνουμε νέα γραμματικά φαινόμενα		Εμπεδώνουμε όσα γνωρίζουμε	
Εμπλουτίζουμε το λεξιλόγιό μας		Μαθαίνουμε ορθογραφία	

Εργαζόμαστε μαζί στην τάξη

Συζητάμε στην τάξη		Διαβάζουμε ολόκληρα βιβλία	
Χωριζόμαστε σε ομάδες		Δουλεύουμε στον ρυθμό μας	
Παρακολουθούμε βίντεο		Βλέπουμε τι μάθαμε	
Δημιουργούμε σχέδια εργασίας		Διαβάζουμε κριτικά εικόνες	

Θα μας βοηθήσουν και αυτά...

Παρατηρούμε τον βαθμό δυσκολίας των δραστηριοτήτων		
Διαβάζουμε τις στρατηγικές και σχεδιάζουμε τις κινήσεις μας		
Συμβουλευόμαστε το σημείο που μας δείχνει η πινακίδα		

Στην ενότητα αυτή

Κειμενικοί τύποι
Πολυτροπικότητα

Ακούμε, βλέπουμε,
διαβάζουμε

1. Πόσο μοναδικοί και μοναδικές είμαστε;

- Συζητάμε για τις ταυτότητες και τη διαφορετικότητα
- Διαβάζουμε αφηγηματικά κείμενα
- Γράφουμε δημιουργικά, εξιστορώντας γεγονότα
- Αξιολογούμε ιστορίες και ειδήσεις
- Δημιουργούμε ψηφιακές ιστορίες

- *Αφηγηματικός κειμενικός τύπος*
- Προσωπικές ιστορίες
- Μύθοι και παραμύθια
- Λογοτεχνικά αποσπάσματα
- Ειδησεογραφικά άρθρα
- Ραδιοφωνικές εκπομπές
- Βίντεο
- Λίμερικ

- Προσωπικές αφηγήσεις
- Λογοτεχνικά αποσπάσματα για την αξία της μοναδικότητας
- Μύθους και λαϊκά παραμύθια
- Ραδιοφωνικές εκπομπές και άρθρα για πρόσωπα της επικαιρότητας

2. Πώς εκφραζόμαστε δημιουργικά;

- Συζητάμε για τη δημιουργική έκφραση και σκέψη
- Διαβάζουμε κείμενα περιγραφής
- Γράφουμε, χρησιμοποιώντας στρατηγικές
- Αξιολογούμε πολυτροπικά κείμενα
- Δημιουργούμε δικά μας έργα τέχνης

- *Περιγραφικός κειμενικός τύπος*
- Έργα τέχνης
- Εικόνες και κείμενα τεχνητής νοημοσύνης
- Άρθρα σχολικών εφημερίδων
- Ταξιδιωτικοί οδηγοί
- Πόντκαστ
- Λογοτεχνικά αποσπάσματα

- Πολυτροπικά κείμενα για έργα τέχνης
- Άρθρο σχολικής εφημερίδας για τα ιαπωνικά κινούμενα σχέδια
- Κείμενα ταξιδιωτικών οδηγών
- Πόντκαστ για αρχαιολογικούς χώρους
- Κείμενα τεχνητής νοημοσύνης για τη δημιουργικότητα

3. Πώς φροντίζουμε μια καρδιά;

- Συζητάμε για τη σωματική και ψυχική υγεία
- Διαβάζουμε κείμενα οδηγιών και κανόνων
- Γράφουμε με κατάλληλο ύφος, χρησιμοποιώντας διαφορετικές εγκλίσεις
- Αξιολογούμε τη χρησιμότητα κειμένων
- Δημιουργούμε πληροφοριακά γραφήματα

- *Διαδικαστικός κειμενικός τύπος*
- Βίντεο
- Πολυτροπικά κείμενα οδηγιών
- Διαγράμματα
- Συνταγές
- Κόμικ
- Λογοτεχνικά αποσπάσματα
- Ενημερωτικά κείμενα
- Πληροφοριακά γραφήματα
- Συνεντεύξεις σε ηλεκτρονικά περιοδικά

- Βίντεο για τις διατροφικές συνήθειες
- Υγιεινές συνταγές
- Κόμικ για τη διατροφή και την άσκηση
- Πληροφοριακά γραφήματα για τα συναισθήματά μας, για κανόνες συμπεριφοράς στο διαδίκτυο και για τα ψυχοσωματικά νοσήματα
- Λογοτεχνικά αποσπάσματα για τη σχέση με την οικογένειά μας και τους φόβους μας
- Ταινίες κινουμένων σχεδίων και συνεντεύξεις για τους σκύλους-οδηγούς

Συζητάμε, γράφουμε, συνθέτουμε

- Αφηγήσεις προσωπικών ιστοριών
- Περιλήψεις αφηγηματικών κειμένων
- Ψηφιακές αφηγήσεις
- Λίμερικ για στοιχεία της ταυτότητάς μας
- Παραμύθια για φανταστικούς ήρωες/φανταστικές ηρωίδες

Χτίζουμε τη γραμματική μας

- Επίθετα σε *-υς, -ια, -υ*
- Κλίση μη ομαλών ρημάτων
- Μη ομαλά ρήματα στο συνοπτικό παρελθόν και μέλλον
- Σύνδεση προτάσεων (ασύνδετο σχήμα, παρατακτική, υποτακτική)
- Προσδιορισμοί του χρόνου

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

- Θεματικό λεξιλόγιο (ταυτότητα, αξίες)
- Δομή της λέξης και διαδικασίες σχηματισμού λέξεων
- Ετυμολογία της λέξης
- Συνώνυμα
- Αντώνυμα

Διαβάζουμε ολόκληρα βιβλία

- Διαβάζουμε βιβλία για τη μοναδικότητά μας
- Γράφουμε το ημερολόγιο της ηρωίδας/του ήρωα
- Παρακολουθούμε ταινίες, ακούμε μουσικές, βλέπουμε πίνακες που ταιριάζουν στα θέματα του βιβλίου

- Περιγραφικά κείμενα για έργα τέχνης ή πρόσωπα στο μπλογκ του σχολείου
- Πόντκαστ για την περιγραφή ενός αρχαιολογικού χώρου
- Εικόνες και κείμενα τεχνητής νοημοσύνης με τις κατάλληλες προτροπές

- Ρήματα στην παθητική φωνή
- Λέξεις που προφέρονται και γράφονται με δύο τρόπους (*χθες - χτες*)
- Απαλοιφή φωνηέντων
- Παραθετικά επιθέτων
- Παραθετικά επιρρημάτων

- Θεματικό λεξιλόγιο (τέχνη)
- Κυριολεξία και μεταφορά
- Λέξεις με το *καλλι-*
- Λεξιλόγιο για περιγραφή με τις αισθήσεις

- Διαβάζουμε βιβλία για τον κόσμο των τεχνών
- Μαθαίνουμε για τα εξωτερικά στοιχεία ενός βιβλίου
- Διαγωνιζόμαστε στις γνώσεις μας για το βιβλίο
- Κατασκευάζουμε το δικό μας βιβλίο από το Α έως το Ω

- Διαγράμματα για τις διατροφικές συνήθειες των συμμαθητών/-τριών μας
- Πολυτροπικά κείμενα για το σχολείο με οδηγίες για διατροφή και άσκηση
- Χάρτες σχέσεων με τους συνανθρώπους μας
- Συμβόλαια τάξης με κανόνες συμπεριφοράς
- Πληροφοριακά γραφήματα με τις φοβίες και τους τρόπους αντιμετώπισής τους
- Συνεντεύξεις από εκπαιδευτικούς για τεστ χωρίς άγχος
- Κείμενα οδηγιών για τη σχολική ιστοσελίδα σχετικά με τις ετικέτες των τροφίμων

- Σχηματισμός και χρήση υποτακτικής και προστακτικής
- Αριθμητικά
- Το κατηγορούμενο και τα συνδετικά ρήματα
- Επιρρηματικοί προσδιορισμοί

- Θεματικό λεξιλόγιο (σώμα, ψυχή)
- Παράγωγες και σύνθετες λέξεις με τα συστατικά: *-λογία/ -σκόπηση/ -αλία*
- Πολυσημία
- Καθημερινό και ειδικό/επιστημονικό λεξιλόγιο
- Στρατηγικές χρήσης λεξικού

- Διαβάζουμε βιβλία που μας φέρνουν κοντά στα συναισθήματά μας
- Γνωρίζουμε τα συναισθήματα των ηρώων/των ηρωίδων μέσα από ένα «καρδιογράφημα»
- Ετοιμάζουμε συνταγές εμπνευσμένες από τα βιβλία
- Βάζουμε καινούριους ήρωες/καινούριες ηρωίδες στην ιστορία και γράφουμε τη συνέχεια της

1

ΣΥΖΗΤΑΜΕ

για την ταυτότητα και
τη διαφορετικότητα

ΔΙΑΒΑΖΟΥΜΕ

αφηγηματικά κείμενα

ΓΡΑΦΟΥΜΕ

δημιουργικά εξιστορώντας
γεγονότα

Μαθαίνουμε για την Παγκόσμια Ημέρα
κατά της Σχολικής Βίας και του Εκφοβισμού.

ΑΞΙΟΛΟΓΟΥΜΕ
Ιστορίες στις ειδήσεις

ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΜΕ
ψηφιακές ιστορίες

**Πόσο
μοναδικοί
και μοναδικές
είμαστε;**

Παρατηρούμε την εικόνα και συζητάμε:

1. Γνωρίζουμε τι είναι η *Ημέρα της αταίριαστης κάλτσας*, για την οποία τραβήχτηκε η φωτογραφία;
2. Τι σχέση έχει με το παρακάτω κείμενο;

Η μέρα ξεκίνησε σήμερα στο 45ο Δημοτικό Σχολείο Πάτρας με αυτήν την ερώτηση: Γιατί φοράς διαφορετικά παπούτσια; Οι μικρότεροι μαθητές και οι μικρότερες μαθήτριες ρώτησαν τα μεγαλύτερα παιδιά γιατί φόρεσαν διαφορετικά παπούτσια και αυτοί/αυτές με θάρρος έδωσαν διαφορετικές απαντήσεις: *Γιατί μου αρέσουν, Γιατί έχω δικαίωμα να έρθω σχολείο κι ας είμαι διαφορετικός ή διαφορετική, Γιατί να μη φορέσω; Γιατί είναι ωραίο... Γιατί έχω το δικαίωμα να παρουσιάζομαι, όπως νιώθω καλύτερα, χωρίς να ντρέπομαι για μένα!*

AlfaVita, 22/12/2022

3. Ποιο μήνυμα ήθελαν να περάσουν τα παιδιά;
4. Τι μας κάνει μοναδικούς και μοναδικές; Λέμε τις απόψεις μας, σημειώνουμε λέξεις-κλειδιά στον πίνακα και φτιάχνουμε ένα συννεφόλεξο!

1.1 Τι μας κάνει μοναδικές και μοναδικούς;

Στην υποεπένότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς να αναγνωρίζουμε τα χαρακτηριστικά μιας προσωπικής ιστορίας.
- πώς να αφηγούμαστε προσωπικές ιστορίες.

1. Μόλις επιστρέψαμε στο σχολείο μετά το καλοκαίρι. (Ξανα)γνωρίζουμε τη δασκάλα/τον δάσκαλο και τους συμμαθητές/τις συμμαθήτριές μας. Συζητάμε:

- Είμαστε τα ίδια πρόσωπα με πέρσι ή διαφορετικά;
- Τι άλλαξε από πέρσι; Εμείς αλλάξαμε καθόλου;
- Μοιραζόμαστε στην τάξη μια μοναδική καλοκαιρινή ιστορία.

2. Παρατηρούμε την εικόνα και συζητάμε στην τάξη:

- Ποια γάτα μάς αρέσει πιο πολύ; Γιατί;
- Θα θέλαμε όλες οι γάτες να έχουν το ίδιο χρώμα, το ίδιο μέγεθος και την ίδια συμπεριφορά;
- Πώς θα ήταν ο κόσμος μας, αν όλα γύρω μας, ζώα, φρούτα, πράγματα, άτομα ήταν ίδια;
- Τι τα κάνει να είναι μοναδικά;

Καθώς διαβάζουμε το Κείμενο 1, χρωματίζουμε τα πρόσωπα της ιστορίας, τα μέρη και τα ρήματα που δείχνουν τη χρονική σειρά των γεγονότων.

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Μια ΜοναΔΙΚΗ ιστορία

Λένε πως οι ιστορίες των ανθρώπων είναι μοναδικές. Κι εγώ λέω πως είναι μόνο ΔΙΚΕΣ...δικές μας, περιουσία και δύναμή μας. Καμιά ιστορία δεν είναι ίδια, κι ας φαίνονται να μοιάζουν. Όπως ακριβώς κι εμείς. Έχω κι εγώ μια μοναδική ιστορία.

5 Με λένε Πλάτωνα και πάω στην Ε΄ Δημοτικού. Γεννήθηκα στην Καστοριά ένα βράδυ του Γενάρη με βαρυχειμωνιά και χιονοθύελλα. Η μαμά ήθελε να με βγάλουν Πλάτωνα, γιατί, λέει, όταν γεννήθηκα, είχα πλατύ μέτωπο. Εγώ, όμως,

10 νομίζω ότι ήταν από τη μεγάλη της αγάπη για τον Πλάτωνα, τον αρχαίο φιλόσοφο (η μαμά έκανε τότε το μεταπτυχιακό της στα Αρχαία Ελληνικά). Ο μπαμπάς διαφωνούσε. Ήθελε να με πουν Νικόλα, το όνομα του παππού μου. Ένα όνομα σημαντικό, γιατί σημαίνει αυτόν που χαρίζει νίκη στον λαό. Ο παππούς; Αφήστε τα... Είχε άλλη άποψη: προτιμούσε το «Μέλιος», γιατί, λέει, είχα μελιά μάτια. Ξέρετε τι χρώμα είναι το μελί; Ανοιχτό καφέ σαν το χρώμα του μελιού. Τελικά, κέρδισε η μαμά.

Ποιους χρόνους δεν έχουν το ρήμα είμαι και το ρήμα έχω;

Δεν κέρδισε, όμως, σε όλα τα άλλα. Καθώς μεγάλωνα, έμοιαζα στον παππού Νικόλα. Μελιά μάτια, καστανά μαλλιά, μακριά άκρα (χέρια και πόδια). Γι' αυτό, ο παππούς με έλεγε «μελομακάρονο». ΜΟΝΟ εκείνος, ήταν το ΔΙΚΟ μας αστείο παρατσούκλι. Μέχρι και την αγάπη του για τη μαγειρική πήρα. Τον παρατηρούσα, όταν έμπαινε στην κουζίνα, να φτιάχνει δύσκολες συνταγές με μεγάλη ευκολία. Πήρα και τον χαρακτήρα του. Μου αρέσει να λέω τα πράγματα όπως είναι, αν και συχνά στεναχωρώ τους γύρω μου. Πήρα και τις συνήθειές του: είμαι υπναράς, γλυκατζής, γκρινιάρης.

25 Μεγάλωσα σε μια μικρή μονοκατοικία κοντά στη λίμνη μέχρι την τρίτη δημοτικού. Μαζί μας και ο παππούς Νικόλας με τη μαγειρική του τέχνη κι ο Κούκι, ένα μικρό άσπρο σκυλάκι με σοκολατιές βούλες. Μετά, ο μπαμπάς πήρε μετάθεση και φύγαμε για την Αθήνα. Ο παππούς δεν ήρθε μαζί μας. Όλα άλλαξαν, όλα διαφορετικά. Βρήκαμε ένα μεγάλο διαμέρισμα κοντά στο κέντρο. Δίπλα του έχει

Ποια λέξη έχει αντίθετη σημασία από τη λέξη διαφορετικά;

τα πάντα. Ακόμη και ένα πάρκο, για να κάνουμε βόλτα τον Κούκι. Ο παππούς έρχεται συχνά να μας δει κι έχει πλέον κι εκείνος το δικό του δωμάτιο.

35

Το σχολείο μου είναι τεράστιο, με παιδιά το ίδιο διαφορετικά και μοναδικά με μένα. Καλοί μου φίλοι η Αλένα από τη Ρωσία και ο Φώτης. Η μαμά μού εξήγησε ότι Αλένα στα Ελληνικά είναι η Ελένη, που μπορεί να προέρχεται από τη σελήνη, να σημαίνει, δηλαδή, «λαμπερή». Το ίδιο λαμπερός και ο Φώτης, με το όνομά του να έχει μέσα του τη λέξη «φως».

40

Σκέφτομαι ότι πολλές φορές θέλουμε να είμαστε ίδιοι και ίδιες. Να ντυνόμαστε, να παίζουμε, να τρώμε, να μαθαίνουμε με τον ίδιο τρόπο. Αυτό, όμως, δεν μπορεί να συμβεί ούτως ή άλλως, αφού είμαστε όλες μοναδικές και όλοι μοναδικοί! Εσείς έχετε μια ενδιαφέρουσα μοναδική ιστορία σαν τη δική μου;

Ακούμε το Κείμενο 1.

Πλάτωνας, μαθητής Ε΄ Δημοτικού,
αδημοσίευτο κείμενο.

3. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Ποιος είναι ο συγγραφέας του κειμένου; Με ποιον σκοπό μπορεί να το έγραψε;
- Γιατί ο τίτλος του κειμένου είναι γραμμένος με μικρά και κεφαλαία γράμματα;
- Τι σημαίνουν οι λέξεις *φιλόσοφος*, *μεταπτυχιακό* και *μετάθεση*; Για να βρούμε τη σημασία, χωρίζουμε τις λέξεις στα συστατικά τους.
- Ποια ρήματα στο κείμενο δείχνουν ότι κάτι έγινε ή γινόταν στο παρελθόν; Τα καταγράφουμε στον πίνακα της τάξης και σημειώνουμε ποια δείχνουν διάρκεια ή επανάληψη και ποια δείχνουν ότι κάτι έγινε και ολοκληρώθηκε.
- Υπογραμμίζουμε στο κείμενο τα κύρια, αρσενικά και θηλυκά, ονόματα. Τι σημαίνουν; Πώς καταλαβαίνουμε τη σημασία τους;
  - Ποια γεγονότα από τη ζωή του αναφέρει ο Πλάτωνας; Με ποια χρονική σειρά;

Πόσο μοναδικό είναι ένα όνομα;

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Τι μπορεί να σημαίνει η φράση «οι ιστορίες μας είναι περιουσία και δύναμή μας»;
- Πώς καταλαβαίνουμε την πρόταση «Τελικά, κέρδισε η μαμά»;
- Ποια χαρακτηριστικά στην εμφάνιση του Πλάτωνα τον κάνουν μοναδικό; Ποια χαρακτηριστικά στον χαρακτήρα του; Ποια ενδιαφέροντα ή χόμπι;
- Ποια μέρη μπορεί να έχει μια προσωπική ιστορία;

Αξιολογούμε και κρίνουμε

- Ποια άποψη εκφράζει ο Πλάτωνας στο τέλος της ιστορίας του;
- Εμείς ποια χαρακτηριστικά έχουμε και ποια ενδιαφέροντα που μας κάνουν μοναδικές και μοναδικούς;
- Γιατί μπορεί να θέλουμε να έχουμε την ίδια εμφάνιση και να συμπεριφερόμαστε με τον ίδιο τρόπο με τους γύρω μας;
- Τι μπορεί να κάνει τις ιστορίες μας μοναδικές;
- Πού μπορούμε να βρούμε προσωπικές ιστορίες ανθρώπων;
- Πώς θα άλλαζε το κείμενο, αν ήταν προφορική αφήγηση; Πώς θα άλλαζε το κείμενο, αν ο Πλάτωνας δεν το έγραφε στο μάθημα της Γλώσσας, αλλά το δημοσίευε σε μια εφημερίδα;

Ποια στοιχεία μάς κάνουν μοναδικές και μοναδικούς;

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Ποια είναι τα συστατικά της λέξης σκυλάκι; Δραστηριότητες 1 και 2
Βρίσκουμε αντώνυμα. Δραστηριότητα 3

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Ποιους χρόνους δεν έχουν το ρήμα είμαι και το ρήμα έχω; Δραστηριότητα 7
Πώς κλίνονται τα ρήματα λέω και πάω; Πώς διαφέρουν από τα ρήματα μπορώ και παίζω; Δραστηριότητα 8
Πώς χτίζουμε και χρωματίζουμε τις ιστορίες μας; Χρησιμοποιούμε ουσιαστικά και επίθετα. Δραστηριότητες 9-11

1.1 Τι μας κάνει μοναδικές και μοναδικούς;

4. Συνεργαζόμαστε σε ζευγάρια και γνωρίζουμε καλύτερα τις συμμαθήτριες και τους συμμαθητές μας. Κάνουμε ερωτήσεις και κρατάμε σημειώσεις. Μετά, συζητάμε στην τάξη τι είναι αυτό που κάνει το κάθε παιδί μοναδικό.

Όνομα και σημασία του: .....

Εμφάνιση: .....

Χαρακτήρας: .....

Ενδιαφέροντα/χόμπι: .....

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Ταυτότητα και αξίες

5 Ποιος ή ποια είσαι; Τι σου αρέσει να κάνεις; Τι σε κάνει να είσαι αυτός ή αυτή που είσαι; Έχεις ποτέ αναρωτηθεί ποια είναι η ταυτότητά σου και από τι αποτελείται; Μα βέβαια από πολλά και διαφορετικά πράγματα! Τις γλώσσες σου, τα ενδιαφέροντά σου, τη μοναδική σου προσωπικότητα! Και τόσο ΠΟΛΛΑ άλλα κοινά χαρακτηριστικά, επειδή είσαι μέλος μιας ομάδας! Γι' αυτό, λέμε ότι έχουμε πολλές ταυτότητες. Όταν ξέρεις καλά ποιες είναι οι ταυτότητές σου, έχεις μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση.

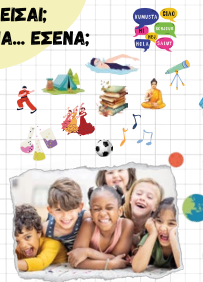
10 Και πώς μπορείς να ξέρεις καλά ποιες είναι οι ταυτότητές σου; Πρώτα, σκέψου ποιες είναι οι αξίες σου, δηλαδή ποιες ιδέες είναι σημαντικές για σένα. Ας πούμε η ειλικρίνεια, όταν δεν σου αρέσουν τα ψέματα, η γενναιοδωρία, όταν σου αρέσει να δίνεις, η υπευθυνότητα, όταν θέλεις να είσαι εντάξει στις υποχρεώσεις σου, η δημιουργικότητα, όταν σου αρέσει να φτιάχνεις πράγματα ή να γεννάς νέες ιδέες, η επιμονή, όταν υποστηρίζεις κάτι παρά τις δυσκολίες. Κάθε άτομο

15 είναι μοναδικό. Αυτό σημαίνει πως έχει διαφορετικές αξίες ή κάποιες αξίες είναι πιο σημαντικές για εκείνο. Όμως, πάντα μπορούμε να μαθαίνουμε από άτομα που έχουν διαφορετικές αξίες. Γι' αυτό, είναι πολύ σημαντικό να βλέπουμε τον κόσμο και μέσα από τα μάτια των άλλων.

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΞΙΕΣ

ΠΟΙΟΣ/Α ΕΙΣΑΙ;
ΤΙ ΚΑΝΕΙ ΕΣΕΝΑ... ΕΣΕΝΑ;

Η ταυτότητά σου
• καταγωγή
• θρησκεία
• γλώσσα
• ασχολίες και ενδιαφέροντα
• τι σου αρέσει

Κείμενο της συγγραφικής ομάδας.

5. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Τι δείχνει η εικόνα; Γιατί μπορεί να την έβαλαν οι συγγραφείς;
- Τι σημαίνουν οι λέξεις *αξίες, γενναιοδωρία, δημιουργικότητα, επιμονή*; Τι μας βοήθησε να μαντέψουμε τη σημασία τους;

- Τι σημαίνει η λέξη «ταυτότητα» στο κείμενο; Εμείς ποια σημασία της ξέρουμε;
- Ποια είναι εκείνα τα στοιχεία που φτιάχνουν την ταυτότητα του κάθε ατόμου;
- Ποιες άλλες αξίες ξέρουμε ή έχουμε;

Μαθαίνουμε περισσότερα για τις αξίες και την ταυτότητά μας.

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Ποιες λέξεις δείχνουν ή περιγράφουν αξίες; Δραστηριότητα 4
Φτιάχνουμε την οικογένεια της λέξης *πρόσωπο*. Δραστηριότητες 5 και 6

6. Συγκρίνουμε το Κείμενο 1 με το Κείμενο 2 και συζητάμε:

- Ποια στοιχεία ταυτότητας από το Κείμενο 2 εντοπίζουμε στο Κείμενο 1 του Πλάτωνα;
- Πόσο σημαντικό είναι να γνωρίζουμε τις ταυτότητές μας;
- Πόσο σημαντικό είναι να αναγνωρίζουμε και να σεβόμαστε τις ταυτότητες των άλλων;

Ανακαλύπτουμε τι σημαίνει σεβασμός στη μοναδικότητα.

7. Αφηγούμαστε προφορικά τις μοναδικές μας ιστορίες.

Μπορεί να είναι η προσωπική μας ιστορία ή μια ιστορία που ζήσαμε το καλοκαίρι. Συμβουλευόμαστε το σχήμα της επόμενης σελίδας και κρατάμε σημειώσεις εδώ:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.1 Τι μας κάνει μοναδικές και μοναδικούς;

Αξιολογούμε τις ιστορίες μας με βάση το σχήμα *Αφηγούμαι μια προσωπική ιστορία*.

- Πώς τα πήγαμε; Έχουν οι ιστορίες μας τα μέρη που έχει το σχήμα;
- Σε ποιο μέρος της αφήγησης δυσκολευτήκαμε περισσότερο; Γιατί; Πώς μπορούμε να ξεπεράσουμε τις δυσκολίες μας;

8. Ζωγραφίζουμε σκηνές από τις προσωπικές μας ιστορίες και γράφουμε από κάτω μια λεζάντα. Αναρτούμε τα κείμενά μας στον φελλοπίνακα της τάξης μας.

9. Φεύγοντας...

- Τι μάθαμε; Τι θα θέλαμε να μάθουμε περισσότερο;
- Γράφουμε δύο στοιχεία για τις ταυτότητες που έχουμε:

.....

.....

.....

.....

Τι μας προσφέρει η διαφορετικότητα;

1.2

Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς να βρίσκουμε τα βασικά μέρη μιας ιστορίας σε λογοτεχνικά κείμενα.
- πώς να παράγουμε ιστορίες με μυθολογικό ή ιστορικό περιεχόμενο.
- πώς να δημιουργούμε και να αξιολογούμε την περίληψη μιας ιστορίας.

1. Παρατηρούμε την εικόνα και συζητάμε στην τάξη:

- Τι δείχνει; Γιατί χρησιμοποιούνται διαφορετικά χρώματα;
- Ποια είναι τα χαρακτηριστικά των ανθρώπων;
- Ποιο μήνυμα μπορεί να θέλει να περάσει η/ο δημιουργός της εικόνας;
- Γράφουμε μια λεζάντα κάτω από την εικόνα.

.....
.....

Καθώς διαβάζουμε την ιστορία, ρωτάμε ποιοι/ποιες, τι, πότε, πού, γιατί;
Έτσι, μπορούμε να φτιάξουμε το σχεδιάγραμμα της ιστορίας.

Η Ωραία Ελένη

Σεπτέμβρης 1914

Μας άρεσε πολύ να ερχόμαστε εδώ... Εδώ σ' ετούτο τον αρχαίο ναό. Ιδίως την άνοιξη, τότε που άνθιζε ο τόπος, τότε που πρασίνιζαν τα σουσαμόδεντρα και μύριζε η γη χαμομήλι, μαστίχα και θυμάρι. Ο παππούς τριγυρούσε ανάμεσα στα ερείπια και μουρμούριζε στίχους αλλόκοτους, λόγια ποιητών που είχανε ζήσει, καθώς έλεγε, εδώ στον τόπο μας, αιώνες πριν. Αλκμάν λεγόταν ο ένας ποιητής, μα των άλλων τα ονόματα δεν μπορούσα να τα θυμηθώ. Ήτανε δύσκολα, παράξενα... Ήταν ονόματα αρχαία ελληνικά. [...]

5

Τις περισσότερες φορές πηγαίναμε κατευθείαν στη «φωλιά μας», στην «κολόνα μας», η οποία ήταν μια κολόνα ψηλή και ολόρθη που την είχαν στήσει οι Αρχαίοι Έλληνες δυόμισι χιλιάδες χρόνια πριν, καταπώς μου είχε πει κάποτε η κυρία Ευανθούλα, η δασκάλα μου. Ήταν, βέβαια, όμοια κι απaráλλαχτη με τις άλλες κολόνες που βρίσκονταν τριγύρω, είχε όμως και κάτι διαφορετικό: στη ρίζα της το χώμα έκανε μια γούβα, μια πελώρια γούβα, όπου τον χειμώνα μαζεύονταν εκεί τα νερά της βροχής, κι

10

15

έτσι, σαν έμπαινε η άνοιξη, γέμιζε η γούβα **καταπράσινο** παχύ χορτάρι, μπορούσες να βουλιάξεις στο χορτάρι και να νομίζεις πως ξαπλώνεις σε μαλακό, φιλόξενο ανατολίτικο χαλί. Εκεί ξαπλώναμε λοιπόν, στη γούβα, στη «φωλιά μας», στο «λίκνο της γης», όπως το έλεγε ο παππούς, και παίζαμε το παιχνίδι με τις παπαρούνες: μαζεύαμε η καθεμιά μας πέντ' έξι παπαρούνες, τις κουνούσαμε στον αέρα να δούμε ποιανής τα άνθη θα αντέξουν περισσότερο...

20

«Σε νίκησα, Κλειώ! Σε νίκησα!» φώναζε η Εσμέτ και κουνούσε πάνω κάτω τα γυμνά της πόδια. Μα δεν προλάβαινε τον λόγο της να αποσώσει, και τα πέταλα κι απ' τα δικά της άνθη σκορπίζανε στον αέρα.

25

Και σαν το χώμα γύρω μας και το χορτάρι **γέμιζαν** κόκκινα πέταλα, πέταλα που μοιάζανε με στάλες αίματος ή με πληγές, αρχινούσαμε τις ιστορίες... Και τα παραμύθια. Συνήθως ξεκινούσα εγώ:

- Εδώ, λοιπόν, ήταν ο ναός της Άρτεμης. Η Άρτεμη ήταν θεά. [...]

Γιατί το **γέμιζαν** γράφεται με γιώτα;

Ποια είναι η προέλευση της λέξης **πράσινο**;

- 30 Η Άρτεμη ήταν θεά του κυνηγιού και των δασών και, άμα νύχτωνε, ανέβαινε πάνω στο φεγγάρι και...
- Άσ' τα αυτά και πες μου εκείνη την ιστορία που θύμωσε η Άρτεμη με εκείνον τον αγά, τον αρχηγό...
- Τον Αγαμέμνονα...
- Ναι! Μ' αυτόν! Που δεν έστελνε άνεμο η Άρτεμη να φύγουν τα καράβια και
- 35 είπε ο μάντης πως πρέπει ο Μέμνονας αγάς να θυσιάσει τη μικρή του κόρη...
- Δεν ήταν αγάς...
- Δεν πειράζει! Την ιστορία πες μου!
- Πόσες και πόσες φορές δεν είχα διηγηθεί στην Εσμέτ την ιστορία αυτή... Αλλά της άρεσε πάντοτε να την ακούει. Κι εμένα μ' άρεσε να τη διηγέμαι.
- 40 Την ήξερα απ' έξω κι ανακατωτά αυτήν την ιστορία. Την ιστορία του Τρωικού Πολέμου, αλλά και την άλλη, εκείνη με τις περιπέτειες του πανούργου Οδυσσέα. Μου τις είχε μάθει και τις δύο ο παππούς. Ήτανε τα έπη του Ομήρου οι ιστορίες αυτές. Έτσι τις λέγανε... Πώς μ' άρεσαν τα έπη αυτά! Πώς μ' άρεσαν! Δε χόρταινα να τα ακούω και δε χόρταινα να τα διηγέμαι. Ήταν τα αγαπημένα μου... παραμύθια.
- 45 Αλλά και στην Εσμέτ άρεσανε πολύ. Γούρλωνε τα μάτια κάθε φορά που της διηγιόμουνα τα έπη, λάμπανε τα μαύρα μάτια της, βγάζανε φωτιές...
- Και ήταν όμορφη η Ελένη, μπρε;
- Ναι, πολύ όμορφη. Είχε μακριές μαύρες πλεξούδες, που άμα τις έλυνε, τα
- 50 μαλλιά της φτάνανε ως τους αστραγάλους! [...]
- Και ο Αχιλλέας θα ήταν παλικάρι, ε;
- Και ρωτούσε η Εσμέτ και διηγιόμουν εγώ. Διηγιόμουν, διηγιόμουν...
- Έλεγα στην Εσμέτ για την Ωραία Ελένη και το αρχοντόπουλο τον Πάρη, για τον μεγάλο αρχιστράτηγο Αγαμέμνονα, για τον πανέξυπνο Οδυσσέα και για
- 55 τον Δούρειο Ίππο... Κυρίως, όμως, μου άρεσε να της μιλάω για τον Αχιλλέα. Πολύ μου άρεσε ο Αχιλλέας! Πατί ήταν νέος και όμορφος και δυνατός και παλικάρι! Πολύ τον θαύμαζα τον Αχιλλέα! Αυτός ήταν ο ήρωάς μου! Κι ας έλεγε ο παππούς «ότι καλό είναι να σκέφτεσαι, κοκόνα μ', καμιά φορά και εκείνον τον Έκτορα, τον φουκαρά».

Τζέμη Τασάκου, *Το σεντούκι με τ' αμύθητα σεντέφια*,
εικονογρ. Ράνια Βαρβάκη, Μεταίχιμο.

Ακούμε το Κείμενο 3.

2. Απαντάμε στις ερωτήσεις:**Εντοπίζουμε πληροφορίες**

- Βρίσκουμε τα βασικά μέρη της ιστορίας και απαντάμε με συντομία:

Ποιοι/Ποιες; (πρόσωπα): .....

Πού; (τόπος): .....

Πότε; (χρόνος): .....

Τι; (πράξεις σε χρονολογική σειρά): .....

.....

Γιατί; (συναισθήματα, κίνητρα): .....

- Πότε χρησιμοποιείται πρώτο πρόσωπο; Πότε τρίτο πρόσωπο;
- Σε ποια σημεία της αφήγησης υπάρχει περιγραφή; Τι περιγράφεται;

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Συνδυάζουμε τις πληροφορίες της ιστορίας: τον χρόνο, τον τόπο και την ταυτότητα των κοριτσιών και απαντάμε: Σε ποια περιοχή και σε ποια ιστορική εποχή μπορεί να εκτυλίσσεται η ιστορία;
- Ποια ιστορία υπάρχει μέσα στην ιστορία της Κλειούς και της Εσμέτ;
- Το όνομα *Αγαμέμνων* ή *Αγαμέμνονας* προέρχεται από τις λέξεις «άγαν» και «μέμνων» που στα αρχαία ελληνικά σημαίνουν 'πολύ επίμονος' ή 'σταθερός, αποφασιστικός'. Με τι μπερδεύει η Εσμέτ το όνομα αυτό; Γιατί;
- Τι διαφορετικό είχε η κολόνα; Γιατί η λέξη είναι μέσα σε εισαγωγικά;

Σε αφηγηματικά κείμενα χρησιμοποιούνται τα εισαγωγικά στον **ευθύ λόγο** (όταν αναφέρονται ακριβώς τα λόγια που είπε κάποιος/κάποια) ή σε **λέξεις ή φράσεις που έχουν ιδιαίτερη σημασία ή χρησιμοποιούνται με ασυνήθιστο τρόπο**.

- Σε τι μοιάζουν και σε τι διαφέρουν τα δύο κορίτσια;
- Γιατί ο παππούς είπε «καλό είναι να σκέφτεσαι, κοκόνα μ', καμιά φορά και εκείνον τον Έκτορα, τον φουκαρά»;

Αξιολογούμε και κρίνουμε

- Ποιος είναι ο βασικός σκοπός του κειμένου: α) να περιγράψει ένα αρχαίο μνημείο, β) να αφηγηθεί μια ιστορία φιλίας, γ) να αφηγηθεί την ιστορία του Αγαμέμνονα.
- Γιατί είναι σημαντικές οι ιστορίες με μυθολογικό περιεχόμενο, όπως αυτή του Αγαμέμνονα;
- Γνωρίζουμε εμείς μύθους ή παραμύθια από άλλους πολιτισμούς; Έχουμε φίλες ή φίλους που έχουν μοιραστεί μαζί μας ιστορίες με μυθολογικό περιεχόμενο από τους δικούς τους πολιτισμούς;
- Σε τι μοιάζει και σε τι διαφέρει μια λογοτεχνική αφήγηση από μια προσωπική ιστορία;

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Γνωρίζουμε τα ετυμολογικά λεξικά και αναζητάμε πληροφορίες για την προέλευση των λέξεων. Δραστηριότητες 1 και 2

Βρίσκουμε συνώνυμα. Δραστηριότητα 3

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Πρασίνισε, ξεκίνησα, ξαπλώσαμε, διηγήθηκα. Γινόμαστε καλύτερες/καλύτεροι στην **ορθογραφία των ρημάτων στον αόριστο.** Δραστηριότητα 5

Πώς σχηματίζονται τα ρήματα παίρνω και βρίσκω στον αόριστο; Μαθαίνουμε για τα ανώμαλα ρήματα με διαφορετικά θέματα.

Δραστηριότητα 6

3. Αναζητάμε πληροφορίες στο διαδίκτυο για την ιστορία του Αγαμέμνονα. Αφηγούμαστε σύντομα την εξέλιξη των γεγονότων σε τρίτο πρόσωπο ως αφηγήτριες/αφηγητές. Γράφουμε την ιστορία μας στον κειμενογράφο.

Ζωγράφος μετ' εμποδίων

Κακός μπελάς αυτό το «ζωγραφιλίκι», άκουσα αργότερα τον μπαμπά να λέει. «Ίσως να μην έχεις δίκιο», είπε η μαμά. «Ο παππούς του μια χαρά τα κατάφερε». «Ο παππούς του έχει ταλέντο. Ο γιος μας όμως; Μην κοροϊδεύομαστε!»

5 Ώστε αυτό πίστευε ο μπαμπάς για μένα; Ξαφνικά ένιωσα σαν να με είχε πατήσει τρένο, και τότε όλες οι σκέψεις που έκανα κατά καιρούς φούντωσαν: *Δε θα τα καταφέρεις, Θα τους απογοητεύσεις όλους, Παράτα τα.* Ωστόσο, ο παππούς μου είχε άλλη γνώμη.

«Δεν υπάρχει κανένα εμπόδιο, παρά μόνο ο ίδιος σου ο εαυτός».

10 «Αλήθεια, παππού, το πιστεύεις;»

«Και βέβαια! Αλλά δε φτάνει μόνο να το πιστεύω εγώ. Χρειάζεται να το πιστέψεις κι εσύ!»

Εγώ δεν ήμουν καθόλου σίγουρος όμως. Μέχρι τη στιγμή που, βγαίνοντας από το σπίτι, πρόσεξα ένα ξύλινο κουτί με έναν φάκελο που έγραφε *Άκρως Εμπιστευτικό!*

Βέρα Πρατικάκη, *Ζωγράφος μετ' εμποδίων*, εικονογρ. Ρένια Μεταλληνού, Ψυχογιός.

4. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Τι σημαίνει η λέξη *ζωγραφιλίκι*; Έχει θετική ή αρνητική σημασία;
- Ποιος αφηγείται την ιστορία; Πώς το καταλάβαμε;
- Για ποιο μοναδικό ταλέντο μιλάει; Ποιος έχει αυτό το ταλέντο;
- Πώς νιώθει ο πρωταγωνιστής; Σκέφτεται με τον ίδιο τρόπο που σκέφτονται οι άλλοι/ άλλες;
- Εμείς ξέρουμε διάσημα πρόσωπα που η κοινωνία στην αρχή απέρριψε το έργο τους; Γιατί το απέρριψε;
- Ποιος μπορεί να άφησε το ξύλινο κουτί; Τι μπορεί να περιείχε ο φάκελος;

Γνωρίζουμε
τον μοναδικό
Άλμπερτ Αϊνστάιν.

**5. Συγκρίνουμε το Κείμενο 3 με το Κείμενο 4
και συζητάμε:**

- Σε τι μοιάζουν και σε τι διαφέρουν οι πρωταγωνίστριες και ο πρωταγωνιστής των δύο ιστοριών;
- Ποιο μήνυμα μεταφέρεται σε κάθε κείμενο;

Το ραγισμένο δοχείο (Κινέζικο παραμύθι)

5

Μια φορά κι έναν καιρό, ήταν ένας υπηρέτης που δούλευε σ' ένα πλούσιο σπίτι. Μία από τις καθημερινές του υποχρεώσεις ήταν να φέρνει νερό από τη βαθιά πηγή κοντά στη ρεματιά. Για να το κάνει αυτό, είχε δύο μεγάλα δοχεία κρεμασμένα στις άκρες ενός παχιού ξύλου, που το έβαζε στους ώμους του.

10

Το ένα από τα δύο δοχεία είχε ένα πλατύ ράγισμα στη μία πλευρά και το νερό έσταζε σιγά-σιγά από το βαθύ ράγισμα. Μέχρι ο υπηρέτης να φτάσει στο σπίτι, η μισή ποσότητα του νερού χυνόταν κατά τη διαδρομή. Το άλλο, όμως, ήταν ακέραιο και στιβαρό, κι έτσι κατάφερνε να μεταφέρει πάντα όλο το νερό, χωρίς να χυθεί. Αυτό γινόταν καθημερινά για δύο ολόκληρα χρόνια.

15

Έτσι, ο υπηρέτης μετέφερε μόνο ενάμισι δοχεία νερού στο σπίτι. Πάντως, το ακέραιο δοχείο ήταν πολύ περήφανο για την επιτυχία του, γιατί ολοκλήρωνε την αποστολή του.

Σε τι βοηθούν οι λέξεις και φράσεις: **μια φορά κι έναν καιρό, έτσι, πάντως, απλώς;**

20

Το ραγισμένο δοχείο, όμως, ντρεπόταν για την ατέλεια του και ήταν πολύ λυπημένο που μπορούσε να μεταφέρει μόνο μισό δοχείο νερό. Μια μέρα ήταν πολύ πικραμένο για την αποτυχία του και αφού μάζεψε όλο το θάρρος του, μίλησε στον υπηρέτη την ώρα που βρίσκονταν δίπλα στο ποτάμι και γέμιζε τα δοχεία: «Ντρέπομαι για τον εαυτό μου και θέλω να σου ζητήσω συγνώμη». «Γιατί;» ρώτησε ο υπηρέτης. «Για ποιο πράγμα ντρέπεσαι;» «Αυτά τα δύο χρόνια κατάφερα να μεταφέρω μόνο το μισό από το φορτίο μου, γιατί το μεγάλο ράγισμα στο πλευρό μου κάνει το νερό να αδειάζει κατά τη διάρκεια της διαδρομής μέχρι το σπίτι του αφεντικού. Εξαιτίας της ατέλειάς μου αυτής, αναγκάζεσαι να κάνεις όλον αυτόν τον κόπο, χωρίς να ανταμείβεσαι όσο θα 'πρεπε για τις προσπάθειές σου», απάντησε το δοχείο. Ο νεροκουβαλητής λυπήθηκε το γέρικο, ραγισμένο δοχείο και με συμπόνια του είπε: «Την ώρα που θα γυρίζουμε στο σπίτι, θέλω να προσέξεις τα όμορφα λουλούδια κατά μήκος του μονοπατιού».

25

30

Πραγματικά, καθώς ανέβαιναν τον λόφο, το γέρικο δοχείο παρατηρούσε τα όμορφα πολύχρωμα αγριολούλουδα στη μία μεριά του πετρωτού μονοπατιού που τα ζέσταινε ο ήλιος και αυτό του έδωσε λίγη χαρά. Στο τέλος της διαδρομής, όμως, ένιωσε πάλι άσχημα, γιατί το μισό νερό είχε πάλι χυθεί και για άλλη μια φορά ζήτησε συγνώμη από τον υπηρέτη. Ο νεροκουβαλητής τότε του απάντησε: «Πρόσεξες ότι υπάρχουν ευωδιαστά

40 πανέμορφα λουλούδια μόνο στη μία μεριά του γκρίζου μονοπατιού και όχι στην άλλη; Αυτό συνέβη, γιατί ήξερα πάντα την ατέλειά σου και φρόντισα να την αξιοποιήσω. Φύτεψα μικρούς σπόρους λουλουδιών προς τη δική σου μεριά και κάθε μέρα επιστρέφοντας από το ποτάμι τα πότιζες. Για δύο χρόνια, λοιπόν, μάζευα αυτά τα όμορφα λουλούδια και στόλιζα το σπίτι του αφεντικού μας. **Απλώς**, αν δεν είχες αυτό το ελάττωμα, το σπίτι δε θα ήταν στολισμένο με τόση χάρη». Τότε, το ραγισμένο δοχείο κατάλαβε... Έλαμψε σαν άκουσε τα λόγια αυτά. Εκείνη τη μέρα ο νεροκουβαλητής πήρε στους ώμους του τα 45 δυο χαρούμενα δοχεία και γύρισε στο σπίτι από το όμορφο λουλουδιασμένο μονοπάτι χαμογελώντας.

Το ραγισμένο δοχείο, λαϊκό παραμύθι
(διασκευή από Μ. Γουρνίκη), *Οι Φτερόγατες*.

6. Συνεργαζόμαστε και απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Υπογραμμίζουμε τα επίθετα που περιγράφουν τα δύο δοχεία και κυκλώνουμε τα επίθετα που περιγράφουν τα λουλούδια και το μονοπάτι.
- Ποιο χαρακτηριστικό του δοχείου παρατήρησε ο υπηρέτης; Πώς αισθάνεται το δοχείο για αυτό;
- Πώς αξιοποίησε ο υπηρέτης το χαρακτηριστικό του δοχείου; Άλλαξε η άποψη του ραγισμένου δοχείου για τον εαυτό του μετά από αυτό;
- Τι θα μπορούσε να συμβεί αν ο υπηρέτης κατηγορούσε το δοχείο για το χαρακτηριστικό του;
- Συμφωνείτε με τη λέξη *ατέλεια* που χρησιμοποιείται στο κείμενο; Ποια λέξη θα ήταν καλύτερο να την αντικαταστήσει και γιατί;
- Τι μαθαίνουμε από αυτήν την ιστορία;
- Πώς θα μπορούσαμε να κάνουμε κάτι ανάλογο με αυτό που έκανε ο υπηρέτης στην καθημερινή μας ζωή; Σκεφτόμαστε παραδείγματα.

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

«Τότε, το ραγισμένο δοχείο κατάλαβε...» Αλλάζουμε το πρόθημα της λέξης *καταλαβαίνω* και φτιάχνουμε άλλα ρήματα. Δραστηριότητα 4

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Πώς συνδέονται οι ιδέες και οι προτάσεις σε ένα αφηγηματικό κείμενο;

Δραστηριότητα 7

Πώς κάνουμε ένα κείμενο πιο σύντομο; Δραστηριότητα 8

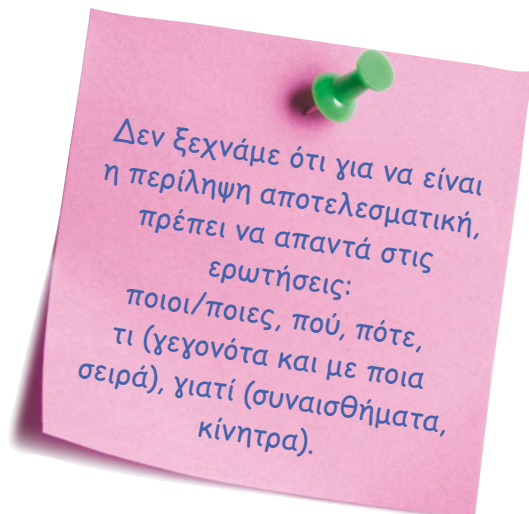
7. Συγκρίνουμε το Κείμενο 3 με το Κείμενο 5 και συζητάμε:

- Ποιο πρόσωπο χρησιμοποιούν οι συγγραφείς για την αφήγηση και γιατί;
- Ποιο μήνυμα περνούν τα κείμενα;
- Θα προτείνατε σε κάποια/κάποιον να διαβάσει τα δύο κείμενα; Γιατί;

8. Συνεργαζόμαστε και γράφουμε την περίληψη του Κειμένου 5:

- Βάζουμε στο κείμενο τους παρακάτω πλαγιότιτλους:
  - α) Η εργασία του υπηρέτη.
  - β) Η ντροπή του δοχείου.
  - γ) Μια ξαφνική ανακάλυψη.
  - δ) Η αξία της ατέλειας.
  - ε) Ένα χαρούμενο τέλος.
- Σε κάθε παράγραφο αφαιρούμε περιττά στοιχεία και κρατάμε τις βασικές πληροφορίες.
- Μελετάμε το σχεδιάγραμμα *Το βουνό της ιστορίας*.
- Σχεδιάζουμε την περίληψη και αντικαθιστούμε βασικές λέξεις με άλλες συνώνυμες, φράσεις με λέξεις και εξαρτημένες/δευτερεύουσες προτάσεις με άκλιτους ρηματικούς τύπους σε -οντας/-ώντας (γνωστούς και ως άκλιτες μετοχές)
- Γράφουμε την περίληψή μας στο τετράδιο.

Το βουνό της ιστορίας

Αξιολογούμε τις περιλήψεις μας με βάση το σχεδιάγραμμα ή το καθοδηγητικό βίντεο.

- Πώς τα πήγαμε;
- Ποια στοιχεία από το σχεδιάγραμμα χρησιμοποιήσαμε στην περίληψη;

9. Συνεργαζόμαστε σε ομάδες και επιλέγουμε μία από τις παρακάτω δραστηριότητες:

- Δημιουργούμε μια αφίσα με τίτλο «Τι μας προσφέρει η διαφορετικότητα» για την Παγκόσμια Ημέρα κατά της Σχολικής Βίας και του Εκφοβισμού.
- Βρίσκουμε παραμύθια ή μύθους από διάφορες χώρες και τα δραματοποιούμε ή τα παρουσιάζουμε σε κουκλοθέατρο.

10. Φεύγοντας...

- Γράφουμε ένα στοιχείο που μας προσφέρει η διαφορετικότητα:

.....

- Ποια στοιχεία κάνουν μια ιστορία ενδιαφέρουσα;
- Ποιο κείμενο σε αυτήν την υποενότητα μάς άρεσε περισσότερο; Γιατί;

Ποιες ιστορίες για τη μοναδικότητα υπάρχουν στα μέσα;

1.3

Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς να αναγνωρίζουμε την αφήγηση γεγονότων στον ειδησεογραφικό λόγο.
- να δίνουμε τη δική μας συνέχεια σε μια ιστορία.
- πώς να δημιουργούμε μια ψηφιακή ιστορία.

1. Παρατηρούμε την εικόνα και απαντάμε στις ερωτήσεις:

Γιάννης Αντετοκούνμπο [εικόνα].

- Τι δείχνει η εικόνα;
- Πώς εμφανίζεται το εικονιζόμενο πρόσωπο; Από κοντά ή από μακριά; Τι μπορεί να σημαίνει αυτό;
- Ποιος είναι κατά τη γνώμη σας ο ρόλος των χρωμάτων;
- Τι γνωρίζουμε για αυτό το πρόσωπο; Τι τον κάνει μοναδικό;
- Πόσο συχνά ακούμε ιστορίες για ξεχωριστούς ανθρώπους στις ειδήσεις και στα άλλα μέσα ενημέρωσης;
- Εμείς ξέρουμε κάποιο διάσημο πρόσωπο, ενήλικα ή παιδί, με μια ξεχωριστή ιστορία;

Γνωρίζουμε τον Γιάννη Αντετοκούνμπο μέσα από μια ραδιοφωνική εκπομπή.

Όταν διαβάζουμε μια ιστορία, προσέχουμε το όνομα, τα χαρακτηριστικά, τα συναισθήματα, τα λόγια και τις ενέργειες του βασικού χαρακτήρα. Μπορούμε να δημιουργήσουμε ένα σχεδιάγραμμα για να καταλάβουμε τον χαρακτήρα καλύτερα.

Ένας εξαιρετικός άνθρωπος

5 Η απόσταση από τα Σεπόλια της Αθήνας μέχρι το Μιλγουόκι των Η.Π.Α. είναι 8.687 χιλιόμετρα. Τεράστια, αλλά για τον Γιάννη Αντετοκούνμπο νιώθει κανείς πως τη συγκεκριμένη διαδρομή την έκανε με ένα του άλμα, όπως, όταν απογειώνεται για να «καρφώσει»! Από τη φτώχεια και τα δύσκολα παιδικά χρόνια, σήμερα έχει γίνει ένας από τους κορυφαίους παίκτες του μπάσκετ στον κόσμο.

10 Ένας προπονητής τον είδε να παίζει κυνηγητό με τα αδέρφια του. Αμέσως κατάλαβε ότι μπροστά του είχε μια φλέβα χρυσού, παρότι ο πιστρικός από τα Σεπόλια ήθελε να παίξει ποδόσφαιρο, όπως ο πατέρας του. Το πιο δύσκολο κομμάτι, λοιπόν, ήταν να τον πείσει να ασχοληθεί με το μπάσκετ, στο οποίο δεν είχε εμπειρία. Το κίνητρο του Γιάννη να βοηθήσει οικονομικά τους γονείς του τον έφερε τελικά στο άθλημα αυτό.

15 Ένα βράδυ πριν λίγες εβδομάδες κάπου στα Σεπόλια, όσοι περνούσαν από εκεί νόμιζαν ότι άνοιγε κάποια αποθήκη μεγάλου σουπερμάρκετ ή πως επρόκειτο για μεγάλη μετακόμιση. Ήταν ο Γιάννης Αντετοκούνμπο με τη μητέρα του και άλλους δικούς του ανθρώπους, που μοίραζαν αγαθά πρώτης ανάγκης στους κατοίκους της περιοχής. Όταν πήγε μέσα στη νύχτα χωρίς κάμερες, δεν είχε ειδοποιήσει κανάλια. Και δε θα το είχε μάθει κανείς, εκτός από τους κατοίκους

20 της περιοχής, εάν μια κυρία δεν είχε κάνει γνωστό το γεγονός. Και πόσες άλλες αγαθοεργίες που δεν έγιναν γνωστές, γιατί δεν ήθελε... Δεν ήταν η δημοσιότητα ο σκοπός του. Ήθελε, απλώς, να βοηθήσει συνανθρώπους του που είχαν ανάγκη. Θυμάται πως κάποτε είχαν βρεθεί έστω και λίγοι δίπλα του, για να του δώσουν ένα χέρι βοήθειας.

25 Το μεγάλο προσόν του Γιάννη Αντετοκούνμπο δεν είναι ότι έγινε αστέρι του μπάσκετ, αλλά ότι παραμένει ένας μεγάλος Άνθρωπος! Δεν ξεχνάει από πού ξεκίνησε και πάντα είναι δίπλα σε ανθρώπους που τον χρειάζονται, χωρίς να πρέπει να τον φωνάξουν. Κάθε χρόνο, άλλωστε, επιστρέφει στα Σεπόλια, στο γηπεδάκι, όπου ξεκίνησε και παίζει μπάσκετ με τους παλιούς του φίλους, εμπνέοντας με τον καλύτερο τρόπο νέα παιδιά να κάνουν και αυτά το όνειρό τους πραγματικότητα!

30

Γ. Λαμπίρης, «Γιάννης Αντετοκούνμπο: Η ιστορία ενός παιδιού που έγινε Μίδας του μπάσκετ» (διασκευή), *in.gr*.

Ποια είναι τα συστατικά της λέξης συνάνθρωπος;

Πόσες προτάσεις υπάρχουν; Ποια δείχνει χρόνο;

Διαβάζουμε το Κείμενο 6 με τη συνοδεία εικόνων.

2. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Κυκλώνουμε τα επίθετα και υπογραμμίζουμε τα ουσιαστικά που χαρακτηρίζουν τον Γιάννη.
- Ποιο ήταν το κίνητρο του Γιάννη να ασχοληθεί με το μπάσκετ;
- Πώς βοήθησε ο Γιάννης τους κατοίκους της περιοχής του;
- Γιατί πήγε ο Γιάννης στα Σεπόλια, χωρίς να τον αντιληφθεί κανείς;
- Χρωματίζουμε τα σημεία της είδησης, όπου υπάρχει αφήγηση.
- Με ποια σειρά αναφέρονται τα γεγονότα της ιστορίας;
- Σε ποια σημεία του κειμένου χρησιμοποιείται η γλώσσα μεταφορικά;

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Μετατρέπουμε τα ρήματα της δεύτερης παραγράφου σε ενεστώτα. Τι παρατηρούμε;

Στην αφήγηση χρησιμοποιούμε ενεστώτα για να κάνουμε την αφήγηση πιο ζωντανή και παραστατική.

- Πώς εμπνέει ο Γιάννης τα νέα παιδιά;
- Τι μαρτυρούν οι πράξεις του για τον χαρακτήρα του;
- Πώς επηρέασαν η φήμη και η επιτυχία του τον χαρακτήρα του;
- Ποιες αξίες φαίνεται να έχει στη ζωή του;
- Ποια είναι η ευθύνη μας απέναντι σε ανθρώπους που αντιμετωπίζουν δυσκολίες, όπως αυτές που βίωσε ο Γιάννης στην παιδική του ηλικία;

Αξιολογούμε και κρίνουμε

- Γιατί ο Πάννης είναι ένα υγιές πρότυπο για νέους ανθρώπους; Σε τι διαφέρει από άλλα πρότυπα της εποχής του;
- Τώρα που διαβάσαμε το κείμενο, τι πιστεύουμε ότι κάνει τον Γιάννη μοναδικό; Είναι η ίδια απάντηση με αυτήν που δώσαμε, πριν διαβάσουμε το κείμενο;
- Γιατί είναι σημαντικό και αναγκαίο τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και κοινωνικής δικτύωσης να προβάλλουν προσωπικές ιστορίες;

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Φτιάχνουμε την οικογένεια της λέξης άνθρωπος. Δραστηριότητα 1

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Πώς συνδέουμε τις προτάσεις; Δραστηριότητες 2 και 3

Πώς δηλώνουμε τον χρόνο σε μια ιστορία; Δραστηριότητες 4 και 5

Γνωρίζουμε τον ξεχωριστό Στιβ Τζομπς.

3. Επιλέγουμε μία από τις παρακάτω δραστηριότητες:

- δίνουμε μια διαφορετική εκδοχή της ιστορίας που παρουσιάζεται στην παραπάνω είδηση,
- αφηγούμαστε τη συνέχεια της ιστορίας,
- δημιουργούμε ένα κόμικ για την ιστορία του Γιάννη.

ΚΕΙΜΕΝΟ 7

Η ιστορία ενός προσώπου στα μέσα ενημέρωσης

4. Βρίσκουμε στο διαδίκτυο, σε εφημερίδα ή περιοδικό ένα κείμενο που αφηγείται την ιστορία ενός προσώπου, το φέρνουμε στην τάξη και κρατάμε σημειώσεις.

Ξέρουμε πώς να ψάξουμε στο διαδίκτυο;

- ① Χρησιμοποιούμε λέξεις-κλειδιά σε εισαγωγικά σε μια μηχανή αναζήτησης, π.χ. "Άλμπερτ Αϊνστάιν".
- ① Ρωτάμε ένα μεγαλύτερο άτομο για να επισκεφτούμε τις κατάλληλες ιστοσελίδες.
- ① Θυμόμαστε ότι στο διαδίκτυο δεν είναι όλα αληθινά.

Προσανατολισμός (χώρος, χρόνος, πρόσωπα) .....

.....
.....

Βασικό θέμα .....

.....

Γεγονότα σε χρονική σειρά και αποδεικτικά στοιχεία (μαρτυρίες, τεκμήρια) .....

.....
.....

Ερμηνεία των γεγονότων και του τέλους της ιστορίας .....

.....

Συμπεράσματα .....

.....
.....

5. Συγκρίνουμε το Κείμενο 6 με το Κείμενο 7 και συζητάμε:

- Σε ποιο πρόσωπο γίνεται η αφήγηση της ιστορίας στα κείμενα;
- Σε ποιον χρόνο παρουσιάζονται τα γεγονότα;
- Ποια γεγονότα αναφέρονται στα δύο κείμενα; Με ποια σειρά παρουσιάζονται;
- Συγκρίνουμε τη γλώσσα και τις πηγές των δύο ιστοριών.

6. Αναζητάμε στο διαδίκτυο την ταινία μικρού μήκους *Alike*.

Πριν παρακολουθήσουμε το βίντεο, συζητάμε:

- Έχουμε δει ταινίες που προβάλλουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάποιων ατόμων;

7. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Το όνομα του πατέρα είναι Cori και το όνομα του γιου είναι Paste. Γιατί πιστεύετε ότι επιλέχθηκαν αυτά τα ονόματα; Πώς σχετίζονται με τον τίτλο της ταινίας;
- Ποιο είναι το πρόβλημα και ποια η λύση στην ιστορία; Συμπληρώνουμε τον πίνακα:

Σκηνικό	
Ήρωες	
Πρόβλημα	
Κορύφωση	
Λύση	
Κλείσιμο	

- Ποια στοιχεία κάνουν το αγόρι μοναδικό;
- Τι ανάγκασε το αγόρι να χάσει ένα κομμάτι της μοναδικότητάς του;
- Ποια χρώματα χρησιμοποιούνται και τι αντιπροσωπεύουν; Ποια συναισθήματα συνδέονται με συγκεκριμένα χρώματα;

8. Συγκρίνουμε τα Κείμενα 6, 7 και 8 και συζητάμε:

- Ποιες από τις ιστορίες είναι πραγματικές και ποια φανταστική;
- Με ποιον τρόπο μοιάζουν τα πρόσωπα των δύο πρώτων ιστοριών με το αγόρι του βίντεο;
- Ποιο είναι το μήνυμα κάθε κειμένου και με ποιους τρόπους το περνάει;

9. Εργαζόμαστε σε ομάδες και δημιουργούμε μια ψηφιακή ιστορία για έναν υπαρκτό ή φανταστικό χαρακτήρα. Θα μας βοηθήσει το σχεδιάγραμμα *Δημιουργώ μια ψηφιακή ιστορία:*

Δημιουργώ μια ψηφιακή ιστορία

01

ΣΚΗΝΙΚΟ

Οι ψηφιακές ιστορίες συνδυάζουν:

- κείμενο,
- εικόνα,
- ήχο.

02

ΗΡΩΕΣ/ΗΡΩΙΔΕΣ

03

ΕΞΕΛΙΞΗ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΓΛΩΣΣΑ

- Χρονικές, αιτιολογικές, συμπερασματικές προτάσεις
- Ευθύς λόγος
- Φράσεις που δείχνουν ή προκαλούν συναισθήματα
- Ρήματα σε παρελθοντικούς χρόνους
- Ενεστώτας
- Λέξεις/φράσεις που συνδέουν προτάσεις
- Επίθετα

04

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ
ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ
ΗΡΩΩΝ/ΗΡΩΙΔΩΝ

Αξιολογούμε την ψηφιακή μας ιστορία με βάση το σχεδιάγραμμα ή το καθοδηγητικό βίντεο.

Έχουν:

- τον τόπο, τον χρόνο και τις ηρωίδες/τους ήρωες;
- πρόβλημα, κορύφωση και λύση;
- εικόνες, χρώματα, ήχο και άλλα στοιχεία που συμπληρώνουν την αφήγηση;

10. Φεύγοντας...

- Πώς παρουσιάζονται οι ιστορίες προσώπων στα μέσα ενημέρωσης;
- Ποια χαρακτηριστικά από *Το βουνό της ιστορίας* έχει μια ιστορία στις εφημερίδες και τα μέσα ενημέρωσης; Ποια δεν έχει;

1.4 Πώς τα πήγαμε;

ΚΕΙΜΕΝΟ 9

Κανείς δεν μοιάζει με κανέναν

Η λέξη «διαφορετικός»
ταιριάζει δίχως άλλο
σε όλους μας, αφού κανείς
δεν μοιάζει με τον άλλο.

Φωνάζω «ναι» στη διαφορά
φωνάζω «ναι» σε σένα!
Φωνάζω «ναι» στη διαφορά
φωνάζω «ναι» σε μένα!!

Γιώργος Σακελλαρίδης, Κανείς δεν μοιάζει με κανέναν (στίχοι),
Γιώργος Σακελλαρίδης- Μουσική Παιδαγωγική.

1. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Σε ποιες/ποιους απευθύνεται το ποίημα;
- Ποια άποψη εκφράζει;
- Ποιες λέξεις ή φράσεις επαναλαμβάνονται στο ποίημα και γιατί;

2. Συνεργαζόμαστε και μοιραζόμαστε τις ιδέες μας για τις ταυτότητες που έχουμε ως μαθητές και μαθήτριες της Ε΄ Δημοτικού. Μετά, γράφουμε κι εμείς στο τετράδιό μας ένα ποίημα λίμερικ χρησιμοποιώντας λέξεις από την ενότητα.

Το ποίημα **λίμερικ** έχει μόνο μία στροφή με πέντε στίχους και αφηγείται μια σύντομη ιστορία. Έχει ομοιόμορφη ομοιοκαταληξία (A-A-B-B-A).

Δομή ποιήματος λίμερικ:

- 1ος στίχος: παρουσίαση πρωταγωνιστή/πρωταγωνίστριας
- 2ο στίχος: βασική ιδιότητά του/της
- 3ος και 4ος στίχος: ενέργειες που κάνει (πλοκή και εξέλιξη δράσης)
- 5ος στίχος: παραλλαγή του πρώτου στίχου ή κλείσιμο ιστορίας με ένα επίθετο εντυπωσιακό και ευρηματικό.

Συμβουλευόμαστε το παρακάτω λίμερικ:

Ήτανε ένα μοναδικό αγόρι από τη γη
που την ταυτότητά του έψαχνε να βρει.
Κι έφτιαξε μια σχεδιά με τον ήλιο για πυξίδα.
Ταξίδευε με συντροφιά τη σοφή δροσοσταλίδα.
Τον εαυτό του να βρει το ταλεντοστολισμένο αγόρι από τη γη.

Κείμενο της συγγραφικής ομάδας.

3. Συμβουλευόμαστε το σχεδιάγραμμα *Το βουνό της ιστορίας και γράφουμε τη συνέχεια της ιστορίας του Ιούλιου Φαταούλιου, αυτοκράτορα της παράξενης χώρας Φαταουλίας.*

ΦΑΣΑΡΙΑ ΣΤΗ ΦΑΤΑΟΥΛΙΑ

Έξω από το παλάτι είχαν μαζευτεί ένα σωρό παιδιά κι ο Ιούλιος Φαταούλιος απορούσε τι να ήθελαν. Το Λαίμαρχο Πουλί δεν του έλεγε.

Κι ο Ιούλιος αναρωτιόταν αν γνωρίζουν ότι στην αυτοκρατορία του απαγορεύεται το μαγείρεμα και ότι έχουν κατασχεθεί όλα τα σκεύη μαγειρικής, τα τηγάνια, οι κατσαρόλες, τα μπρίκια, τα τσουκάλια, τα ταψιά, οι φριτέζες, οι ψησιέρες, οι τοστιέρες, τα πάντα! Όλα!

Ο Ιούλιος Φαταούλιος και οι χίλιες και μία συνταγές της Μαγειρίτσας, εικονογρ. Έφη Θεοδωροπούλου, Πατάκης.

Χρησιμοποιούμε:

- ✓ Λέξεις ή φράσεις που οργανώνουν τη σειρά των γεγονότων και τα συνδέουν μεταξύ τους: *Αρχικά..., Έπειτα..., Στη συνέχεια..., Στο τέλος...*
- ✓ Ρήματα σε ενεστώτα ή σε παρελθοντικούς χρόνους.
- ✓ Εξαρτημένες προτάσεις (χρονικές, συμπερασματικές, αιτιολογικές).
- ✓ Επίθετα.
- ✓ Λέξεις/φράσεις που δηλώνουν χρόνο.
- ✓ Συμβουλές και προτροπές.
- ✓ Ευθύ και πλάγιο λόγο.
- ✓ Μεταφορές.
- ✓ Οικείο ύφος.

Η συγγραφή δε σταματάει μόλις γράψουμε την τελευταία λέξη! Μπορούμε πάντα να βελτιώσουμε ένα κείμενο είτε το δικό μας είτε ενός συμμαθητή μας ή μιας συμμαθήτριάς μας, χρησιμοποιώντας τα κριτήρια αυτο-/ετεροαξιολόγησης. Στόχος της αξιολόγησης δεν είναι η κριτική, αλλά να γίνει το κείμενο πιο αποτελεσματικό, παίρνοντας νέες ιδέες!

1.4 Πώς τα πήγαμε;

4. Αξιολογούμε τα κείμενά μας βάζοντας ✓ στο κατάλληλο κουτάκι:

Κριτήρια αυτο-/ετερο-αξιολόγησης			
Τα κείμενά μας έχουν:	Πολύ	Αρκετά	Λίγο
Σκηνικό και ήρωες/ηρωίδες			
Πρόβλημα-Κορύφωση-Λύση			
Σκέψεις και συναισθήματα των ηρωίδων/ηρώων			
Προτάσεις και φράσεις χρόνου			
Παραγράφους			
Ορθογραφία			

Βλέπουμε περισσότερα κριτήρια αξιολόγησης.

5. Διορθώνουμε τα κείμενά μας, ώστε να είναι πιο αποτελεσματικά.

6. Επιλέγουμε ποια από τα κείμενα της ενότητας θα βάλουμε στο πορτφόλιό μας.

Κάνουμε το κουίζ για να ελέγξουμε τι μάθαμε στην ενότητα αυτή.

7. Αξιολογώ τον εαυτό μου!

- Πώς τα πήγα στην ενότητα; Γιατί;
- Πού τα πήγα πολύ καλά;
- Πού δυσκολεύτηκα; Πού θα μπορούσα να τα πάω καλύτερα;

Διαβάζουμε ολόκληρα βιβλία

ΠΡΙΝ την ανάγνωση: Ανακαλύπτουμε την ταυτότητα του βιβλίου.

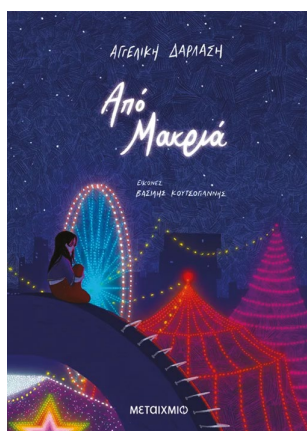
- Ποιος είναι ο τίτλος, η/ο συγγραφέας, ο/η εικονογράφος, ο μεταφραστής/η μεταφράστρια και οι εκδόσεις;
- Ποια είναι τα στοιχεία της εικόνας (πρόσωπα, χώρος, χρώματα, γραμμές κ.ά.);
- Τι συναισθήματα μάς προκαλεί η εικόνα και ο τίτλος;
- Μαντεύουμε την ιστορία από τα δύο αυτά στοιχεία (εικόνα εξώφυλλου και τίτλου).
- Συγκρίνουμε τα εξώφυλλα δύο ή περισσότερων βιβλίων. Τι κάνει το καθένα μοναδικό;

ΚΑΤΑ την ανάγνωση: Φτιάχνουμε τον χάρτη της ιστορίας.

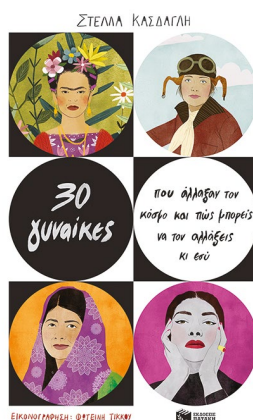
- Ποιος/Ποια ήταν ο πρωταγωνιστής/η πρωταγωνίστρια; Τι έκανε; Πού βρισκόταν; Τι έγινε; Πώς λύθηκε; Τι έγινε στο τέλος;
- Σχεδιάζουμε σε χαρτί μέτρου *Το βουνό της ιστορίας*.
- Διαλέγουμε ηρωίδα/ήρωα και γράφουμε το ημερολόγιό της/του. Τι της/του συνέβη; Πώς αισθάνθηκε; Πώς το έλυσε (ή δεν το έλυσε);

ΜΕΤΑ την ανάγνωση: Η ιστορία γίνεται δική μας.

- Βρίσκουμε έργα τέχνης (μουσικές, ταινίες, πίνακες κ.ά.) που είναι εμπνευσμένα από τα θέματα του βιβλίου. Τα ακούμε, τα βλέπουμε, τα παρατηρούμε, τα συζητάμε. Με αφορμή το έργο τέχνης, φτιάχνουμε μια μικρή ιστορία και την αφηγούμαστε.
- Διαλέγουμε 3 ρήματα, 3 ουσιαστικά, 3 επίθετα, 3 επιρρήματα και 3 οποιοσδήποτε λέξεις που μας άρεσαν από το βιβλίο που διαβάσαμε και σκαρώνουμε (μόνες/μόνοι μας, σε ζευγάρια ή σε ομάδες) καινούριες ιστορίες (μπορούμε να κρατήσουμε τον ίδιο βασικό ήρωα/την ίδια βασική ηρωίδα στις ιστορίες που θα φτιάξουμε). Ακολουθούμε τα στοιχεία του βουνού της ιστορίας.

Αγγελική Δαρλάση, *Από μακριά*, Μεταίχμιο.

Στέλλα Κάσδαγλη, *30 γυναίκες που άλλαξαν τον κόσμο και πώς μπορείς να τον αλλάξεις κι εσύ*, Πατάκης.

Τσάρλι Μακέσι, *Το αγόρι, ο τυφλοπόντικας, η αλεπού και το άλογο*, μτφρ. Άννα Παπασταύρου, Παπαδόπουλος.

Γιώργος Παναγιωτάκης, *Το μυστικό καταφύγιο* (Λέσχη Αλλόκοτων Πλασμάτων, βιβλίο 1), Πατάκης.

2

ΣΥΖΗΤΑΜΕ

για τη δημιουργική
έκφραση και σκέψη

ΔΙΑΒΑΖΟΥΜΕ

κείμενα περιγραφής

ΓΡΑΦΟΥΜΕ

χρησιμοποιώντας
στρατηγικές

Μαθαίνουμε για την
Παγκόσμια Ημέρα Τέχνης.

·ΗΛΙΑΤΕ·

ΑΞΙΟΛΟΓΟΥΜΕ
πολυτροπικά κείμενα

ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΜΕ
τα δικά μας έργα τέχνης

**Πώς
εκφραζόμαστε
δημιουργικά;**

**Παρατηρούμε την εικόνα και
συζητάμε:**

1. Τι δείχνει η εικόνα; Ποια μορφή τέχνης παρατηρούμε;
2. Με ποιους τρόπους μπορούμε να δημιουργήσουμε τέχνη; Διαβάζουμε τι είπε ένας γνωστός καλλιτέχνης και παίρνουμε ιδέες;

«Προσπαθώ να βάζω χρώματα σαν λέξεις που σχηματίζουν ποιήματα, σαν νότες που σχηματίζουν μουσική».

Ζουάν Μιρό, καταλανός ζωγράφος.

3. Γνωρίζουμε κάποιο διάσημο έργο τέχνης; Ποιο είναι; Ποιος/Ποια το δημιούργησε; Πού βρίσκεται;

**Μαθαίνουμε
για γνωστά ελληνικά
έργα τέχνης.**

Ηλίας Στύλος, Μικρός Πρίγκιπας
[φωτογραφία, γκράφιτι].

4. Εμείς πώς εκφραζόμαστε δημιουργικά; Καταγράφουμε τις απόψεις μας στον πίνακα με λέξεις-κλειδιά, τις καταμετράμε και φτιάχνουμε μια γραφική παράσταση.

2.1 Ποια μυστικά κρύβει ένα έργο τέχνης;

Στην υποεπνότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς να περιγράψουμε ένα αντικείμενο ή ένα πρόσωπο, χρησιμοποιώντας στρατηγικές.
- να συζητάμε για ένα έργο τέχνης.
- πώς να κατανοούμε πολυτροπικά κείμενα περιγραφής, αντλώντας πληροφορίες από την εικόνα και τη γλώσσα.

1. Παρατηρούμε τις εικόνες και τη λεζάντα και απαντάμε:

- Τι δείχνουν οι ζωγραφιές των παιδιών;
- Μπορούμε να περιγράψουμε μία από αυτές; Χρησιμοποιούμε λέξεις, όπως **μακριά, κοντά, στο φόντο, δεξιά, κεντρικά, αριστερά**.
- Ποιες γραμματικές κατηγορίες χρησιμοποιούμε για να περιγράψουμε ένα αντικείμενο;
- Ποιες λεξιλογικές κατηγορίες χρησιμοποιούμε για να περιγράψουμε μια ζωγραφιά ή έναν πίνακα ζωγραφικής; Τις συμπληρώνουμε στα κουτάκια:

χρώμα

χρώμα

Ζωγραφιές παιδιών του Δ.Σ. Σταυρούπολης Ξάνθης,
με τίτλο «Εικονογραφώντας τα Παραμύθια για να σπάτε κέφι του Τζάνι Ροντάρι».

Καθώς διαβάζουμε το περιγραφικό κείμενο, κυκλώνουμε τα επίθετα, τα ουσιαστικά, τα επιρρήματα και τις λέξεις/φράσεις που εκφράζουν συναισθήματα. Κάθε φορά που ολοκληρώνουμε μια πρόταση, εντοπίζουμε στην εικόνα τα στοιχεία που περιγράφονται.

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Ένα έργο τέχνης «ενώνει» τη Δύση με την Ανατολή

Πίνακας 1, Βίνσεντ βαν Γκογκ, «Έναστρη Νύχτα» [πίνακας], Βικιπαίδεια.

Πίνακας 2, Κατσουσίκα Χοκουσάι, «Το Μεγάλο Κύμα Ανοικτά της Καναγκάουα» [πίνακας], Βικιπαίδεια.

Παρατηρούμε τον Πίνακα 1 και τον Πίνακα 2 σε μεγαλύτερη ανάλυση.

Η *Έναστρη Νύχτα* είναι ένας από τους πιο διάσημους πίνακες ζωγραφικής. Δημιουργήθηκε με λάδι σε καμβά από τον ολλανδό καλλιτέχνη Βίνσεντ βαν Γκογκ το 1889 και αποτελεί μια αφηρημένη τοπιογραφία.

5 Στον πίνακα κυριαρχεί ένας ταραγμένος νυχτερινός ουρανός με έντονα μπλε μοτίβα που στροβιλίζονται και μοιάζουν να κυλούν στην επιφάνειά του σαν κύματα. Ο ουρανός είναι γεμάτος με φωτεινές σφαίρες: το λαμπερό κίτρινο φεγγάρι στα δεξιά, την Αφροδίτη, το πρωινό άστρο, στα αριστερά και αστέρια που απεικονίζονται ως ακτινοβόλες σφαίρες με ομόκεντρους κύκλους λαμπερού

Σε ποια φωνή βρίσκεται το ρήμα απεικονίζονται;

15 λευκού και κίτρινου φωτός. Μέσα σε όλη αυτήν την κίνηση, ένα χωριό βρίσκεται στο βάθος, κάτω δεξιά και στο κέντρο του καμβά. Ευθείες γραμμές συνθέτουν τα μικρά σπιτάκια και το λεπτό καμπαναριό μιας εκκλησίας, το οποίο υψώνεται σαν φάρος μέσα στους κυλιόμενους μπλε λόφους. Τα λαμπερά κίτρινα τετράγωνα υποδηλώνουν τα φιλόξενα φώτα των ειρηνικών σπιτιών, δημιουργώντας μια ήρεμη γωνιά μέσα στην αναταραχή του πίνακα. Δύο κυπαρίσσια δεσπόζουν στα αριστερά, με τα σκούρα κλαδιά τους να καμπυλώνονται και να λικνίζονται στην κίνηση του ουρανού. Σαν φλόγες, φτάνουν σχεδόν μέχρι το πάνω άκρο του καμβά, συνδέοντας τον ουρανό με τη γη. Οι ιστορικοί τέχνης υποστηρίζουν ότι η *Έναστρη Νύχτα*, ένα από τα μεγαλύτερα αριστουργήματα της δυτικής τέχνης του 19ου αιώνα, είχε ως έμπνευση ένα από τα μεγαλύτερα έργα της ιαπωνικής τέχνης του 19ου αιώνα, *Το Μεγάλο Κύμα στα Ανοικτά της Καναγκάουα* του Κατσουσίκα Χοκουσάι.

20 Αν τοποθετήσουμε τους πίνακες τον έναν δίπλα στον άλλον, θα παρατηρήσουμε

25 τις ομοιότητες. Στον Χοκουσάι το κύμα δεσπόζει πάνω από την ηφαιστειακή κορυφή του όρους Φούτζι, έτοιμο να καταπιεί τους ανήμπορους ψαράδες στις βάρκες. Στον βαν Γκογκ η στροβιλώδης μάζα στον ουρανό ορμά προς τις πιο ήπιες πλαγιές της Νότιας Γαλλίας. Ο βαν Γκογκ ήταν ένθερμος συλλέκτης ιαπωνικών χαρακτηρισμών. Θαύμαζε ιδιαίτερα το χαρακτηριστικό του Χοκουσάι, που είναι σήμερα ένα από τα πιο αναγνωρίσιμα έργα τέχνης όλων των εποχών. Σε ένα γράμμα προς τον αδελφό του Τεό έλεγε: «Αυτά τα κύματα είναι νύχια, η βάρκα έχει πιαστεί σε αυτά, μπορείς να το νιώσεις».

30 Η *Έναστρο Νύχτα* ζωγραφίστηκε το καλοκαίρι του 1889, όταν ο βαν Γκογκ βρισκόταν σε ένα ψυχιατρείο στη Νότια Γαλλία. Τότε το έργο του δεν είχε καμιά αξία. Πέρασαν χρόνια **μέχρι να λάμψει το αστέρι του**. Σήμερα εκτίθεται στο Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης

35 στη Νέα Υόρκη. Στέκονται μπροστά του με φωτογραφικές μηχανές πιο πολλοί άνθρωποι από ό,τι σε οποιονδήποτε άλλον πίνακα εκεί.

40 «Αλλά η θέα των αστεριών με κάνει πάντα να ονειρεύομαι», έγραψε κάποτε ο βαν Γκογκ. Είναι συναρπαστικό, όταν σκέφτεσαι πού και πώς δημιουργήθηκε αυτός ο θαυμάσιος και αισιόδοξος πίνακας: στις πιο δύσκολες και προκλητικές συνθήκες. Ποιος θα μπορούσε να φανταστεί ότι κάποιος που ζει σε ένα ψυχιατρείο θα μπορούσε να ζωγραφίσει ένα τόσο θαυμάσιο έργο;

Κείμενο της συγγραφικής ομάδας.

Με ποια σημασία χρησιμοποιείται η λέξη **λάμπω** στη φράση **μέχρι να λάμψει το αστέρι του**;

Ξεκλειδώνουμε το Κείμενο 1,
οργανώνοντας τις βασικές του ιδέες.

2. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Τι μπορεί να σημαίνουν οι λέξεις *στροβιλίζονται*, *ακτινοβόλες*, *ομόκεντρος*, *υποδηλώνουν*, *καμπυλώνονται*, *λικνίζονται*, *ένθερμος*; Χρησιμοποιούμε στρατηγικές και βρίσκουμε τη σημασία τους.
- Εντοπίζουμε λέξεις και φράσεις που αποτελούν θεματικό λεξιλόγιο για την τέχνη. Μετά, αναζητάμε τη σημασία τους σε ερμηνευτικά λεξικά, ηλεκτρονικά και έντυπα, και δημιουργούμε ένα σύντομο κείμενο:

Χρησιμοποιούμε
στρατηγικές λεξιλογίου.

καμβάς, τοπιογραφία, ...

.....

.....

Κάνουμε το κουίζ λεξιλογίου.

- Σημειώνουμε τα αντικείμενα που βλέπουμε στον πίνακα Έναστρη Νύχτα και τα προσδιορίζουμε με ένα επίθετο:

ταραγμένος ουρανός, λαμπερό φεγγάρι, ...

.....

.....

- Παρατηρούμε τα ρήματα που κυκλώσαμε, καθώς διαβάζαμε. Σε ποιον χρόνο βρίσκονται; Σε ποια έγκλιση;
- Σε πόσα μέρη μπορούμε να χωρίσουμε το κείμενο; Ποιες πληροφορίες δίνονται σε κάθε μέρος;

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Ποια αντίθεση υπάρχει ανάμεσα στα τοπία που απεικονίζονται;
- Από πού επηρεάστηκε ο βαν Γκογκ στον τρόπο ζωγραφικής του;
- Πώς εξηγείται ο τίτλος του κειμένου με βάση τα όσα διαβάσαμε;
- Τι σημαίνουν τα λόγια του βαν Γκογκ «Αυτά τα κύματα είναι νύχια, η βάρκα έχει πιαστεί σε αυτά, μπορείς να το νιώσεις»;
- Ποιον ρόλο μπορεί να έπαιξε η προσωπική ζωή και οι εμπειρίες του βαν Γκογκ στο να ζωγραφίσει αυτόν τον πίνακα;

Αξιολογούμε και κρίνουμε

- Ποιες σκέψεις μας δημιουργεί ο πίνακας Έναστρη Νύχτα; Γιατί έγινε διάσημος;
- Γιατί τα δέντρα υψώνονται συνδέοντας τη γη με τον ουρανό;
- Είναι καλό μια καλλιτέχνηδα/ένας καλλιτέχνης να επηρεάζεται από άλλες/άλλους;
- Πόσο εύκολα η κοινωνία αναγνωρίζει το ταλέντο των καλλιτεχνών/καλλιτεχνίδων, όταν ζουν και δημιουργούν;

2.1 Ποια μυστικά κρύβει ένα έργο τέχνης;

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Ποια ρήματα χρησιμοποιούμε για να περιγράψουμε ένα έργο τέχνης;

Δραστηριότητα 1

Χρησιμοποιούμε φράσεις με μεταφορική σημασία. Δραστηριότητες 2 και 3

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Σχηματίζουμε την ενεργητική και την παθητική φωνή ρημάτων.

Δραστηριότητες 5 και 6

Πότε λέμε *χτίζω* και πότε *κτίζω*; Δραστηριότητα 7

Ακούμε προσεκτικά την περιγραφή του πίνακα *Σκύλος που γαβγίζει στο φεγγάρι του ζωγράφου Ζουάν Μιρό*.

3. Γράφουμε την περιγραφή του πίνακα ακολουθώντας τα βήματα:

- Κρατάμε ατομικές σημειώσεις με τις βασικές πληροφορίες, καθώς ακούμε το κείμενο. ....
.....
.....
.....
.....
.....
- Συζητάμε τις σημειώσεις μας σε δυάδες και κάνουμε όποιες αλλαγές χρειάζονται για να γράψουμε την περιγραφή του πίνακα.
- Γινόμαστε τετράδες, διορθώνουμε και συμπληρώνουμε τα κείμενά μας. Γράφουμε στο τετράδιό μας το κείμενο της ομάδας μας και το διαβάζουμε στην τάξη.
- Αναζητάμε στο διαδίκτυο τον πίνακα και τον συγκρίνουμε με το κείμενο της περιγραφής μας.

Τι είναι τα anime;

Ο όρος anime χρησιμοποιείται σ' ολόκληρο τον δυτικό κόσμο για να χαρακτηρίσει τα ιαπωνικά κινούμενα σχέδια. Η λέξη είναι συντόμευση της λέξης animation. Τα anime έχουν κάποια χαρακτηριστικά που τα κάνουν να ξεχωρίζουν από τα υπόλοιπα κινούμενα σχέδια. Η μεγαλύτερη διαφορά είναι πως δεν απευθύνονται μόνο σε παιδιά.

10 Οι χαρακτήρες στα anime έχουν συνήθως πολύ μεγαλύτερα μάτια απ' ό,τι στα δυτικά κινούμενα σχέδια, γιατί τα μάτια στην Ιαπωνία θεωρούνται «παράθυρα στην ψυχή». Με τα μάτια απεικονίζεται η λύπη, η χαρά, ο φόβος, η οργή και οποιοδήποτε άλλο συναίσθημα. Επίσης, δίνεται η μέγιστη σημασία στη λεπτομέρεια, έτσι ώστε τα σχέδια να είναι όσο το δυνατόν πιο ρεαλιστικά, αντίθετα με ό,τι συμβαίνει συνήθως στη Δύση. Οι εκφράσεις είναι εντονότερες, αφού το πρόσωπο και άλλα χαρακτηριστικά του μεγεθύνονται ανάλογα με την περίπτωση. Έτσι, το στόμα ανοίγει διάπλατα και καλύπτει το μισό πρόσωπο, όταν ο ήρωας/η ηρωίδα χαίρεται.

15 Οι ηρωίδες και οι ήρωες στα anime δεν μοιάζουν τόσο πολύ μ' αυτούς που μας έχουν συνηθίσει οι καλλιτέχνες στη Δύση. Είναι απλοί άνθρωποι. Εργάζονται, πάνε σχολείο, ερωτεύονται, απογοητεύονται, ονειρεύονται, όπως εμείς. Αυτοί οι συνηθισμένοι άνθρωποι έχουν, όμως, κάτι το ιδιαίτερο. Έχουν κάποια κρυφή μαγική δύναμη ή γνωρίζουν κάποιο μαγικό πλάσμα ή έχουν πρόσβαση σε άλλον κόσμο. Οι κακοί δεν είναι απόλυτοι. Οι καλοί δεν κάνουν μόνο καλό.

Αυτά τα λίγα και άλλα πολλά κάνουν τα anime να ξεχωρίζουν.

Ποιο φωνήεν λείπει στη φράση μ' αυτούς; Τι το αντικατέστησε;

Μαθητές Λυκείου, «Τι είναι τα anime;» (διασκευή),

Τύπος και υπογραμμός - ΓΕΛ Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Ευόσμου.

4. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Σε τι διαφέρουν τα anime από άλλα κινούμενα σχέδια που γνωρίζουμε;
- Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της εμφάνισης και της προσωπικότητάς τους;
- Πώς καταλαβαίνουμε τη φράση «τα μάτια είναι παράθυρα στην ψυχή»;
- Εμάς μας αρέσουν τα κινούμενα σχέδια anime; Ναι ή όχι; Γιατί;

5. Συγκρίνουμε το Κείμενο 1 με το Κείμενο 2 και συζητάμε:

- Σε τι μοιάζουν και σε τι διαφέρουν τα δύο κείμενα; Γνωρίζουμε άλλες μορφές τέχνης, στις οποίες η Δύση «ενώνεται» με την Ανατολή;

2.1 Ποια μυστικά κρύβει ένα έργο τέχνης;

Βλέπουμε την παρουσίαση που ετοίμασε ένας μαθητής Ε' δημοτικού για να περιγράψει έναν έλληνα ηθοποιό.

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Καλλιτέχνης: Φτιάχνουμε λέξεις με το συστατικό **καλλι-**. Δραστηριότητα 4

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Σ' ολόκληρο: Γιατί φεύγει το φωνήεν ε; Μαθαίνουμε για την απαλοιφή φωνηέντων. Δραστηριότητες 8 και 9

6. Επιλέγουμε ένα αγαπημένο μας έργο τέχνης ή μια αγαπημένη ηρωίδα/έναν αγαπημένο ήρωα κινουμένων σχεδίων και την/το(ν) περιγράφουμε.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΩ αντικείμενα

Βήμα 1ο Ποιο αντικείμενο είναι;	Βήμα 2ο Ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά του; • σχήμα, μέγεθος • χρώμα, υλικό...	Βήμα 3ο Γιατί δημιουργήθηκε/ κατασκευάστηκε; Πώς λειτουργεί; Σε τι χρησιμεύει;
Βήμα 6ο Ποια είναι η γενική μου εντύπωση ή τα συναισθήματά μου γι' αυτό;	Βήμα 5ο Με ποια άλλα αντικείμενα μπορούμε να το συγκρίνουμε;	Βήμα 4ο Με ποια γεγονότα έχει σχέση;

ΠΕΡΙΓΡΑΦΩ πρόσωπα

Βήμα 1ο Ποιο πρόσωπο είναι; (όνομα, ηλικία...) Ποια σχέση έχω μαζί του;	Βήμα 2ο Ποια είναι τα εξωτερικά χαρακτηριστικά του; (εμφάνιση)	Βήμα 3ο Ποια είναι τα εσωτερικά του γνωρίσματα; (χαρακτήρας, προσωπικότητα)
Βήμα 6ο Ποια είναι η γενική μου εντύπωση ή τα συναισθήματά μου γι' αυτό;	Βήμα 5ο Ποια γεγονότα αναδεικνύουν την προσωπικότητά του;	Βήμα 4ο Πώς ενεργεί και πώς συμπεριφέρεται;

Γλώσσα

Χρησιμοποιώ:

- επίθετα και επιρρήματα
- ρήματα σε ενεστώτα ενεργητικής ή παθητικής φωνής
- παρομοιώσεις, μεταφορές και προσωποποιήσεις.

Μετά, σχεδιάζουμε τι θα πούμε και γράφουμε το κείμενό μας στο ψηφιακό μας σημειωματάριο.

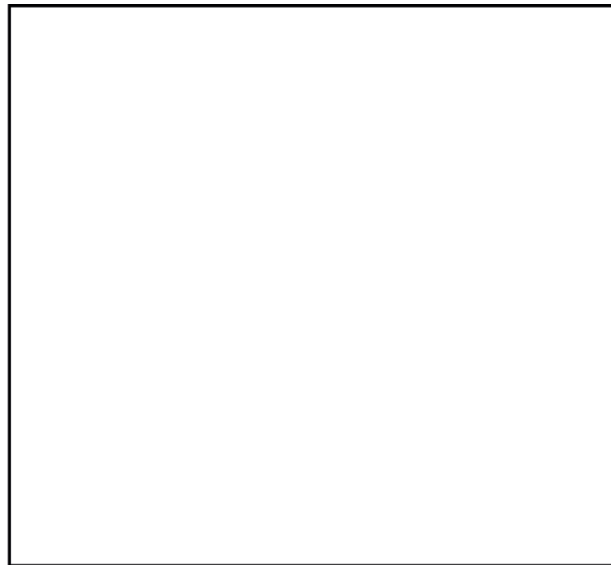
Αξιολογούμε τα περιγραφικά κείμενα που φτιάξαμε:

- Πώς τα πήγαμε;
- Ποια από τα παραπάνω βήματα ακολουθήσαμε;
- Ποια γλωσσικά στοιχεία αξιοποιήσαμε;

7. Ζωγραφίζουμε σε ομάδες τον αγαπημένο μας ήρωα/την αγαπημένη μας ηρωίδα κινουμένων σχεδίων. Στα κίτρινα χαρτάκια γράφουμε στοιχεία της περιγραφής του.

Τίτλος πίνακα: .....

8. Φεύγοντας...

- Τι καινούριο μάθαμε; Τι μας δυσκόλεψε περισσότερο;
- Γράφουμε δύο γλωσσικά στοιχεία που έχει ένα κείμενο περιγραφής:

1. .... , 2. ....

2.2 Πού συναντάμε την τέχνη;

Στην υποεπένδυση αυτή μαθαίνουμε:

- πώς να περιγράψουμε κτίσματα και χώρους, καθώς αφηγούμαστε μια ιστορία.
- με ποια γλωσσικά στοιχεία εκφράζουμε τη στάση και τα συναισθήματά μας σε περιγραφικά κείμενα.
- πώς να παράγουμε λόγο με φαντασία και δημιουργικότητα, εφαρμόζοντας θεατρικές τεχνικές και μη γλωσσικά στοιχεία, όπως κινήσεις και χειρονομίες.

1. Παρατηρούμε τις εικόνες και τις λεζάντες και απαντάμε:

- Τι δείχνουν; Ποιες μορφές τέχνης απεικονίζουν;
- Ποια εκπαιδευτική εκδρομή σε μουσείο θυμόμαστε;
- Η τέχνη υπάρχει μόνο στα μουσεία;
- Μπορούμε να δημιουργήσουμε τέχνη με ψηφιακά μέσα;

Μουσείο Ακρόπολης, Αθήνα [φωτογραφία].

«Τέχνη σε μετρό με άνιμε»,
εικόνα τεχνητής νοημοσύνης.

Καθώς διαβάζουμε, χρησιμοποιούμε τις αισθήσεις μας: τι βλέπουμε, τι ακούμε, τι αγγίζουμε, τι μυρίζουμε, τι γευόμαστε.

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Η Μεσαιωνική πόλη της Ρόδου... Με Ξεναγούς τους Ιππότες...

5 Στην καρδιά της Ρόδου, στη μεσαιωνική πόλη, πλανιέται ένα άρωμα ολοζώντανο και μυστηριακό, φερμένο μέσα από τους αιώνες. Το περιβόητο Τάγμα των Ιωαννιτών Οσπιταλιέρων Ιπποτών άφησε για πάντα τη σφραγίδα του στο νησί.

10 Αν περπατήσει κάποιος στην πάντα ζωντανή πολιτεία, θ' ακούσει τον καλπασμό των αλόγων και τους ψιθύρους της ιστορίας. Η πολιτεία δεν ερήμωσε και δεν εγκαταλείφθηκε ποτέ. Αποτελεί μία από τις **πιο σπάνιες** επιβιώσεις του μεσαιωνικού

κόσμου, που στέκει απείραχτη, με όλη της τη δύναμη και την ομορφιά. Η UNESCO, το 1988, κήρυξε το αρχιτεκτονικό συγκρότημα της ιπποτικής Ρόδου ως Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς.

Η αίσθηση της περιήγησης στα δρομάκια είναι αδύνατο να περιγραφεί με λέξεις. Ο χρόνος μοιάζει να έχει σταματήσει στους Μέσους Χρόνους και η ατμόσφαιρα τυλίγεται από την ομίχλη του ιπποτικού παρελθόντος.

Τα πέτρινα καλντερίμια και οι γοθτικοί πύργοι προκαλούν τον ταξιδιώτη να ξεκλειδώσει τα βαθιά μυστικά τους.

20 Το 1309 έφθασαν στη Ρόδο οι μοναχοί μαχητές της Ιερουσαλήμ, οι περιβόητοι Ιωαννίτες. Το τάγμα τους εγκαταστάθηκε στη βυζαντινή πολιτεία, που ήταν χτισμένη γύρω από την αρχαία ακρόπολη. Σαν μια σπείρα ανάμεσα στον χώρο και στον χρόνο, η καστροπολιτεία εξελίχθηκε γύρω από τον αρχαίο πυρήνα της.

25 Με την έλευση των Ιωαννιτών, η Ρόδος έγινε το μεγάλο κέντρο του βασιλείου τους. Το τάγμα τους κατέκτησε σημαντική θέση στην ανατολική Μεσόγειο και ταυτόχρονα απέκτησε αίγλη, πλούτο και φήμη. Από εκεί μπόρεσαν να προβάλουν αντίσταση στις αλλεπάλληλες τουρκικές επιθέσεις. Το σπουδαίο εμπορικό λιμάνι και η πόλη ήταν για δύο αιώνες απόρρητα. Η συνθηκολόγηση με τον Σουλεϊμάν τον Μεγαλοπρεπή έγινε το 1522 και σήμανε την αποχώρηση των Ιπποτών, οι οποίοι απέπλευσαν για τη Μάλτα, αφήνοντας, όμως, πίσω τους ένα πραγματικό στολίδι αρχιτεκτονικής.

Με ποια λέξη μπορούμε να αντικαταστήσουμε τη φράση **ΠΙΟ ΣΠΑΝΙΕΣ**;

Ποιες λέξεις και φράσεις που δείχνουν αισθήσεις υπάρχουν στο κείμενο;

35 Τα κτήρια των Ιπποτών είναι οικοδομημένα με γοθτικό και αναγεννησιακό ρυθμό, συνομιλώντας αρχιτεκτονικά με τα βυζαντινά χαρακτηριστικά και τις μεταγενέστερες οθωμανικές επιρροές. Το συνολικό αποτέλεσμα είναι πραγματικά σαγηνευτικό.

Το παλάτι του Μεγάλου Μαγίστρου του Τάγματος, το περίφημο Καστέλο, είναι το σημαντικότερο μνημείο που ανεγέρθηκε στους Μέσους Χρόνους. Υπήρξε διοικητικό κέντρο, κατοικία του αρχηγού των Ιωαννιτών και έδρα της άρχουσας τάξης.

40 Στην οθωμανική περίοδο δέχτηκε μεγάλο πλήγμα από έκρηξη πυρομαχικών. Ανακατασκευάστηκε, όταν η Ρόδος περιήλθε σε ιταλική κατοχή, το 1912. Σήμερα φιλοξενεί το Μουσείο της Ρόδου με πολλά ενδιαφέροντα εκθέματα.

Μπορούμε να θαυμάσουμε, εκτός από το ίδιο το παλάτι, τις σπουδαίες συλλογές από επιτύμβιες πλάκες, ζωγραφικούς πίνακες, αγάλματα, κοσμήματα, βιβλία και ψηφιδωτά. Εδώ, επίσης, βρίσκονται μερικά από τα σημαντικότερα

45 ευρήματα της αρχαίας ιστορίας της ανατολικής Μεσογείου, όπως το τρόπαιο των μιθριδατικών πολέμων, το άγαλμα του Λαοκόοντα και το ψηφιδωτό της αιγυπτιακής Μέδουσας.

«Η μεσαιωνική πόλη της Ρόδου» (διασκευή), *Visit Greece*.

Βάζουμε στη σειρά τα γεγονότα της ιστορίας.

2. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Τι μπορεί να σημαίνουν οι φράσεις *τάγμα ιπποτών*, *άφησε τη σφραγίδα του* και *μνημείο παγκόσμιας κληρονομιάς*; Χρησιμοποιούμε ηλεκτρονικά και έντυπα λεξικά για να βρούμε τη σημασία τους. Σε ποιο λήμμα θα ψάξουμε πρώτα;
- **Κυκλώνουμε** τις λέξεις που δεν γνωρίζουμε και μαντεύουμε τη σημασία τους χρησιμοποιώντας στρατηγικές.
- Γράφουμε λέξεις και φράσεις που δείχνουν αισθήσεις και τη στάση του/της δημιουργού του κειμένου:

Αισθήσεις

ένα άρωμα ολοζώντανο και
μυστηριακό .....

Στάση (αξιολογικά επίθετα)

σπουδαίο .....

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Πού συναντάμε την τέχνη, σύμφωνα με το κείμενο;
- Πώς καταλαβαίνουμε τη φράση «η ατμόσφαιρα τυλίγεται από την ομίχλη του ιπποτικού παρελθόντος»;
- Ποια χαρακτηριστικά έχει η αρχιτεκτονική των κτηρίων στη μεσαιωνική πόλη;
- Σε ποια σημεία του κειμένου έχουμε περιγραφή; Τι περιγράφεται; Σε ποια σημεία έχουμε αφήγηση; Τι εξιστορείται; Γιατί συνδυάζεται η αφήγηση με την περιγραφή;
- Ποιος είναι ο σκοπός του κειμένου με βάση την πηγή του;

Αξιολογούμε και κρίνουμε

- Πώς νιώθουμε διαβάζοντας το κείμενο;
- Ποιο/Ποια από τα εκθέματα του μουσείου θα θέλαμε περισσότερο να δούμε;
- Βρίσκουμε πληροφορίες για θρύλους που αφορούν τους ιππότες της Ρόδου.

3. Δραματοποιούμε σε ομάδες μιας σκηνή του χθες ή του σήμερα από τη μεσαιωνική πόλη της Ρόδου. Κάθε φορά που η εικόνα παχώνει, μια άλλη ομάδα περιγράφει την εικόνα ή αφηγείται μια σχετική ιστορία.

4. Σκυταλοδρομία: Βρισκόμαστε στο παλάτι του Μεγάλου Μαγίστρου. Κάθε παιδί λέει μια λέξη ή κάνει μια κίνηση, για να δημιουργηθεί μια ιστορία και δίνει τη «σκυτάλη» στο επόμενο αποχωρώντας από τη δράση.

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Περιγράφουμε ένα τοπίο με τις αισθήσεις μας. Δραστηριότητα 1

Χτίζουμε τη γραμματική μας

«Τα κτήρια των Ιπποτών είναι οικοδομημένα με γοτθικό και αναγεννησιακό ρυθμό, συνομιλώντας με τα βυζαντινά χαρακτηριστικά»: Τι θα συμβεί αν σε μια περιγραφή αφαιρέσουμε τα επίθετα; Μετασχηματίζουμε περιγραφικά κείμενα.

Δραστηριότητες 2 και 3

Γιατί χρησιμοποιούμε στην περιγραφή τα παραθετικά των επιθέτων;

Δραστηριότητες 4 και 5

Εκδρομή σε μουσείο γλυπτών; Όχι...

Μια ευγενική νεαρή γυναίκα υποδέχτηκε μαθητές και δασκάλους μπροστά στη μεγάλη αυλόπορτα του μουσείου και, αφού συστήθηκε, τους ζήτησε να την ακολουθήσουν όσο το δυνατόν πιο ήσυχα, για να τους ξεναγήσει στο εσωτερικό του κτηρίου. Η ξενάγηση στα εκθέματα της αυλής, τους ενημέρωσε, θα γινόταν από τον ίδιο τον γλύπτη Αστέριο, που βρισκόταν στο χωριό. Ακούγοντάς το αυτό, η Αργυρώ πέταξε από τη χαρά της. Για τα υπόλοιπα παιδιά, δεν άλλαζε τίποτα. Ένα μουσείο γλυπτών έτσι κι αλλιώς δε φαινόταν να έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. [...]

Στην κεντρική αίθουσα του μουσείου ο επισκέπτης μπορούσε να θαυμάσει νεότερα έργα του Αστέριου, μεγάλου μεγέθους κυρίως, φτιαγμένα από ξύλο και μέταλλο. Πολλά από αυτά περιλάμβαναν εξαρτήματα παλιών αυτοκινήτων ή ηλεκτρικών συσκευών, εξατμίσεις, βίδες, παξιμάδια, και ένα σωρό άλλα αντικείμενα που πριν γίνουν έργα τέχνης ήταν απλώς απορρίμματα.

Μια ολόκληρη αίθουσα ήταν αφιερωμένη στην ιερότητα που απέδιδαν στο φως τα παλιά χρόνια. Τα γλυπτά ήταν τόσο παραστατικά, ώστε τράβηξαν την προσοχή των περισσότερων παιδιών. Έτσι, παρότι στην αρχή έκαναν λίγη φασαρία, άρχισαν να συγκεντρώνονται σε αυτά που έλεγε η ξεναγός, η οποία υπομονετικά και με απλά λόγια έδινε πληροφορίες για το κάθε έργο.

Η Αργυρώ δεν χόρταινε να κοιτάζει τα εκθέματα και να τα θαυμάζει. Κάποια στιγμή ρώτησε την ξεναγό αν επιτρεπόταν η φωτογράφιση και, παίρνοντας θετική απάντηση, με μόνο περιορισμό τη χρήση του φλας, έβγαλε το κινητό από το σακιδιό της [...] και άρχισε να φωτογραφίζει ό,τι της κινούσε το ενδιαφέρον. Στην τελευταία αίθουσα του μουσείου τούς περίμενε μια έκπληξη. Μια ολόκληρη σχολική τάξη φτιαγμένη από γύψο! Τα θρανία, οι μαθητές, τα σύνεργά τους, τα πάντα, ολοζώντανα.

Θοδωρής Παπαϊωάννου, *Ο πελεκάνος*, Ίκαρος.

5. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Σε τι είδους εκδρομή αναφέρεται το κείμενο; Τι εκθέματα υπήρχαν στο μουσείο; Πώς ένιωθαν τα παιδιά για την εκδρομή;
- Ποιες λέξεις ή φράσεις δείχνουν τη στάση της Αργυρώς απέναντι στο μουσείο και τα εκθέματά του;
- Εμείς πόσο συχνά επισκεπτόμαστε μουσεία; Τι μας προσφέρουν;

6. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Πού βρίσκονται τα Ζαγοροχώρια; Ποια είναι η γενική εντύπωση που έχει ο δημιουργός του πόντκαστ για την περιοχή;
- Με ποιον τρόπο περιγράφεται ο χώρος; Από πού ξεκινάει η περιγραφή; Πώς συνεχίζεται; Πώς είναι φτιαγμένα τα κτίσματα;
- Πώς ζουν οι άνθρωποι εκεί; Ποια γεγονότα έχουν σχέση με τη ζωή τους;
- Ποιες σκέψεις εκφράζονται στο τέλος;

Βλέπουμε από ποια μέρη αποτελείται ένα πόντκαστ.

7. Συγκρίνουμε τα Κείμενα 3, 4 και 5 και συζητάμε:

- Ποιο μας άρεσε περισσότερο; Γιατί;
- Σε ποιο είδος τέχνης αναφέρεται το καθένα; Πού συναντάμε την τέχνη τελικά;

8. Φτιάχνουμε ένα πόντκαστ, στο οποίο περιγράφουμε τον αρχαιολογικό χώρο της Ολυμπίας. Πρώτα, συμβουλευόμαστε το σχήμα:

ΠΕΡΙΓΡΑΦΩ χώρους

Βήμα 1ο

Ποιος χώρος είναι;
Που βρίσκεται;

Βήμα 2ο

Τι χώρος είναι;
Τι γνωρίζουμε γι' αυτόν;
(γενική εντύπωση,
ιστορία)

Βήμα 3ο

Πώς είναι ο χώρος;
(από έξω προς τα
μέσα, κυκλικά,
πανοραμικά)

Βήμα 6ο

Ποιες είναι οι σκέψεις,
τα συναισθήματα και
οι προσδοκίες μου
γι' αυτόν;

Βήμα 5ο

Ποια γεγονότα
έχουν σχέση
με αυτόν;

Βήμα 4ο

Ποιος είναι
ο τρόπος ζωής
μέσα στον χώρο;

Μετά, παίρνουμε πληροφορίες από το πόντκαστ
*Περιδιαβαίνοντας την Ολυμπία... με τον σπλιτοδρόμο Φρικία
τον Θεσσαλό.*

Στη συνέχεια, σχεδιάζουμε τι θα πούμε και κρατάμε
σημειώσεις στο ψηφιακό μας σημειωματάριο.

Αξιολογούμε τα πόντκαστ που φτιάξαμε:

- Πώς τα πήγαμε; Τι από το παραπάνω σχήμα είχαν/δεν είχαν;
- Ακουγόμαστε καθαρά; Δίνουμε έμφαση σε σημαντικές λέξεις και φράσεις;
- Χρησιμοποιήσαμε κατάλληλη μουσική επένδυση;

9. Φτιάχνουμε ένα λεύκωμα για τον αρχαιολογικό χώρο της Ολυμπίας με φωτογραφίες και λεζάντες που τον περιγράφουν.

10. Φεύγοντας...

- Γράφουμε τρία αξιολογικά επίθετα για ένα κτίσμα ή έναν χώρο τέχνης που μας εντυπωσιάζει.

1. ...., 2. ...., 3. ....

Πόσο σημαντική είναι η δημιουργική σκέψη και έκφραση;

2.3

Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς να αξιολογούμε τον τρόπο οργάνωσης και τη λειτουργία κειμένων με περιγραφή.

1. Παρατηρούμε την εικόνα και συζητάμε:

- Τι δείχνει; Πού μπορεί να βρίσκονται τα πρόσωπα;
- Εμείς έχουμε κάνει κάτι τέτοιο στο σχολείο;
- Ποια σχέση μπορεί να έχει η τέχνη με τις θετικές και φυσικές επιστήμες και την τεχνολογία;
- Πότε πιστεύουμε ότι είμαστε δημιουργικές και δημιουργικοί;

Μάθημα STEM [φωτογραφία].

Καθώς διαβάζουμε, σκεφτόμαστε: Μοιάζει το κείμενο με ένα κείμενο που θα γράφαμε εμείς; Σε ποια σημεία; Σε ποια όχι;

Ένας Δημιουργικός Καλλιτέχνης στην Τάξη μας

Στην τάξη μας έχουμε την ευλογημένη τύχη να έχουμε έναν πολύ δημιουργικό συμμαθητή, τον Κωνσταντίνο. Ο Κωνσταντίνος δεν είναι μόνο ένας εξαιρετικός μαθητής, αλλά και ένας πραγματικός καλλιτέχνης με μοναδική φαντασία και πάθος για τη δημιουργία.

5 Αυτό που ξεχωρίζει τον Κωνσταντίνο είναι η ικανότητά του να βλέπει τον κόσμο γύρω του μέσα από μια ιδιαίτερη προοπτική. Κάθε φορά που συμμετέχει σε μία δραστηριότητα - είτε πρόκειται για μια εργασία τέχνης, είτε για μία εκπαιδευτική παρουσίαση - καταφέρνει να προσθέσει τη δική του διάσταση, με ιδέες που μας ενθουσιάζουν όλους.

10 Η τέχνη του δεν περιορίζεται μόνο στη ζωγραφική. Ο Κωνσταντίνος λατρεύει να ασχολείται με την κατασκευή χειροτεχνιών και πολλές φορές μας εκπλήσσει με τα μοναδικά του έργα. Υλικά όπως χαρτί, ξύλο, και ανακυκλώσιμα υλικά μετατρέπονται στα χέρια του σε αριστουργήματα. Είναι ικανός να δημιουργεί υπέροχα κοσμήματα, μοντέλα και ακόμα και διακοσμητικά αντικείμενα πολύ απλά και οικονομικά, ενθαρρύνοντάς μας να αξιοποιούμε το υλικό γύρω μας.

Με ποια επίθετα δείχνουμε το υλικό από το οποίο είναι φτιαγμένο κάτι;

Τι θα συμβεί αν αφαιρέσουμε από το κείμενο τις λέξεις και τις φράσεις που δείχνουν τρόπο;

Εκτός από την τέχνη, ο Κωνσταντίνος έχει μεγάλη φαντασία και στο γράψιμο. Συχνά γράφει μικρές ιστορίες που μας ταξιδεύουν σε μαγικά μέρη και μας γεμίζουν συναισθήματα. Τα θεατρικά του κείμενα είναι γεμάτα χιούμορ και φαντασία, και 20 πολλές φορές έχει οργανώσει παραστάσεις για τους συμμαθητές του, στις οποίες όλοι συμμετείχαμε με ενθουσιασμό.

Ο Κωνσταντίνος δεν είναι μόνο δημιουργικός, αλλά και πολύ υποστηρικτικός. Πάντα είναι πρόθυμος να βοηθήσει τους φίλους του, να μοιραστεί τις ιδέες του και να τους εμπνεύσει να εκφραστούν κι αυτοί. Αυτό δημιουργεί μια όμορφη 25 ατμόσφαιρα συνεργασίας, όπου αισθανόμαστε ελεύθεροι να δημιουργήσουμε και να εξελιχθούμε.

Με έμπνευση από το Κωνσταντίνο, όλοι μας μπορούμε να κατανοήσουμε τη σημασία της δημιουργικότητας. Ο καθένας μας έχει μέσα του έναν δημιουργό, και η τέχνη είναι ο καλύτερος τρόπος για να εκφραστούμε. Αν υπήρχε κάποιος 30 σύνθημα του Κωνσταντίνου, σίγουρα θα ήταν "Μη φοβάσαι να ονειρεύεσαι και να δημιουργείς - ο κόσμος χρειάζεται τις δικές σου ιδέες!"

Ας ακολουθήσουμε το παράδειγμα αυτού του υπέροχου παιδιού και ας αφήσουμε τη φαντασία μας να πετάξει!

Κείμενο τεχνητής νοημοσύνης με προτροπή «Άρθρο σε σχολική εφημερίδα με θέμα Περιγράψω ένα δημιουργικό παιδί», ChatGPT/OpenAI.

2. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Ποια/ποιος δημιούργησε το κείμενο;
- Ποια εσωτερικά χαρακτηριστικά του Κωνσταντίνου τον κάνουν δημιουργικό; Υπογραμμίζουμε τα επίθετα.

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Με ποιες μορφές τέχνης ασχολείται ο Κωνσταντίνος;
- Ποια μέρη της περιγραφής προσώπου υπάρχουν στο κείμενο;

Αξιολογούμε και κρίνουμε

- Τι σημαίνει δημιουργικότητα με βάση το κείμενο;
- Τι μας φάνηκε ενδιαφέρον; Τι όχι;
- Πιστεύουμε ότι το παραπάνω κείμενο πετυχαίνει τον σκοπό του;
- Τι θα αφαιρούσαμε, τι θα προσθέταμε, τι θα διορθώναμε για να το κάνουμε πιο αποτελεσματικό;

3. Με βάση την περιγραφή του Κωνσταντίνου δίνουμε την κατάλληλη προτροπή σε μια εφαρμογή τεχνητής νοημοσύνης για να μας φτιάξει το πορτρέτο ή μια φωτογραφία του. Προσπαθούμε να δώσουμε όσο πιο ακριβείς λέξεις-κλειδιά μπορούμε.

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Κατασκευάζουμε και χρησιμοποιούμε επίθετα που δηλώνουν ύλη.

Δραστηριότητες 1-3

Χτίζουμε τη γραμματική μας

αδύνατο, ξύλινος: Τι συμβαίνει με τα παραθετικά αυτών των επιθέτων;

Δραστηριότητα 4

Τι θα συμβεί σε μια περιγραφή όταν δε χρησιμοποιήσουμε επιρρήματα;

Μετασχηματίζουμε περιγραφικά κείμενα. Δραστηριότητα 5

Η δημιουργικότητα υπάρχει μόνο στις τέχνες:

Όταν ακούτε τη λέξη «δημιουργικότητα», τι σας έρχεται συχνότερα στο μυαλό; Ίσως το να ζωγραφίζετε έναν πίνακα, να ακούτε ή να συνθέτετε μουσική και να γράφετε στίχους; Κάποια στιγμή, **πιθανότατα** θα ακούσατε από τη δασκάλα ή τον δάσκαλο να λέει «Ας γίνουμε δημιουργικοί και δημιουργικές!». Στη συνέχεια, ήταν στο χέρι σας να αποφασίσετε πώς θα εργαστείτε σε μια εργασία. Αυτό που κάνει τις δημιουργικές εργασίες πραγματικά ξεχωριστές είναι ότι, στο τέλος, δημιουργούμε κάτι μοναδικό. Σας έχουν, όμως, ποτέ ενθαρρύνει να αποκτήσετε δημιουργικότητα στα μαθηματικά; Υποθέτουμε ότι η απάντηση είναι «Όχι». Γιατί πιστεύουμε γενικά ότι η

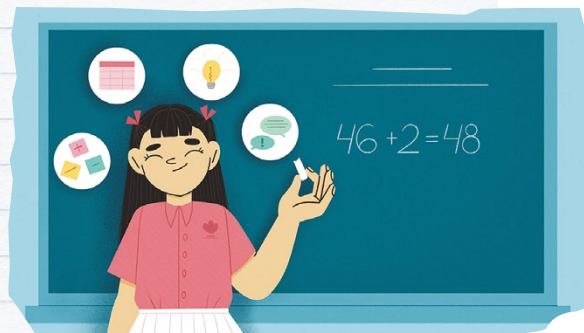
10 δημιουργικότητα είναι τόσο σημαντική στις τέχνες αλλά όχι στα μαθηματικά;

Όλοι οι άνθρωποι μπορούν να είναι δημιουργικοί! Ωστόσο, διαφέρουν ως προς το πόσο συχνά και πόσο εκφράζουν τη δημιουργικότητά τους σε κάθε πτυχή της ζωής τους. Τι ακριβώς σημαίνει η

15 δημιουργική σκέψη και έκφραση; Η δημιουργικότητα μάς βοηθά να λύνουμε προβλήματα. Να σκεφτόμαστε «έξω από το κουτί», αντισυμβατικά, δηλαδή να

εξετάζουμε νέες προοπτικές και να διερευνούμε πρωτότυπες στρατηγικές για την επίλυση ενός προβλήματος.

20

S. Bruhn & M. Nolte, "Do We Need Creativity in Math?" (μετάφραση και διασκευή), *Frontiers for Young Minds*.

4. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Τι πιστεύουμε συνήθως για τη δημιουργικότητα;
- Τι μπορεί να σημαίνει η φράση «να σκεφτόμαστε έξω από το κουτί»;
- Ποια σημασία της δημιουργικότητας δίνεται στο κείμενο; Πώς αποτυπώνεται η σημασία αυτή στην εικόνα του κειμένου;

Φλωρεντία, Ιταλία - 12 Ιουλίου 2022: Μηχανικές παραισθήσεις - Αναγεννησιακά όνειρα Έργο του Ρεφίκ Αναντόλ με τη χρήση τεχνητής νοημοσύνης στο Παλάτσο Στράτσο.

Ο καλλιτέχνης Ρεφίκ Αναντόλ, με τη βοήθεια της τεχνητής νοημοσύνης, εξερευνά τη φαντασία και δημιουργεί ψηφιακά έργα τέχνης, νέες αφηρημένες εικόνες και ιστορίες, που ξεδιπλώνονται μπροστά στους θεατές και ανταποκρίνονται στις αλλαγές, το φως, την κίνηση, την ακουστική και τις εξωτερικές καιρικές συνθήκες. «Προσπαθώ να βρω τρόπους να συνδέσω τις αναμνήσεις με το μέλλον και να κάνω το αόρατο ορατό», έχει πει χαρακτηριστικά ο καλλιτέχνης.

«Ρεφίκ Αναντόλ Αφηρημένες εικόνες - ξεχωριστές συνθέσεις!», Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης.

5. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Τι δείχνει η εικόνα; Ποια μορφή τέχνης αναφέρεται στο κείμενο;
- Έχει ο καλλιτέχνης Ρεφίκ Αναντόλ δημιουργικότητα;
- Τι μπορεί να σημαίνει η φράση «να κάνω το αόρατο ορατό»;

6. Συγκρίνουμε τα Κείμενα 6, 7 και 8 και συζητάμε:

- Πόσο σημαντικό είναι να σκεφτόμαστε και να εκφραζόμαστε δημιουργικά;

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Χρησιμοποιούμε τα παραθετικά των επιρρημάτων. Δραστηριότητες 6 και 7
Δείξε, μην πεις: Περιγράφουμε δημιουργικά. Δραστηριότητα 8

7. Ζητάμε από μια εφαρμογή τεχνητής νοημοσύνης στο διαδίκτυο να μας δώσει την περιγραφή ενός γνωστού προσώπου στην Ελλάδα ή στον υπόλοιπο κόσμο:

- Δίνουμε την κατάλληλη προτροπή.
- Αξιολογούμε το κείμενο που μας έδωσε με βάση το σχήμα *Περιγράψω ένα πρόσωπο* και την προσωπική μας κρίση.

8. Ζητάμε από την εφαρμογή να μας δώσει μια φωτογραφία του προσώπου, αφού εμείς δώσουμε την κατάλληλη προτροπή. Αξιολογούμε τη φωτογραφία, θέτοντας κριτήρια, π.χ. θα μπορούσε να είναι αληθινή, έχει ωραία χρώματα κ.ά.

9. Φεύγοντας...

- Τι μας άρεσε περισσότερο σε αυτή την υποενοότητα; Τι λιγότερο; Γιατί;
- Γράφουμε κάτι που μας άρεσε και κάτι που δεν μας άρεσε σε ό,τι δημιουργήσαμε με τη βοήθεια της τεχνητής νοημοσύνης.
- Δίνουμε έναν δικό μας ορισμό για τη δημιουργικότητα:

.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΚΕΙΜΕΝΟ 9

Η τέχνη της κατασκευής κρητικών οργάνων

1. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Τι πίστευαν οι αρχαίοι Έλληνες για τη σχέση που είχαν οι Κρήτες με τη μουσική και τον χορό;
- Πώς περιγράφεται η λύρα στο κείμενο;
- Ποιες αρετές πρέπει να συνδυάζει ένα μουσικό όργανο;
- Γιατί και η κατασκευή μουσικών οργάνων, και όχι μόνο η μουσική, μπορεί να θεωρείται τέχνη;

2. Με ποιους τρόπους σκεφτόμαστε και εκφραζόμαστε δημιουργικά στο σχολείο; Συμπληρώνουμε τον νοηματικό χάρτη:

2.4 Πώς τα πήγαμε;

Πώς δημιουργούμε μια παρουσίαση.

3. Δημιουργούμε μια παρουσίαση για ένα πρόσωπο που θεωρούμε δημιουργικό με τίτλο *Ένας δημιουργικός άνθρωπος*. Ζωγραφίζουμε το πορτρέτο του ή μια χαρακτηριστική σκηνή από τη ζωή του.

4. Αξιολογούμε τα κείμενά μας βάζοντας ✓ στο κατάλληλο κουτάκι:

Κριτήρια αυτο-/ετερο-αξιολόγησης	Πολύ	Αρκετά	Λίγο
Οι παρουσιάσεις μας έχουν:			
Τα μέρη μιας περιγραφής προσώπου			
Ρήματα σε ενεστώτα			
Ρήματα σε ενεργητική και παθητική φωνή			
Αξιολογικά επίθετα			
Επιρρήματα			
Παρομοιώσεις, μεταφορές και προσωποποιήσεις			
Εικόνες, ζωγραφιές, ήχο			
Ορθογραφία			
Ευανάγνωστες διαφάνειες με τις βασικές πληροφορίες			

5. Διορθώνουμε τις παρουσιάσεις μας, ώστε να είναι πιο αποτελεσματικές. Προσθέτουμε όσα περισσότερα κριτήρια από τον πίνακα μπορούμε.

6. Επιλέγουμε ποια από τα κείμενα της ενότητας θα βάλουμε στο πορτφόλιό μας.

Κάνουμε το κουίζ για να ελέγξουμε τι μάθαμε στην ενότητα αυτή.

7. Αξιολογώ τον εαυτό μου!

- Πώς τα πήγα στην ενότητα;
- Πού τα πήγα καλά; Γιατί;
- Πού δυσκολεύτηκα; Γιατί;
- Πού θα μπορούσα να τα πάω καλύτερα; Με ποιους τρόπους;

Διαβάζουμε ολόκληρα βιβλία

ΠΡΙΝ την ανάγνωση: Ανακαλύπτουμε την ταυτότητα του βιβλίου.

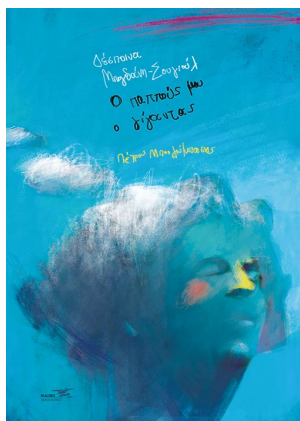
- Γινόμαστε ράφτες και ράφτριες βιβλίου. Ανακαλύπτουμε τι σημαίνουν οι λέξεις: ράχη, αφτιά, κουβερτούρα-κάλυμμα, φόδρα. Τι ρόλο παίζουν στο βιβλίο; Θεωρούμε πως επηρεάζουν το περιεχόμενο της ιστορίας και, αν ναι, με ποιον τρόπο; Αν όχι, γιατί; Μπορούμε να αναζητήσουμε πληροφορίες στο διαδίκτυο ή να θέσουμε ερωτήσεις σε μια εφαρμογή τεχνητής νοημοσύνης.

ΚΑΤΑ την ανάγνωση: Φτιάχνουμε τον χάρτη της ιστορίας.

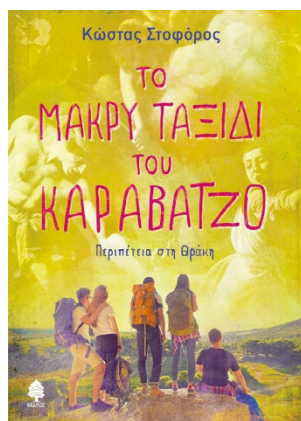
- Χωριζόμαστε σε ομάδες και διαλέγουμε ένα βιβλίο. Δημιουργούμε κάρτες με ερωτήσεις που αφορούν την πλοκή, το κείμενο και την εικονογράφηση του βιβλίου. Θέτουμε τους κανόνες του παιχνιδιού (χρόνος, πόντοι κ.ά.). Με χρονόμετρο (ή κλεψύδρα) ο διαγωνισμός ξεκινά: ποια ομάδα γνωρίζει καλύτερα το βιβλίο; (Συμβουλή! Οι πιο «έξυπνες» ερωτήσεις που αφορούν μικρές λεπτομέρειες θα σας δώσουν το προβάδισμα!).
- «Έλα, τι κάνεις;». Χωριζόμαστε σε ζευγάρια και βρίσκουμε θέματα από το βιβλίο, για τα οποία θα μπορούσε να μας ζητήσει η ηρωίδα/ο ήρωας μια συμβουλή. Γράφουμε τα θέματα σε χαρτάκια και τα βάζουμε σε ένα κουτί. Κάθε ζευγάρι διαλέγει ένα χαρτάκι, προετοιμάζει μια βιντεοκλήση με τον ήρωα /την ηρωίδα και τσακ... δραματοποιούμε τον διάλογο. Να μην ξεχάσουμε τη γλώσσα του σώματος, για να μπορούμε να εκφράσουμε όσα συναισθήματα κρύβονται πίσω από τα λόγια.

ΜΕΤΑ την ανάγνωση: Η ιστορία γίνεται δική μας.

- Φτιάχνουμε το δικό μας βιβλίο από την αρχή ως το τέλος. Για να φτιάξουμε την ιστορία, θυμόμαστε τα στοιχεία που έχει *Το βουνό της ιστορίας*. Για την εικονογράφηση μπορούμε να διαλέξουμε διάφορες τεχνικές ζωγραφικής (πουαντιγισμό, κολάζ, φροτάζ κ.ά.). Τέλος, δίνουμε μορφή βιβλίου στην ιστορία μας (με ράχη, αφτιά, φόδρα κ.ά.).

Δέσποινα Μπογδάνη-Σουγιούλ,
*Ο παππούς μου ο γίγαντας,
Υδροπλάνας.*

Κώστας Στοφόρος, *Το
μακρύ ταξίδι του Καραβάτσο.
Περιπέτεια στη Θράκη*, Κέδρος.

Τζορτζία Μουντζουροπούλου,
Οι εννέα θησαυροί, Διάπλαση.

Σοφία Δάρτζαλη, *Μα πού πήγαν
όλοι*, Μεταίχμιο.

3

ΣΥΖΗΤΑΜΕ

για τη σωματική και
την ψυχική υγεία

ΔΙΑΒΑΖΟΥΜΕ

κείμενα οδηγιών & κανόνων

ΓΡΑΦΟΥΜΕ

με κατάλληλο ύφος
χρησιμοποιώντας
διαφορετικές εγκλίσεις

Μαθαίνουμε για την
Παγκόσμια Ημέρα Υγείας.

ΑΞΙΟΛΟΓΟΥΜΕ

τη χρησιμότητα κειμένων
με οδηγίες και κανόνες

ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΜΕ

πληροφοριακά γραφήματα

Πώς φροντίζω μια καρδιά;

Παρατηρούμε την εικόνα και συζητάμε:

1. Τι βλέπουμε στην εικόνα;
2. Γιατί είναι σημαντικό να προσέχουμε την καρδιά μας;
3. Πώς φροντίζουμε εμείς το σώμα και την ψυχή μας;

Γινόμαστε όλοι και όλες μία ομάδα και φτιάχνουμε έναν νοσηματικό χάρτη. Τι μπορεί να αισθάνεται το σώμα μας; Τι προβλήματα μπορεί να έχει; Τι χρειαζόμαστε για να είμαστε υγιείς;

3.1 Τι χρειάζεται ένα σώμα;

Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς να αναγνωρίζουμε τα χαρακτηριστικά ενός κειμένου οδηγιών.
- πώς να δίνουμε οδηγίες, φτιάχνοντας πολυτροπικά κείμενα.

1. Πριν παρακολουθήσουμε το βίντεο, συζητάμε:

- Τι περιμένουμε να δούμε με βάση την εικόνα-στιγμιότυπο;
- Πώς μπορεί να νιώθει το αγόρι; Του αρέσει το φαγητό του; Πώς το καταλάβαμε;
- Ποιος είναι ο τίτλος του βίντεο; Είναι σύμφωνος με την εικόνα;

Παρακολουθούμε το βίντεο *Καλύτερα το σπιτικό, παρά το αγοραστό φαγητό*.

«Καλύτερα το σπιτικό, παρά το αγοραστό φαγητό!» [στιγμιότυπο],
Vimeo WWF Ελλάς.

2. Αφού παρακολουθήσουμε, απαντάμε:

- Τι αρέσει στο αγόρι να τρώει;
- Ποιες συνέπειες έχουν οι επιλογές του;

(α) στη σωματική υγεία: .....

.....

(β) στο περιβάλλον: .....

.....

- Ποιον σκοπό μπορεί να έχει το βίντεο;
- Εμάς τι μας αρέσει να τρώμε; Ποιες διατροφικές συνήθειες έχουμε;

Καθώς διαβάζουμε, αναρωτιόμαστε ποιες από τις συμβουλές ή οδηγίες ακολουθούμε εμείς και κυκλώνουμε τον αριθμό τους.

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Μαγειρεύουμε στο σπίτι

Η διατροφή, μαζί με τον κληρονομικό παράγοντα και το περιβάλλον, είναι οι τρεις παράγοντες από τους οποίους εξαρτάται η υγεία μας.

5

Πρέπει να γνωρίζουμε τους βασικούς κανόνες μιας ισορροπημένης διατροφής και να προσπαθούμε να τους εφαρμόζουμε στην καθημερινή μας ζωή. Έτσι, βοηθάμε το πνεύμα, το σώμα, την καρδιά και την ψυχή μας και απομακρύνουμε τον κίνδυνο εμφάνισης κάποιας ασθένειας.

10

Οι καλές διατροφικές συνήθειες στις μικρές ηλικίες αποτελούν τον πρώτο και πιο βασικό παράγοντα για καλή υγεία, ενώ αντίθετα οι κακές συνήθειες διατροφής δημιουργούν προβλήματα στην υγεία μας. Πάμε, λοιπόν, να δούμε τι μας συμβουλεύουν οι **διατροφολόγοι** αλλά και... οι οικολόγοι!

Ο δεκάλογος της καλής διατροφής:

15

1. Να ακολουθείτε τη μεσογειακή διατροφή όλες και όλοι στην οικογένεια.

2. Να επιλέγετε τοπικά και εποχιακά είδη.

3. Να αποφεύγετε τα γλυκά και τα επεξεργασμένα τρόφιμα. Είναι ανθυγιεινά και, για να παρασκευαστούν, επιβαρύνουν το περιβάλλον.

4. Να μην τρώτε πολύ κρέας, αλλά να καταναλώνετε καθημερινά τουλάχιστον **πέντε** μερίδες από φρούτα και λαχανικά!

5. Να ελαχιστοποιήσετε τις ποσότητες φαγητού που πετάτε. Το φαγητό δεν είναι για πέταμα!

6. Να αφιερώνετε ποιοτικό χρόνο για τη διατροφή σας! Μαγειρέψτε με την οικογένεια όσο πιο συχνά μπορείτε.

25

7. Να κάνετε καλές επιλογές, όταν επισκέπτεστε το σούπερ μάρκετ. Η υπερκατανάλωση κάνει κακό... στο σώμα μας και στον πλανήτη!

8. (για τους γονείς) Μην ανταμείβετε ένα παιδί με ένα ανθυγιεινό τρόφιμο, γιατί αυτόματα το κάνετε να πιστέψει ότι το ανθυγιεινό έχει μεγαλύτερη αξία.

30

9. Να αποφεύγετε όσο μπορείτε τα ντελίβερι και τα φαστφούντ.

10. Να προσέχετε τι αγοράζετε από το κυλικείο του σχολείου.

«Μαγειρεύουμε στο σπίτι. 10 καθημερινές συμβουλές» (διασκευή), WWF.

Τι δηλώνει η λέξη **πέντε**; Σε ποια γραμματική κατηγορία ανήκει;

Πώς λέγεται η επιστήμη του/της **διατροφολόγου**;

3.1 Τι χρειάζεται ένα σώμα;

3. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Ποιοι είναι οι βασικοί παράγοντες που επηρεάζουν την υγεία μας;
- Τι σημαίνουν οι φράσεις *κληρονομικός παράγοντας, ισορροπημένη διατροφή, σωματική και ψυχική ανάπτυξη, μεσογειακή διατροφή, επεξεργασμένα τρόφιμα, υπερκατανάλωση, ποιοτικός χρόνος*; Συζητάμε για τη σημασία τους. Χρησιμοποιούμε δύο από αυτές σε προτάσεις:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- **Κυκλώνουμε** τις λέξεις που δείχνουν αριθμό. Γιατί χρησιμοποιούνται στο κείμενο;
- Αλλάζουμε τις υπογραμμισμένες λέξεις με συνώνυμες:

τον κίνδυνο εμφάνισης κάποιας ασθένειας .....

να καταναλώνετε καθημερινά .....

Αλλάζει κάτι στο νόημα; Αλλάζει κάτι στο ύφος του κειμένου;

- Ποιοι ειδικοί/Ποιες ειδικές μάς δίνουν τις 10 συμβουλές;

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Ποιος είναι ο σκοπός του κειμένου:
(α) να μας ενημερώσει για τη διατροφή των παιδιών στην Ελλάδα.
(β) να μας καθοδηγήσει για να έχουμε καλύτερες διατροφικές συνήθειες.
Από ποια σημεία το καταλαβαίνουμε;
- Γιατί τα επεξεργασμένα τρόφιμα επιβαρύνουν το περιβάλλον;
- Ποια σχέση μπορεί να έχει η οικολογία με τη διατροφολογία; Πώς μπορεί η υπερκατανάλωση να κάνει κακό στο σώμα και στον πλανήτη μας;

Αξιολογούμε και κρίνουμε

- Τι είδους κείμενο είναι; Σε ποια άλλα κείμενα έχουμε δει αντίστοιχες οδηγίες;
- Γιατί μας αφορά το κείμενο;
- Ποιες από τις συμβουλές ή οδηγίες κυκλώσαμε;
- Ποια συμβουλή θεωρούμε πιο σημαντική; Γιατί;

Κάνουμε το κουίζ και αξιολογούμε τις δικές μας διατροφικές συνήθειες.

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Την τρώει η πλάτη της. Εμείς δεν κάνουμε χωριό. Χρησιμοποιούμε φράσεις με το ρήμα *τρώω* και *κάνω*. Δραστηριότητες 1 και 2

Πώς λέγεται η επιστήμη που μελετά τη διατροφή; Φτιάχνουμε λέξεις σε *-λογία*. Δραστηριότητα 3

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Σε τι διαφέρει το *ένας* από το *πρώτος*; Χρησιμοποιούμε τα αριθμητικά.

Δραστηριότητες 5-7

4. Κάνουμε σε ομάδες μια έρευνα στην τάξη μας:

Ρωτάμε τι τρώνε οι συμμαθητές και οι συμμαθήτριές μας για πρωινό (Ομάδα 1), για μεσημεριανό (Ομάδα 2) και για βραδινό (Ομάδα 3). Ομαδοποιούμε τις απαντήσεις με βάση την πυραμίδα της διατροφής και φτιάχνουμε ένα διάγραμμα!

Ένα διάγραμμα είναι ένα πολυτροπικό κείμενο που έχει περιγραφή, ράβδους, μπάρες ή γραμμές και αριθμούς. Πρώτα, διαβάζουμε την περιγραφή και μετά παρατηρούμε τις μπάρες και τους αριθμούς.

Παίρνουμε πληροφορίες για τη μεσογειακή διατροφή από το διάγραμμα.

3.1 Τι χρειάζεται ένα σώμα;

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Σουβλάκι με φρούτα

Υλικά	Εκτέλεση
5 σμέουρα	Βήμα 1: Παίρνουμε 5 ξυλάκια.
5 φράουλες	Περνάμε στο καθένα τα φρούτα, ξεκινώντας από το πάνω μέρος: 1 σμέουρο, 1 φράουλα,
5 κύβοι ροδάκινο	1 κύβο ροδάκινο, 1 κομμάτι μπανάνα, 1
5 ροδέλες μπανάνα	κομμάτι ακτινίδιο, 1 πράσινο σταφύλι και 1
5 ξεφλουδισμένοι κύβοι ακτινίδιου	δαμάσκηνο. Τελειώνουμε με 2 βατόμουρα.
5 πράσινα σταφύλια	Βήμα 2: Τοποθετούμε τα σουβλάκια σε σχήμα ουράνιου τόξου.
5 κύβοι δαμάσκηνο	Βήμα 3: Τα σερβίρουμε στην οικογένεια ή σε φίλους, κάνοντάς τους την πιο πολύχρωμη και υγιεινή έκπληξη!
10 βατόμουρα	

Κείμενο της συγγραφικής ομάδας.

5. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Τι είδους κείμενο είναι; Πού μπορούμε να συναντήσουμε τέτοια κείμενα;
- Γιατί στο κείμενο υπάρχουν στάδια και πώς σημειώνονται;
- Ποιο πρόσωπο κυριαρχεί; Γιατί;
- Εμείς ξέρουμε τα υλικά ή τα βήματα κάποιας συνταγής; Έχουμε ποτέ εκτελέσει μια συνταγή μόνες/μόνοι μας ή με τη βοήθεια ενός ενήλικου/μιας ενήλικης;
- Τι δυνατότητες μάς προσφέρει μια συνταγή σε ψηφιακή μορφή σε σύγκριση με μια έντυπη συνταγή;
- Σε ποια σημεία στο κείμενο μπορούμε να προσθέσουμε τις λέξεις: *αρχικά*, *στη συνέχεια*, *τέλος*; Τι εξυπηρετούν αυτές οι λέξεις;

6. Συγκρίνουμε το Κείμενο 1 με το Κείμενο 2 και συζητάμε:

- Με ποιες εγκλίσεις και με ποια πρόσωπα δίνουν τα κείμενα οδηγίες;
- Ποιο κοινό μήνυμα θέλουν να δώσουν;

Ποια άλλη σημασία έχει η λέξη σώμα;

Ποια έγκλιση χρησιμοποιεί ο προπονητής για να δώσει οδηγίες; Πότε χρησιμοποιεί προστακτική και γιατί;

3.1 Τι χρειάζεται ένα σώμα;

7. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Τι είδους κείμενο είναι;
- Τι πρέπει να κάνουμε πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την προπόνηση; Ποια είναι τα μυστικά για καλή υγεία;
- Με τι παρομοιάζει ο προπονητής το ανθρώπινο σώμα; Συμπληρώνουμε την πρόταση:

Όπως μια . . . . . , έτσι και το . . . . . χρειάζεται . . . . .

- Τι σημαίνει η λέξη *καύσιμο* στο συγκεκριμένο κείμενο;

8. Συγκρίνουμε τα Κείμενα 1, 2 και 3 και συζητάμε:

- Σε ποιες/ποιους απευθύνονται και ποιοι/ποιες γράφουν συνήθως τέτοια κείμενα;
- Ποια άλλα μέσα χρησιμοποιούν εκτός από λέξεις, για να μεταφέρουν το μήνυμά τους;

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Πρέπει να... Προτείνω να...: Μαθαίνουμε για λέξεις και φράσεις που δίνουν οδηγίες. Δραστηριότητα 4

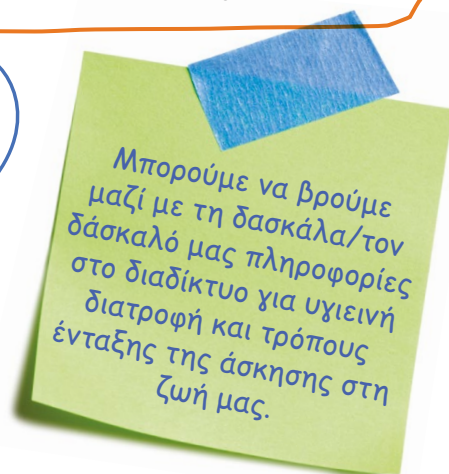
Χτίζουμε τη γραμματική μας

«Πρέπει να βάζουμε το σωστό καύσιμο. Και τώρα πάμε!»

Πότε χρησιμοποιούμε υποτακτική και πότε προστακτική; Δραστηριότητες 8-11

9. Ετοιμάζουμε σε ομάδες ένα φυλλάδιο με τίτλο *Τι χρειάζεται ένα σώμα;* και δίνουμε οδηγίες στα παιδιά του σχολείου μας για υγιεινή διατροφή και άσκηση.

Πρώτα συμβουλευόμαστε το παρακάτω σχήμα για τα κείμενα οδηγιών:

Κείμενα οδηγιών

Είναι ένας τύπος κειμένων που μας εξηγούν πώς να κάνουμε κάτι

START

Δομή

Στόχοι, υλικά, βήματα...

Γλωσσικά χαρακτηριστικά

Εγκλίσεις

Οριστική: *βάζουμε...*

Υποτακτική: *πρέπει να βάλουμε...*

Προστακτική: *βάλτε...*

Λέξεις και φράσεις που δείχνουν σειρά:
πρώτα, μετά, στο τέλος...

Προσθέτουμε και χρώματα ή εικόνες, έντονα γράμματα ή κεφαλαία κ.ά.

Παράδειγμα

Πώς να φτιάξετε ένα υγιεινό κέικ καρότου!

Μπορούμε να πάρουμε πληροφορίες και ιδέες από το πληροφοριακό γράφημα που ετοίμασε μια μαθήτρια Ε' Δημοτικού.

10. Γινόμαστε καλλιτέχνες/καλλιτέχνιδες και φτιάχνουμε πινακίδες για την τάξη και το κυλικείο του σχολείου μας. Κάθε πινακίδα δίνει και μία οδηγία για υγιεινή διατροφή.

Αξιολογούμε τα κείμενά μας:

- Ποια στοιχεία από το σχήμα *Κείμενα οδηγιών* είχαν/δεν είχαν;
- Πώς οι εικόνες/ζωγραφιές βοηθούν στο μήνυμα που θέλουμε να περάσουμε;

11. Φεύγοντας...

- Τι οδηγία θα δίνουμε σε μια φίλη/έναν φίλο που τρώει πολλά γλυκά κάθε μέρα;
- Γράφουμε τρία χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει ένα κείμενο οδηγιών.

1) ..... 2) ..... 3) .....

3.2 Πώς διαχειρίζομαι τα συναισθήματά μου;

Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς να αναγνωρίζουμε τα χαρακτηριστικά ενός κειμένου κανόνων.
- πώς να ετοιμάζουμε ένα κείμενο κανόνων.

1. Ακούμε την αφήγηση με τον τίτλο *Μίλα για τα συναισθήματά σου*.

Πριν ακούσουμε, συζητάμε: Τι περιμένουμε να ακούσουμε;

2. Καθώς παρακολουθούμε, σημειώνουμε:

- Ποια συναισθήματα νιώθει σε κάθε σκηνή η πρωταγωνίστρια;

3. Αφού παρακολουθήσουμε, συζητάμε σε ομάδες:

- Πώς αντιμετώπισε η πρωταγωνίστρια το πρόβλημά της;
- Γιατί πρέπει να εκφράζουμε τα συναισθήματά μας;
- Φανταζόμαστε τώρα ότι βρισκόμαστε στη θέση της πρωταγωνίστριας. Με ποιους τρόπους θα έπρεπε να εκφράζουμε τα συναισθήματά μας;

Καθώς διαβάζουμε, χρωματίζουμε στο κείμενο τα πρόσωπα της ιστορίας και σημειώνουμε δίπλα πώς (μπορεί να) νιώθουν.

ΚΕΙΜΕΝΟ 4

Τι θα γίνεις όταν μεγαλώσεις;

Από το Νηπιαγωγείο ήδη με ρωτάνε τι θέλω να γίνω όταν μεγαλώσω. Μα πού να ξέρω; Εγώ αυτό που θέλω πάνω από όλα είναι να μεγαλώσω, γιατί βαρέθηκα να είμαι μικρός.

5 Μακάρι να μπορούσα να μεγαλώσω τόσο γρήγορα, ώστε να περάσω τον Ηλία. Για να γίνει αυτός ο μικρός αδελφός. Κι έτσι να λένε σε αυτόν να κάνει ησυχία όταν διαβάζω. Και να μπορώ να μιλάω στο τηλέφωνο με τις ώρες και να στέλνω μηνύματα και να έχω Facebook. Όπως κάνει και ο Ηλίας. Γιατί ο αδελφός μου είναι συνέχεια μπροστά από μια οθόνη. [...] «Εφηβεία...», σχολιάζει η μαμά. Εγώ αυτήν την εφηβεία τη φαντάζομαι σαν ένα τέρας που μπαίνει μέσα στο κεφάλι σου και στο σώμα σου και σε αλλάζει με το 10 έτσι θέλω. Σαν ένα θρίλερ που είδα το καλοκαίρι και μετά δεν μπορούσα να κοιμηθώ για πολλά βράδια. [...]

15 Θα μου άρεσε τόσο πολύ να ήμουν μοναχοπαίδι, όμως ο αδελφός μου γεννήθηκε πέντε χρόνια πριν από εμένα. Τους τρέλανε φαίνεται τόσο πολύ, που άρχισαν να κάνουν κι άλλο παιδί. Εμένα δηλαδή. Και φαίνεται μ' εμένα είναι πολύ ευχαριστημένοι, γιατί δεν σκέφτονται να κάνουν μωρό. «Τελειώσαμε με τα παιδιά», άκουσα τη μαμά να λέει, «αρκετά κουράστηκα, φτάνει», συνέχισε να κουβεντιάζει στο τηλέφωνο.

20 Η αλήθεια είναι πως ο Ηλίας είναι πολύ κουραστικός. Όλο κάνει πράγματα που με νευριάζουν και με θυμώνουν. Έτσι, τσακωνόμαστε συνέχεια. Εγώ του φωνάζω με όλη μου τη δύναμη έξω από την πόρτα του κι εκείνος βάζει μουσική στη διαπασών. Είναι εκνευριστικός. [...]

25 Το πρόβλημά μου είναι τώρα πως πρέπει να γράφω τι δουλειά θέλω να κάνω όταν μεγαλώσω. Δεν έχω ιδέα. [...] Εγώ όταν μεγαλώσω δε θέλω να κάνω ούτε τη δουλειά που κάνει ο μπαμπάς, ούτε τη δουλειά που κάνει η μαμά. Και οι δυο τους κάθε πρωί φαίνονται τόσο δυστυχισμένοι όσο κι εγώ που πηγαίνω σχολείο. Μπορεί και περισσότερο. Κι όταν χυρίζουν, είναι τόσο κουρασμένοι που δεν μπορούν να ασχοληθούν μαζί μου. Και η μαμά έχει να ζεστάνει τα ταπεράκια που μας έφερε η γιαγιά το Σάββατο. Τα αφεντικά τους, λέει, είναι πολύ αυστηρά. Κάτι σαν τον διευθυντή του σχολείου. Μόνο που όταν δουλεύεις είναι πιο δύσκολο, γιατί παίρνεις χρήματα, οπότε περιμένουν από εσένα να δουλέψεις. Και δεν τους νοιάζει αν στο

Ποιες λέξεις του κειμένου δείχνουν συναισθήματα;

Πώς φαίνονται και πώς είναι ο μπαμπάς και η μαμά;

35 σπίτι είναι ένα παιδί που θέλει να παίξει στον υπολογιστή με τον μπαμπά του και μετά να φάει πατάτες τηγανητές. Ο μπαμπάς, βέβαια, θέλει να παίξει μαζί μου, μόνο που, όταν έρχεται, εγώ έχω κοιμηθεί. Αν ήμουν μεγαλύτερος και κοιμόμουν αργότερα, σίγουρα θα παίζαμε. [...]

40 Η ερώτηση στο λεύκωμα όμως είναι: *Τι θα γίνεις όταν μεγαλώσεις;* Κι όχι τι θέλεις να γίνεις. Ξέρω τι θέλω να γίνω. Κι αφού θέλω, θα γίνω. Είμαι σίγουρος. Η μαμά μάς λέει συνέχεια πως μπορούμε να καταφέρουμε τα πάντα, αν προσπαθήσουμε με όλες μας τις δυνάμεις. Μόνο που αυτό που θέλω δεν έχει σχέση με κάποιο επάγγελμα. Είναι κάτι που μπορώ από τώρα να το προσπαθώ. Το καταφέρνω αρκετές φορές. Σκοπός είναι όμως οι αρκετές φορές να γίνονται όλο και περισσότερες φορές. Έγραφα λοιπόν με σιγουριά: Θα γίνω ευτυχισμένος! Κι ένιωσα ευτυχισμένος.

Ιωάννα Μπαμπέτα, *Εύκολες ερωτήσεις, Δύσκολες απαντήσεις*, Ψυχογιός.

4. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Ποια συναισθήματα σημειώσαμε για κάθε πρόσωπο της ιστορίας;
- Σε ποιες παραγράφους του κειμένου ταιριάζουν οι παρακάτω πλαγιότιτλοι;
  - α) *σχέση του πρωταγωνιστή με τον αδερφό του*
  - β) *σχέση του πρωταγωνιστή με τους γονείς του.*
- «Με το έτσι θέλω»: Τι σημαίνει αυτή η φράση; Τη χρησιμοποιούμε συνήθως στον γραπτό ή στον προφορικό λόγο;
- Συμπληρώνουμε τον πίνακα:

	Πρωταγωνιστής	Αδερφός (Ηλίας)	Γονείς
Τι μπορεί να αισθάνεται;			
Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζει;			
Πώς συμπεριφέρεται;			
Τι σκέψεις κάνει για το μέλλον;			

Βλέπουμε και σχολιάζουμε στον χάρτη τις σχέσεις μεταξύ των ηρώων/ηρωίδων.

Βγάζουμε συμπεράσματα

- «Εγώ αυτήν την εφηβεία τη φαντάζομαι σαν ένα τέρας...»: Τι άποψη έχει ο πρωταγωνιστής για την εφηβεία; Γιατί χρησιμοποιεί παρομοίωση για να περιγράψει αυτό που νιώθει;
- Ποιες παρομοιώσεις χρησιμοποιούμε εμείς, όταν θέλουμε να περιγράψουμε τα συναισθήματά μας;
- Πώς επηρεάζουν τον πρωταγωνιστή τα προβλήματα των γονιών του;
- «Μα πού να ξέρω;» Περιμένει απάντηση ο πρωταγωνιστής στο ερώτημα αυτό; Αν όχι, γιατί το χρησιμοποιεί;

Αξιολογούμε και κρίνουμε

- Εμείς ξέρουμε τι θέλουμε να γίνουμε, όταν μεγαλώσουμε; Τι στόχους έχουμε;
- Με ποια μέσα (κινήσεις, εκφράσεις, χειρονομίες κ.ά.) εκφράζουμε εμείς τα συναισθήματά μας (αγάπη, σεβασμό, αποδοχή, φόβο, θυμό, άγχος κ.ά.);
- Έχουμε ποτέ νιώσει όπως ο πρωταγωνιστής της ιστορίας; Τι κάναμε;
- Ποιες άλλες ταινίες ή βιβλία μάς θυμίζει το κείμενο;

5. Φτιάχνουμε κι εμείς έναν χάρτη για τις σχέσεις που έχουμε με ανθρώπους στη ζωή μας (οικογένεια, φίλους/φίλες, συμμαθητές/συμμαθήτριες, δασκάλες/δασκάλους κ.ά.). Πώς μας επηρεάζουν και πώς επηρεάζουμε εμείς εκείνους;

6. Πείραμα:

Καταγράφουμε στο ημερολόγιο τα συναισθήματά μας τον τελευταίο μήνα. Πότε αισθανόμαστε θετικά συναισθήματα και πότε αρνητικά; Με ποιους ανθρώπους, ποιες καταστάσεις, ασχολίες ή συνήθειες συνδέονται; Σκεφτόμαστε, στη συνέχεια, τι μπορούμε να αλλάξουμε στην καθημερινότητά μας, ώστε να ενισχύσουμε τα θετικά συναισθήματα.

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Αρρωσταίνει μόνο το σώμα ή και η ψυχή; Φτιάχνουμε την οικογένεια της λέξης **ψυχή**. Δραστηριότητα 1

Τι άλλο μπορεί να νιώθουμε εκτός από χαρά και λύπη; Μαθαίνουμε για λέξεις που δείχνουν συναισθήματα. Δραστηριότητα 2

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Ο Ηλίας είναι κουραστικός. Ποια ιδιότητα έχει ο Ηλίας; Μαθαίνουμε για το κατηγορούμενο και τα συνδετικά ρήματα. Δραστηριότητες 5-8

ΚΕΙΜΕΝΟ 5

Εφηβεία είναι θα περάσει

Από τη λύπη ως τη χαρά

Καθώς μεγαλώνεις θα παρατηρείς ότι η διάθεσή σου έχει τρικυμιώδη скаμπανεβάσματα. Πολλές φορές παρατηρείς ότι αισθάνεσαι θυμό ή εκνευρισμό χωρίς ιδιαίτερο λόγο.

Αυτό είναι απόλυτα φυσιολογικό!

Έχεις πολλά να διαχειριστείς. Πρέπει να τα βγάλεις πέρα με το σώμα σου που αλλάζει, τις ορμόνες, τα νέα σου συναισθήματα και τις πρώτες σου ευθύνες ως μελλοντικός ενήλικας.

Φιλίες

Σε όλους τους ανθρώπους αρέσει να αποτελούν μέρος μιας ομάδας, γι' αυτό και όταν είναι με φίλους και φίλες αισθάνονται πιο χαρούμενοι. Όμως, δεν είναι πάντα εύκολο να κάνεις φίλους. Οι άνθρωποι κάποιες φορές μπορεί να είναι ντροπαλοί και να χρειάζονται χρόνο μέχρι να γνωρίσουν τα άτομα με τα οποία ταιριάζουν.

Κατά καιρούς μπορεί να νιώσεις ότι το πιο σημαντικό πράγμα στη ζωή σου είναι να ταιριάζεις με τους συνομήλικους και τις συνομήλικές σου. Αυτό, όμως, δεν σημαίνει ότι πρέπει να πιέζεις τον εαυτό σου να κάνει πράγματα που δεν θέλει απλά για να ταιριάζεις. **Αρετές όπως η συμπόνοια, η ενσυναίσθηση, δηλαδή να μπορεί κανείς να μπαίνει στη θέση του άλλου για να κατανοήσει πως αισθάνεται, ο σεβασμός, η ισοτιμία και το πραγματικό ενδιαφέρον είναι μερικά από τα πιο βασικά χαρακτηριστικά μίας πραγματικής φιλίας.**

Ειρήνη Ευρυπίδου & Μαρία Συμεού, *Εφηβεία είναι και μου πάει*, Υπουργείο Υγείας Κύπρου.

7. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Ποιος είναι ο δημιουργός του κειμένου; Για ποιον σκοπό το δημιούργησε;
- Ποιες αλλαγές συμβαίνουν στη διάθεση ενός εφήβου/μιας έφηβης;
- Τι σημαίνει η φράση *διαχειρίζομαι τα συναισθήματά μου*;
- Ποιες συμβουλές μάς δίνει το κείμενο για να διαχειριστούμε τα συναισθήματά μας;
- Τι μπορεί να είναι η ενσυναίσθηση; Μπορούμε να σκεφτούμε ένα παράδειγμα;
- Συμφωνούμε με τα χαρακτηριστικά που δίνει το κείμενο για μια καλή φίλη/έναν καλό φίλο;

8. Συγκρίνουμε το Κείμενο 4 με το Κείμενο 5 και συζητάμε:

- Για ποια περίοδο της ζωής ενός ανθρώπου μιλούν τα δύο κείμενα και πώς την περιγράφουν;
- Με ποιο κείμενο μπορούμε πιο εύκολα να ταυτιστούμε; Ποιο μας δημιούργησε περισσότερα συναισθήματα;

Αξιολόγησε τον εαυτό σου ως φίλο/φίλη.

Κανόνες συμπεριφοράς στο διαδίκτυο

Κανόνας 1

Σεβάσου την ιδιωτική ζωή των άλλων!

Απαγορεύεται να δημοσιεύεις φωτογραφίες ή βιντεοσκοπήσεις χωρίς την άδειά τους.

Κανόνας 5

Να είσαι προσεκτικός/-ή!

Μη διαμοιράζεις συνδέσμους και μην παρουσιάζεις ποτέ πληροφορίες, χωρίς πρώτα να τις ελέγξεις.

Κανόνας 2

Εκφράσου ευγενικά!

Μην ξεχνάς ότι πίσω από την οθόνη υπάρχει ένας άνθρωπος με συναισθήματα.

Κανόνας 3

Σεβάσου πάντα τον χρόνο!

Στέλνε μηνύματα, ελέγχοντας πρώτα τις ώρες κοινής ησυχίας. Μη «βομβαρδίζεις» με μηνύματα.

Κανόνας 4

Σεβάσου τον χώρο!

Ακολούθησε οπωσδήποτε τους κανόνες της ομάδας/πλατφόρμας. Συζητήσε για σοβαρά ζητήματα σε ιδιωτικές συνομιλίες.

www

Τι σημαίνει η λέξη
βιντεοσκόπηση;

Κείμενο της συγγραφικής ομάδας.

9. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Γιατί χρησιμοποιούνται στο κείμενο οι λέξεις πάντα, οπωσδήποτε, ποτέ;
- Ποια έγκλιση χρησιμοποιείται στο κείμενο και γιατί;
- Αλλάζουμε τους κανόνες 3 και 5, ώστε να μην έχουν ρήμα, π.χ. Κανόνας 2: Ευγενική έκφραση!
- Ποια σχέση έχουν τα εικονίδια με το κείμενο;
- Γιατί είναι καλό να υπάρχουν κανόνες συμπεριφοράς στο διαδίκτυο;
- Πού βρίσκουμε κείμενα με κανόνες συμπεριφοράς στην καθημερινή μας ζωή;

Βλέπουμε παραδείγματα
από κείμενα κανόνων σε
δημόσιους χώρους.

10. Συγκρίνουμε τα Κείμενα 4, 5 και 6 και συζητάμε:

- Ποιο κείμενο είναι πιο αυστηρό, ποιο είναι πιο ουδέτερο και ποιο είναι λογοτεχνικό;
- Γιατί το Κείμενο 6 είναι πιο σύντομο από τα Κείμενα 4 και 5;

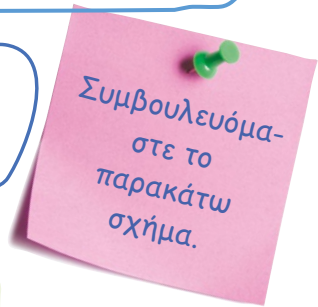

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Τι δηλώνουν οι λέξεις που τελειώνουν σε **-σκόπηση**; Δραστηριότητα 3
Ποια ρήματα χρησιμοποιούμε, όταν θέλουμε να δώσουμε έναν κανόνα;
Δραστηριότητα 4

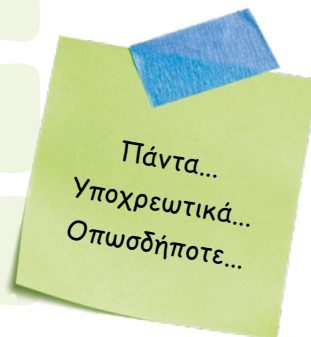
11. Ξαναγράφουμε σε ομάδες το συμβόλαιο της τάξης μας. Προσθέτουμε κανόνες συμπεριφοράς που δεν υπήρχαν ή αλλάζουμε τη διατύπωση, ώστε να είναι ένα κείμενο κανόνων:

Υποτακτική π.χ. Απαγορεύεται να..., Επιτρέπεται να..., Δεν ξεχνώ να..., Πρέπει/Συνιστάται να...

Προστακτική π.χ. Ακολουθήστε..., Ζητήστε..., Προσέξτε...

Οριστική π.χ. Ακολουθούμε..., Σεβόμαστε..., Δεν ενοχλούμε...

12. Ζωγραφίζουμε κάρτες με εμότζι/εικονοσύμβολα που δείχνουν συναισθήματα. Γράφουμε κάτω από κάθε κάρτα έναν κανόνα, π.χ. Πάντα να νιώθεις χαρά! Έτσι φτιάχνουμε την τράπουλα των συναισθημάτων!

Αξιολογούμε τα κείμενά μας:

- Ποια στοιχεία από το παραπάνω σχήμα είχαν/δεν είχαν;
- Πώς οι εικόνες βοηθούν να περάσουμε τα μηνύματα που θέλουμε;
- Πόσο αυστηροί είναι οι κανόνες μας;

13. Φεύγοντας...

- Τι μας δυσκόλεψε σε αυτήν την ενότητα;
- Σκεφτόμαστε ένα συναίσθημα που θέλουμε να προσπαθήσουμε να

διαχειριστούμε καλύτερα: .....

Γράφουμε δύο στοιχεία που χρειάζεται ένα κείμενο κανόνων: .....

.....

3.3 Πώς θεραπεύω το σώμα και την ψυχή;

Στην υποενότητα αυτή μαθαίνουμε:

- πώς να αναγνωρίζουμε τα χαρακτηριστικά ενός πληροφοριακού γραφήματος.
- πώς να δημιουργούμε ένα πληροφοριακό γράφημα.

1. Βρίσκουμε στο διαδίκτυο την ταινία μικρού μήκους με τίτλο *Pip / A Short Animated Film by Southeastern Guide Dogs (Πιπ - Μια σύντομη ταινία κινουμένων σχεδίων για τα σκυλιά-οδηγούς)*. Πριν παρακολουθήσουμε την ταινία, συζητάμε:

- Τι περιμένουμε να δούμε;
- Έχουμε ακούσει ξανά για σκυλιά-οδηγούς;

2. Καθώς παρακολουθούμε, σημειώνουμε:

Πρόβλημα

Κορύφωση

Λύση

.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

3. Αφού παρακολουθήσουμε, συζητάμε σε ομάδες:

- Ποιο είναι το μήνυμα της ιστορίας;
- Γνωρίζουμε άλλες περιπτώσεις, στις οποίες βοηθούν τα κατοικίδια-βοηθοί;

Βλέπουμε το
πληροφοριακό γράφημα
για κατοικίδια-βοηθούς.

Καθώς διαβάζουμε, υπογραμμίζουμε τις ερωτήσεις και κυκλώνουμε λέξεις-κλειδιά στις απαντήσεις για να βρούμε το βασικό νόημα.

ΚΕΙΜΕΝΟ 7

Dog Therapy: Ένας γιατρός με... χνουδωτή μουσούδα

Ο Κώστας Κοίλιας και η Κωνσταντίνα Θανάσουλα εκπαιδεύουν σκύλους που μπορούν να βοηθήσουν ανθρώπους όλων των ηλικιών στην ψυχοπνευματική και φυσική τους κατάσταση: παιδιά με αυτισμό ή σύνδρομο Άσπεργκερ, εφήβους με κατάθλιψη και αντικοινωνικότητα, ενήλικους με κρίσεις πανικού ή μετατραυματικές διαταραχές. Ο μεγάλος, αγαθιάρης Βαγγέλης και οι μικρόσωμες, αεικίνητες Κρίστη και Λίζα είναι οι πολύτιμοι συνεργάτες τους, οι αποτελεσματικοί διαμεσολαβητές στη σχέση τους με τους θεραπευόμενους. Το είδος τους, χιλιάδες χρόνια τώρα, κουβαλά αυτό το σπάνιο ταλέντο, να αγαπά τους ανθρώπους, περισσότερο από όσο οι άνθρωποι ο ένας τον άλλο, περισσότερο από όσο οι άνθρωποι αγαπούν τον ίδιο τον εαυτό τους, συχνά.

Δημοσιογράφος: Πώς μπήκες στο ιδιαίτερο πεδίο των σκύλων θεραπείας;

Κώστας: Στις ΗΠΑ εκπαιδεύαμε συνέχεια σκυλιά υπηρεσίας στα Ελληνικά και τα παραδίδαμε σε οικογένειες.

20 **Κωνσταντίνα:** Τελείωσα Γεωλογία στο Καποδιστριακό - αλλά μια μέρα είπα «θέλω να γίνω εκπαιδύτρια σκύλων». Ο Κώστας είναι δάσκαλός μου - όταν κάποια στιγμή μου μίλησε για τη **θεραπεία** με σκύλους, επέλεξα να ασχοληθώ ειδικά με αυτό.

Ποιες άλλες λέξεις, όπως η **θεραπεία**, τελειώνουν σε **-εία**; Από ποιες λέξεις παράγονται;

25 **Δημοσιογράφος:** Να διευκρινίσουμε τις κατηγορίες των σκύλων θεραπείας;

30 **Κώστας:** Φυσικά. 1. Σκύλος θεραπείας: κάνουν επισκέψεις **σε σχολεία, νοσοκομεία, ιδρύματα**. Προσφέρουν χαρά και επαφή. 2. Σκύλος υπηρεσίας: εκπαιδεύεται από εμάς σύμφωνα με τις ιδιαιτερότητες του κάθε ατόμου και της οικογένειάς του. Μαθαίνει να αναβοσβήνει τα φώτα, π.χ., να φέρνει πίσω αντικείμενα ή να κάνει αγκαλιές και πολλά άλλα - τον παραδίδουμε στην οικογένεια και γίνεται

Τι δηλώνει η φράση **σε σχολεία**; Χρόνο, τρόπο ή τόπο;

Ακούμε το κείμενο.

	ο σκύλος τους, ζει μαζί τους. Στις ΗΠΑ προσθέταμε στην εκπαίδευση και την ιχνηλασία και διάσωση, για την περίπτωση που κάποιο παιδί εξαφανιστεί - έτσι η οικογένεια
35	αισθανόταν πιο ασφαλής. 3. Σκύλος συναισθηματικής υποστήριξης: είναι ένα ζώο εκπαιδευμένο να βγάζει θετικά συναισθήματα, όπως ασφάλεια ή κίνητρο εξωστρέφειας στην οικογένειά του. Το ζωάκι μπορεί να είναι γάτα, κουνέλι, παπαγάλος...
	Δημοσιογράφος: Πώς είναι λοιπόν μια συνεδρία των παιδιών με τον σκύλο;
40	Κωνσταντίνα: Την πρώτη φορά... τα παιδιά βλέπουν ένα τετράποδο πλασματάκι, μαλλιαρό και χαρούμενο. Και μετά αρχίζουν τα συναισθήματα. Είναι μια έκρηξη συναισθημάτων. Βλέπεις χαρά, αγάπη μέσα από την αγκαλιά, πολλά χαμόγελα. Και πετυχαίνεις γρήγορα τη βλεμματική επαφή - είναι πιο εύκολο για το παιδί να κοιτάξει τον σκύλο παρά έναν ενήλικα στα μάτια.
	Δημοσιογράφος: Γιατί τα σκυλιά είναι κατάλληλα για θεραπεία;
45	Κώστας: Γιατί βγάζουν συναίσθημα και έχουν θέληση συνεργασίας με τον άνθρωπο.
	Δημοσιογράφος: Να μιλήσουμε, κλείνοντας, για την ιστορία των σκύλων θεραπειάς και υπηρεσίας;
50	Κώστας: Στη βιβλιογραφία ως πρώτος σκύλος θεραπείας αναφέρεται η Σμόκι - την είχε βρει, ένας Αμερικάνος στρατιώτης του Β' Παγκοσμίου Πολέμου μέσα σε χαλάσματα και αφού την πήρε στο στρατόπεδο, κατάλαβε πως τον ηρεμούσε μετά τις μάχες. Αργότερα την είχανε και στο νοσοκομείο, για να αποφορτίζει τους τραυματίες.
	Δημοσιογράφος: Σας ευχαριστούμε πολύ για τον χρόνο σας και για τις πολύ ενδιαφέρουσες πληροφορίες!
55	A. Γαχλίας, «Dog Therapy γιατί... Τα συναισθήματα του σκύλου θυμίζουν τα συναισθήματα των ηρώων της αρχαιότητας» (διασκευή), HuffPost Greece.

4. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

Εντοπίζουμε πληροφορίες

- Τι είδους κείμενο είναι; Πώς το καταλάβαμε;
- Τι σημαίνουν οι λέξεις *αντικοινωνικός*, *αποφορτίζω*, *διαμεσολαβώ*; Ψάχνουμε τη σημασία τους στο *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής*.
- Ποιους ανθρώπους βοηθά η θεραπεία με σκύλους;
- Πώς ξεχωρίζει το κείμενο τα λόγια του δημοσιογράφου από τα λόγια του εκπαιδευτή και της εκπαιδευτριάς;

Βγάζουμε συμπεράσματα

- Τι μας κάνει εντύπωση στο κείμενο; Τι θα θέλαμε να ρωτήσουμε;
- Πώς θεραπεύεται η ψυχή μικρών και μεγάλων με την επαφή με τα ζώα;
- «Είναι πιο εύκολο για το παιδί να κοιτάξει τον σκύλο παρά έναν ενήλικα στα μάτια». Γιατί το πιστεύει αυτό η εκπαιδευτρια; Συμφωνούμε με αυτήν την άποψη;

Αξιολογούμε και κρίνουμε

- Μπορούμε να σκεφτούμε ανθρώπους, κατοικίδια, πράγματα ή ασχολίες που μας «θεραπεύουν»; Με ποιον τρόπο το καταφέρνουν αυτό;
- Υπάρχει κάποιο πρόσωπο από το οποίο θα θέλαμε να πάρουμε συνέντευξη;

5. Παίρνουμε μια σύντομη προφορική συνέντευξη από έναν δάσκαλο/μια δασκάλα του σχολείου για τη σχολική μας εφημερίδα με θέμα *Τεστ χωρίς στρες!* Στη συνέχεια, την καταγράφουμε και την πλαισιώνουμε με εικόνες, σημεία στίξης, κ.ά.

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Ποιες λέξεις παράγονται από τη λέξη *θεραπεία*; Φτιάχνουμε την οικογένεια της λέξης *θεραπεία*. Δραστηριότητα 1

Χτίζουμε τη γραμματική μας

Ποια λειτουργία έχει η λέξη *πίσω* στην πρόταση *να φέρνει πίσω αντικείμενα*; Χρησιμοποιούμε τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς. Δραστηριότητες 8-11

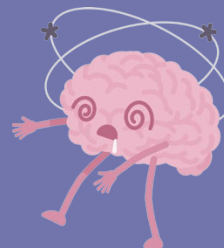

Λύνουμε το κρυπτόλεξο του άγχους.

ΚΕΙΜΕΝΟ 8

Ψυχοσωματικά νοσήματα: Συμπτώματα και Θεραπεία

Ψυχοσωματικά
νοσήματα1
Συμπτώματα

κεφαλαλγίες, ημικρανίες, ζαλάδες, μυϊκοί πόνοι, αυχεναλγίες, γαστρίτιδες, πεπτικό έλκος, ταχυκαρδίες, άσθμα, αίσθημα δύσπνοιας, διαταραχές ύπνου, εξανθήματα, αλλεργίες, τριχόπτωση, κατάθλιψη

Τι σημαίνει
η λέξη
κεφαλαλγία;

2
Θεραπεία

υγιεινός τρόπος ζωής, σταθερό πρόγραμμα ύπνου και φαγητού, σωματική άσκηση, χόμπι, ελεύθερος χρόνος για διασκέδαση και κοινωνικές επαφές

Κείμενο της συγγραφικής ομάδας.

6. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Τι είδους κείμενο είναι; Πώς το καταλάβαμε;
- Ποιον σκοπό μπορεί να έχει;
- Τι μπορεί να είναι τα ψυχοσωματικά νοσήματα;
- Τι μπορεί να προκαλέσουν στο σώμα; Τι στην ψυχή;
- Πώς μπορούμε να θεραπεύσουμε το σώμα και την ψυχή από αυτές τις ασθένειες;

Γνωρίζουμε τι είναι ένα πληροφοριακό γράφημα; Είναι ένα σύντομο πολυτροπικό κείμενο με εικόνες, διαγράμματα, νοηματικούς χάρτες κ.ά. Μας δίνει γρήγορα και εύκολα πληροφορίες για ένα θέμα. Έχει:

1. σύντομο, έξυπνο και γεμάτο νόημα τίτλο,
2. υπότιτλους ή πλαίσια με πληροφορίες,
3. εικόνες που συμπληρώνουν το περιεχόμενο.

7. Συγκρίνουμε το Κείμενο 7 με το Κείμενο 8 και συζητάμε:

- Ποιο κείμενο μάς άρεσε περισσότερο; Γιατί;
- Ποιο μας δίνει περισσότερες πληροφορίες;
- Ποια είναι τα κοινά στοιχεία στο θέμα τους;

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Γιατί εμείς θα πούμε **σπυράκι** αλλά **ο/η γιατρός εξάνθημα**; Μαθαίνουμε για το καθημερινό και επιστημονικό λεξιλόγιο. Δραστηριότητες 4 και 5

Γράφουμε ορισμούς για σύνθετες λέξεις με το **-φοβία**. Δραστηριότητα 6

Τι σημαίνουν οι λέξεις που τελειώνουν σε **-αλγία**; Δραστηριότητα 7

ΚΕΙΜΕΝΟ 9

Πανικός στους αιθέρες

Κάθε καλοκαίρι η ίδια ιστορία. Αεροδρόμιο, Κύπρος, διακοπές. Εκεί μένουν οι παππούδες μου από την πλευρά της μαμάς μου. Και φυσικά δεν παραπονιέμαι ούτε που θα πάω στην Κύπρο, ούτε που θα δω τους παππούδες μου. Το πρόβλημα είναι άλλο. Το πρόβλημα είναι ένα και μοναδικό και ακούει στη λέξη «αεροπλάνο».

5

[...] Ο ήχος ενός αεροπλάνου που απογειώνεται κάνει τις τρίχες στο κεφάλι μου να πεταχτούν όρθιες. [...]

«Χαρούλα, τι είναι νησί;»

10

Δεν υπάρχει ούτε μία πιθανότητα στο τρισεκατομμύριο να απαντήσω στον Σπύρο τι είναι νησί. Η ζωή μου κρέμεται από μια κλωστή αυτή τη στιγμή και δεν πρόκειται να κάθομαι να απαντάω σε ερωτήσεις γεωγραφίας. Δένω σφιχτά τη ζώνη μου και το αεροπλάνο αρχίζει να παίρνει ύψος. Το στομάχι μου κάνει

Ακούμε το απόσπασμα.

15 τριπλή τούμπα και πολύ φοβάμαι πως από στιγμή σε στιγμή θα εκτοξευθεί μέσα από το λαρύγγι μου. Κλείνω σφιχτά τα μάτια μου και γραπώνω τις λαβές του καθίσματός μου. Κάτι δεν πάει καλά, το νιώθω. Μπορεί να μην ταξιδεύω συχνά, αλλά μπορώ να πω με σιγουριά πως αυτή δεν είναι μια φυσιολογική πτήση αεροπλάνου.

«Τι σφίγγεσαι, παιδί μου;» ρωτάει η μαμά.

20 «Θα πέσει το αεροπλάνο. Το νιώθω».

«Κάθισε καλά κι άσε τις ανοησίες, σε παρακαλώ. Τα αεροπλάνα δεν είναι φύλλα να πέφτουν με το φύσημα του ανέμου. Τρομάζεις τον αδελφό σου».

25 Μισανοίγω τα μάτια και κοιτάζω τον Σπύρο. Δε μου φαίνεται καθόλου τρομαγμένος εμένα. Βαράει με δύναμη το αυτοκινητάκι του στην πλάτη της μπροστινής θέσης. Ίσως όμως η μαμά έχει δίκιο. Ίσως πρέπει να χαλαρώσω λίγο. Τα αεροπλάνα δεν είναι φύλλα να πέφτουν με το φύσημα του ανέμου. Βγάζω από την τσάντα μου το βιβλίο που διαβάζω και προσπαθώ να συγκεντρωθώ στις προτάσεις της σελίδας που έχω μπροστά μου.

30 Λίγα λεπτά μετά, και έχοντας διαβάσει δύο ολόκληρες σελίδες από το βιβλίο μου, νιώθω περήφανη. Ναι, μπορώ να πω με βεβαιότητα πια πως τελικά δε φοβάμαι τα αεροπλάνα όσο νόμιζα πως τα φοβόμουν. Κάθομαι με ηρεμία και αξιοπρέπεια στη θέση μου, εντελώς προσηλωμένη στο βιβλίο μου, και με το καρδιοχτύπι μου να αγγίζει τα φυσιολογικά όρια που καρδιοχτυπά ένας άνθρωπος, ο οποίος σε καμία περίπτωση δεν υποφέρει από αεροπλανοφοβία. «Ήταν πολύ εύκολο τελικά», θα λέω όταν με ρωτά ο κόσμος. «Χρειάστηκε απλώς να βάλω τη λογική μου να δουλέψει. Τα αεροπλάνα δεν είναι φύλλα για να πέφτουν με το φύσημα του ανέμου», θα πω και θα γελάσω ανέμελα.

«Προτείνω σε όποιον φοβάται να κάνει το ίδ...»

40 Μια βαριά αντρική φωνή ακούγεται από κάποιο μεγάφωνο: «Σε λίγα λεπτά ενδέχεται να συναντήσουμε κενά αέρος. Παρακαλώ, παραμείνετε στη θέση σας και προσδεθείτε».

«Τι εννοεί κενά αέρος;» γυρίζω να κοιτάξω τη μαμά που είναι βυθισμένη σε ένα περιοδικό.

45 «Θα πέσουμε», χαχανίζει ο Σπύρος και ρίχνει το αυτοκινητάκι στο πάτωμα από ψηλά.

*Ποιες άλλες φράσεις με το **πέφτω** μπορούμε να σκεφτούμε; (κυριολεκτικά και μεταφορικά)*

Αντρη Αντωνίου, Καρδιά πάνω σε ρόδες, Ψυχογιός.

8. Απαντάμε στις ερωτήσεις:

- Τι συναισθήματα μάς προκαλεί το κείμενο και γιατί;
- Γιατί φοβάται το αεροπλάνο η Χαρούλα; Εμείς τι φοβόμαστε πιο πολύ;
- Μέσα από ποια συμπτώματα φαίνεται ο φόβος της πρωταγωνίστριας;
- Πώς αντιμετώπισε τη φοβία της η Χαρούλα; Τι τη βοήθησε;
- Σκεφτείτε τα συστατικά της λέξης *αεροπλανοφοβία*. Τι σημαίνει;

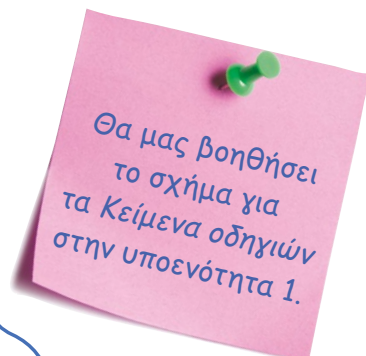

9. Συγκρίνουμε τα Κείμενα 7, 8 και 9 και συζητάμε:

- Ποιο από τα κείμενα έχει κυρίως:
α) επιστημονικό ύφος, β) λογοτεχνικό ύφος, γ) ύφος προφορικού λόγου.
- Ποια από αυτά χρησιμοποιεί πιο επίσημο λεξιλόγιο και γιατί;

10. Αναζητάμε στο διαδίκτυο τις πιο συχνές φοβίες και τις καταγράφουμε. Προτείνουμε τρόπους αντιμετώπισης δημιουργώντας ένα πληροφοριακό γράφημα.

11. Διαλέγουμε μια συχνή φοβία και φτιάχνουμε ένα σκίτσο ή ένα κολάζ που την αποτυπώνει. Σε ένα πλαίσιο γράφουμε δύο τρόπους να την ξεπεράσουμε!

Χτίζουμε το λεξιλόγιό μας

Πονάει η καρδιά μου. Στην καρδιά του προβλήματος. Η καρδιά του μαρουλιού. Μαθαίνουμε για την πολυσημία. Δραστηριότητες 2 και 3

12. Φεύγοντας...

Τι ακόμα θα θέλαμε να ρωτήσουμε για το θέμα αυτής της ενότητας;

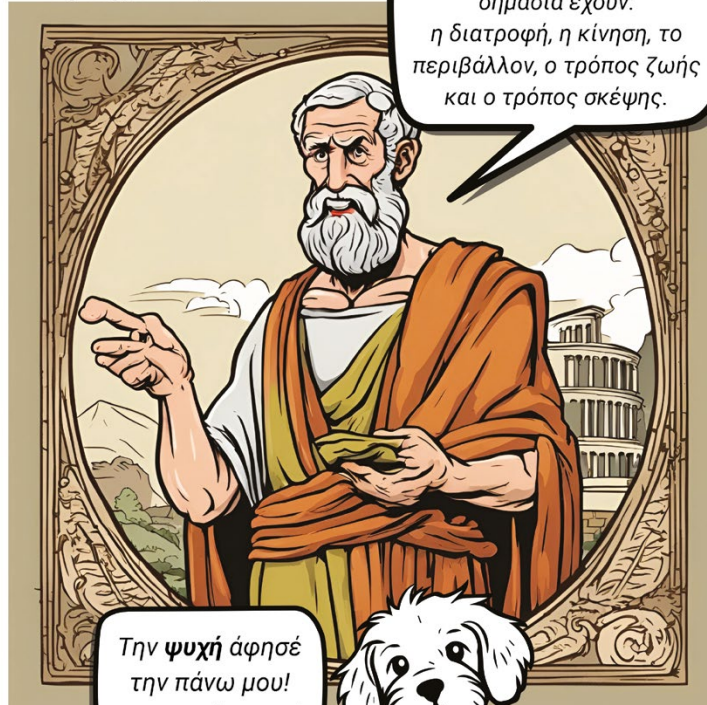
.....
 .....

Γράφουμε τρεις λέξεις που ανήκουν στο επιστημονικό-ειδικό λεξιλόγιο.

.....

3.4 Πώς τα πήγαμε;

Ιπποκράτης ο Κώος

Το **σώμα** έχει τη δυνατότητα να αυτοθεραπεύεται. Μεγάλη σημασία έχουν: η διατροφή, η κίνηση, το περιβάλλον, ο τρόπος ζωής και ο τρόπος σκέψης.

Την **ψυχή** άφησέ την πάνω μου! Τη φροντίζω εγώ!

Κείμενο της συγγραφικής ομάδας.

1. Διαβάζουμε το μιμίδιο και συζητάμε:

- Πώς «αυτοθεραπεύεται» το σώμα, σύμφωνα με τον Ιπποκράτη;
- Γιατί την ψυχή την αναλαμβάνει ο σκύλος; Με ποιον τρόπο θα τη θεραπεύσει;

2. Παιχνίδι ρόλων.

Ρόλος 1: Αύριο γράφω στο σχολείο ένα τεστ, γι' αυτό είμαι ιδιαίτερα αγχωμένος/αγχωμένη. Περιγράφω τα συναισθήματα και τα συμπτώματα του άγχους μου στον συμμαθητή/στη συμμαθήτριά μου και ζητώ συμβουλές.

Ρόλος 2: Μια συμμαθήτρια/ένας συμμαθητής είναι ιδιαίτερα αγχωμένη/αγχωμένος για το αυριανό διαγώνισμα. Την/Τον ακούω προσεκτικά, θέτω διευκρινιστικές ερωτήσεις και στη συνέχεια προσφέρω χρήσιμες συμβουλές.

3. Αναζητάμε στο διαδίκτυο πληροφορίες για το πώς φροντίζουμε μια ρινορραγία ή έναν μικρό τραυματισμό και κρατάμε σημειώσεις. Στη συνέχεια, ετοιμάζουμε ένα κείμενο με οδηγίες για την ιστοσελίδα του σχολείου.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Χρησιμοποιούμε:

- ✓ Κατάλληλη έγκλιση (οριστική, υποτακτική, προστακτική).
  - ✓ Λέξεις/φράσεις που δείχνουν τρόπο, χρόνο, σειρά κ.ά. (π.χ. *προσεκτικά, πάντα, πρώτα*).
  - ✓ Λέξεις/φράσεις που δίνουν οδηγίες, κανόνες ή συμβουλές, π.χ. *καλό είναι να... απαγορεύεται να...*
  - ✓ Σημεία στίξης.
  - ✓ Ειδικό λεξιλόγιο, π.χ. *αιμορραγία*.
- ❗ Δεν ξεχνάμε να βάλουμε τίτλο και να συμπεριλάβουμε χρήσιμα συνοδευτικά στοιχεία (αρίθμηση, σύμβολα, χρώματα, κεφαλαία ή έντονα γράμματα κ.ά.).

3.4 Πώς τα πήγαμε;

4. Αξιολογούμε τα κείμενά μας βάζοντας ✓ στο κατάλληλο κουτάκι:

Κριτήρια αυτο-/ετερο-αξιολόγησης			
Τα κείμενά μας έχουν:	Πολύ	Αρκετά	Λίγο
Οδηγίες και κανόνες με λογική σειρά			
Κατάλληλη έγκλιση, ανάλογα με το ύφος του κειμένου			
Λέξεις/φράσεις που δείχνουν τρόπο, χρόνο, σειρά κ.ά.			
Σύντομες προτάσεις και σημεία στίξης			
Συνοδευτικά στοιχεία, όπως αριθμηση, εικόνες, χρώματα, διαφορετικά μεγέθη γραμματοσειράς κ.ά.			
Ορθογραφία			

5. Ξαναγράφουμε τα κείμενά μας, ώστε να είναι πιο αποτελεσματικά. Προσθέτουμε όσα περισσότερα κριτήρια από τον πίνακα μπορούμε.

Κάνουμε το κουίζ για να ελέγξουμε τι μάθαμε στην ενότητα αυτή.

Παίζουμε το παιχνίδι της Ζωής.

6. Επιλέγουμε ποια από τα κείμενα της ενότητας θα βάλουμε στο πορφόλιό μας.

7. Αξιολογώ τον εαυτό μου!

- Πώς τα πήγα στην ενότητα;
- Πού τα πήγα καλά; Γιατί;
- Πού δυσκολεύτηκα; Γιατί;
- Πού θα μπορούσα να τα πάω καλύτερα;

Διαβάζουμε ολόκληρα βιβλία

ΠΡΙΝ την ανάγνωση: Ανακαλύπτουμε την ταυτότητα του βιβλίου.

Ερωτηματολόγιο: Φτιάχνουμε ένα ερωτηματολόγιο με βάση τα παρακειμενικά στοιχεία (τίτλος, συγγραφέας, εκδοτικός οίκος, εικονογράφος κ.ά.) του βιβλίου και το μοιράζουμε σε μια άλλη τάξη ή σε όλες τις τάξεις του σχολείου μου. Έτσι, για παράδειγμα, μπορεί να ρωτήσουμε ποια νομίζουν ότι μπορεί να είναι η ιστορία του βιβλίου με βάση το εξώφυλλο ή τον τίτλο. Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε κλειστές ερωτήσεις (πολλαπλής επιλογής) και ανοιχτές ερωτήσεις. Συγκεντρώνουμε τα ερωτηματολόγια, επεξεργαζόμαστε και συζητάμε τα στοιχεία.

ΚΑΤΑ την ανάγνωση: Φτιάχνουμε τον χάρτη της ιστορίας.

Καρδιογράφημα: Φτιάχνουμε το «καρδιογράφημα» των ηρωίδων/των ηρώων. Πότε η καρδιά τους χτυπά δυνατά (σημειώνουμε το γεγονός πάνω στο καρδιογράφημα).

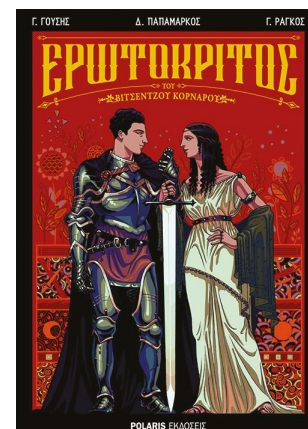
Πικ νικ στην αυλή του σχολείου: Καθεμιά και καθένας από εμάς ετοιμάζει στο σπίτι μια συνταγή εμπνευσμένη από την ιστορία. Δίνουμε στη συνταγή που ετοιμάσαμε μια αιγισματική ονομασία. Βγαίνουμε πικ νικ στην αυλή και παίζουμε: οι συμμαθήτριες/οι συμμαθητές μας πρέπει να μαντέψουν τα στοιχεία που συνδέουν τη συνταγή με την ιστορία που διαβάσαμε.

ΜΕΤΑ την ανάγνωση: Η ιστορία γίνεται δική μας.

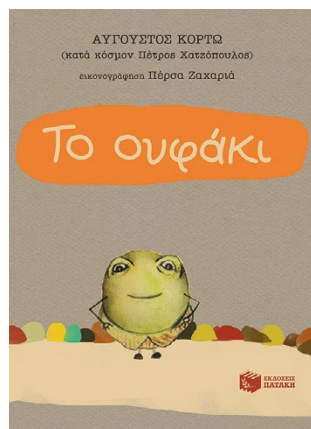
- Γίνομαι εγώ η ηρωίδα/ο ήρωας του βιβλίου και μου παίρνουν συνέντευξη οι συμμαθήτριες/συμμαθητές μου.
- Ζωγραφίζω και καδράρω τα πορτρέτα των ηρωίδων/ηρώων του βιβλίου. Τι χρώματα και τι σχήματα θα χρησιμοποιήσω; Γιατί;
- Γράφουμε τη συνέχεια της ιστορίας, προσθέτοντας κάποιες νέες ηρωίδες/κάποιους νέους ήρωες.

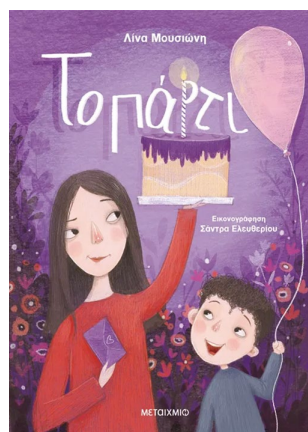
Κλερ Α.Μπ. Φρίλαντ & Ζακλίν Μ. Τόνερ, *Τι να κάνεις όταν φοβάσαι πολύ. Πώς αντιμετωπίζουμε τις φοβίες*, Παρισιανού.

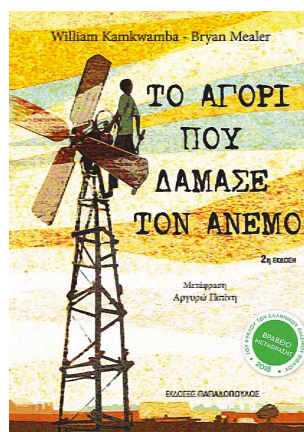
Βιντσέντζο Κορνάρος, *Ερωτόκριτος* (διασκευή σε γκραφικό νόβελ: Γιώργος Γούσης, Γιάννης Ράγκος, Δημοσθένης Παπαδόπουλος), Polaris.

Αύγουστος Κορτώ, *Το ουφάκι*, Πατάκης.

Λίνα Μουσιώνη, *Το πάρτι*, Μεταίχμιο.

Γουίλιαμ Καμγκουάμπα & Μπράιαν Μίλερ, *Το αγόρι που δάμασε τον άνεμο*, μτφρ. Α. Πιπίνη, Παπαδόπουλος.

Γλωσσάρι

Γλωσσική βιογραφία

Γλωσσικός χάρτης

Εκπαιδευτική πλατφόρμα

Κείμενο

Κειμενικοί δείκτες

Λογομαχία

Οπτική γωνία

Πειθώ

Πολυτροπικό κείμενο

Πορτφόλιο

Στρατηγικές μάθησης

Συνοχή

Συντελεστές ενός βιβλίου

Ύφος

Ψηφιακά Μαθησιακά
Αντικείμενα (ΨΜΑ)

Ανακαλύπτουμε τη σημασία των λέξεων.

ΕΝΟΤΗΤΑ 1: Πόσο μοναδικοί και μοναδικές είμαστε;

- «Αυτοί οι μαθητές φόρεσαν διαφορετικά παπούτσια! Δείτε γιατί». *AlfaVita*, 02/12/2022. <https://www.alfavita.gr>
- «Το ραγισμένο δοχείο», λαϊκό παραμύθι (διασκευή από Γουρνίκη, Μ.). *Οι Φτερόγατες*. 2/12/2021. <https://blogs.sch.gr/anazitisi/archives/1116>
- Ηλιόπουλος, Β. 2024. *Ο Ιούλιος Φαταούλιος και οι χίλιες και μία συνταγές της Μαγειρίτσας*. Αθήνα: Πατάκης.
- Λαμπίρης, Γ. «Γιάννης Αντετοκούνμπο: Η ιστορία ενός παιδιού που έγινε Μίδας του μπάσκετ» (διασκευή). *In.gr*, 21/12/2020. <https://www.in.gr>
- Πρατικάκη, Β. 2020. *Ζωγράφος μετ' εμποδίων*. Εικονογρ. Ρ. Μεταλληνού. Αθήνα: Ψυχογιός.
- Σακελλαρίδης, Γ. «Κανείς δεν μοιάζει με κανέναν» (στίχοι). Πύργος Σακελλαρίδης-Μουσική Παιδαγωγική, 26/9/2018. <https://gsakellaridis.gr>
- Τασάκου, Τζ. 2022. *Το σεντούκι με τ' αμύθητα σεντέφια*. Εικονογρ. Ρ. Βαρβάκη. Αθήνα: Μεταίχμιο.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2: Πώς εκφραζόμαστε δημιουργικά;

- Bruhn, S. & M. Nolte. "Do We Need Creativity in Math?" (μετάφραση και διασκευή), *Frontiers for Young Minds*, 30/5/2021. <https://kids.frontiersin.org>
- Κείμενο τεχνητής νοημοσύνης με προτροπή «Άρθρο σε σχολική εφημερίδα με θέμα Περιγράψω ένα δημιουργικό παιδί» *ChatGPT/OpenAI*.
- Μαθητές Λυκείου. «Τι είναι τα anime;» (διασκευή). Τύπος και υπογραμμός-ΓΕΛ Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Ευόσμου, 21/1/2016. <https://schoolpress.sch.gr/typoskaiypogrammos>
- «Η Μεσαιωνική πόλη της Ρόδου» (διασκευή). *Visit Greece*. <https://www.visitgreece.gr>
- Ο πελεκάνος. Εικονογρ. Πέτρος Χριστούλιας. Αθήνα: Ίκαρος.
- «Refik Anadol Αφηρημένες εικόνες - ξεχωριστές συνθέσεις!». Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης, 5/2024. <https://cycladic.gr>

ΕΝΟΤΗΤΑ 3: Πώς φροντίζουμε μια καρδιά;

- Αντωνίου, Α. 2016. *Καρδιά πάνω σε ρόδες*. Εικονογρ. Λ. Δενεζάκη. Αθήνα: Ψυχογιός.
- Γαγλιάς, Α. «Dog Therapy γιατί... Τα συναισθήματα του σκύλου θυμίζουν τα συναισθήματα των ηρώων της αρχαιότητας» (διασκευή). *HuffPost Greece*, 12/5/2018. <https://www.huffingtonpost.gr>
- Ευριπίδου, Ει. & Μ. Συμεού. 2021. *Εφηβεία είναι και μου πάει: Οδηγός για παιδιά που μπαίνουν στην εφηβεία*. Λευκωσία: Υπουργείο Υγείας Κύπρου. Ανοιχτή Βιβλιοθήκη. <https://www.openbook.gr/efiveia-einai-kai-moy-paei/>
- Locchi, L, I. De Froidmont-Goertz & N. Vercruysse. 2011. *Οι πιο υγιεινές διακοπές*. Λουξεμβούργο: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Γενική Διεύθυνση Έρευνας και Καινοτομίας. Ανοιχτή βιβλιοθήκη: <https://www.openbook.gr/oi-pio-ygieines-diakopes/>
- «Μαγειρεύουμε στο σπίτι. 10 καθημερινές συμβουλές» (διασκευή). *WWF*. <https://food.wwf.gr/parents>
- Μπαμπέτα, Ι. 2014. *Εύκολες ερωτήσεις, Δύσκολες απαντήσεις*. Εικονογρ. Σ. Ελευθερίου. Αθήνα: Ψυχογιός.

ΕΙΚΟΝΕΣ/ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ**ΕΝΟΤΗΤΑ 1: Πόσο μοναδικοί και μοναδικές είμαστε;**

- σελ. 39, Μακέσι, Τσ. 2020. *Το αγόρι, ο τυφλοπόντικας, η αλεπού και το άλογο*. Μτφρ. Ά. Παπασταύρου. Αθήνα: Παπαδόπουλος.
- σελ. 39, Παναγιωτάκης, Γ. 2023. *Το μυστικό καταφύγιο (Λέσχη Αλλόκοτων Πλασμάτων, βιβλίο 1)*. Αθήνα: Πατάκης.
- σελ. 39, Δαρλάση, Α. 2021. *Από μακριά*. Εικονογρ. Β. Κουτσογιάννης. Αθήνα: Μεταίχιμο.
- σελ. 39, Κάσδαγλη, Στ. 2020. *30 γυναίκες που άλλαξαν τον κόσμο και πώς μπορείς να τον αλλάξεις κι εσύ*. Εικονογρ. Φ. Τίκκου. Αθήνα: Πατάκης.
- σελ. 10-11, 12, 13, 19, 27, 29, 31, Shutterstock.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2: Πώς εκφραζόμαστε δημιουργικά;

- σελ. 40-41, Στύλος, Η. Μικρός Πρίγκιπας [φωτογραφία, γκράφιτι].
- σελ. 42, Ζωγραφιές μαθητριών/μαθητών. «Εικονογραφώντας τα Παραμύθια για να σπάτε κέφι του Τζάνι Ροντάρι». Δημοτικό Σχολείο Σταυρούπολης Ξάνθης, 2012.
- σελ. 43, Βαν Γκόγκ, Β. «Έναστρο Νύχτα» [πίνακας]. *Βικιπαίδεια, Ίδρυμα Wikimedia, 22/6/2024.*
- σελ. 43, Χοκουσάι, Κ. «Το Μεγάλο Κύμα Ανοικτά της Καναγκάουα» [πίνακας]. *Βικιπαίδεια, Ίδρυμα Wikimedia, 12/5/2024.*
- σελ. 65, Μποχδάνη-Σουγιούλ, Δ. 2022. *Ο παππούς μου ο γίγαντας*. Αθήνα: Υδροπλάνο.
- σελ. 65, Στοφόρος, Κ. *Το μακρύ ταξίδι του Καραβάτζο. Περιπέτεια στη Θράκη*. Αθήνα: Κέδρος.
- σελ. 65, Μουντζουροπούλου, Τζ. 2020. *Οι εννέα θησαυροί*. Αθήνα: Διάπλαση.
- σελ. 65, Δάρτζαλη, Σ. 2023. *Μα πού πήγαν όλοι*. Εικονογρ. Β. Κουτσογιάννης. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- σελ. 47, 50, 51, 54, 57, 61, Shutterstock.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3: Πώς φροντίζουμε μια καρδιά;

- σελ. 68, WWF Ελλάς - Καλύτερα το σπιτικό, παρά το αγοραστό φαγητό! [Στιγμιότυπο]. *Vimeo Food, WWF, 24/9/2017. <https://vimeo.com/235227629>*
- σελ. 95, Φρίλαντ Α. Μπ. Κ. & Ζ. Μ. Τόνερ, 2020. *Τι να κάνεις όταν φοβάσαι πολύ. Πώς αντιμετωπίζουμε τις φοβίες*. Αθήνα: Παρισιανού.
- σελ. 95, Κορτώ, Α. 2017. *Το ουφάκι*. Εικονογρ. Π. Ζαχαριά. Αθήνα: Πατάκης.
- σελ. 95, Μουσιώνη, Λ. 2022. *Το πάρτι*. Εικονογρ. Σ. Ελευθερίου. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- σελ. 95, Καμκγουάμπα Γ. & Μ. Μίλερ. 2017. *Το αγόρι που δάμασε τον άνεμο*. Μπφρ. Α. Πιπίνη. Αθήνα: Παπαδόπουλος.
- σελ. 95, Κορνάρος, Β. 2016. *Ερωτόκριτος* (διασκευή σε γκράφικ νόβελ: Γιώργος Γούσης, Γιάννης Ράγκος, Δημοσθένης Παπαμάρκος). Αθήνα: Polaris.
- σελ. 66, 67, 76, 84, 93, Shutterstock.

